

รายงานการวิจัย

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมตามวิถีชุมชน
ลุ่มแม่น้ำท่าจีน จังหวัดชัยนาท

Culture Route Tour development of Ta-Chin River
Community Way , Chainat Province

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร ถาวรธิวาสน์

คณะเกษตรและชีวภาพ

พ.ศ. 2555

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณอุดหนุนการวิจัย
จากงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ 2554
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวัฒนธรรมตามวิถีชุมชน ศึกษาวัฒนธรรมของสถานธรรมและวิสาหกิจชุมชน และกำหนดเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมตามวิถีชุมชนและวิสาหกิจชุมชนลุ่มแม่น้ำท่าจีนจังหวัดชัยนาทโดยวิธี สัมภาษณ์ สันทนาการกลุ่ม และประเมินศักยภาพของวัดและวิสาหกิจชุมชน กลุ่มสถานธรรม ได้แก่ วัดริมแม่น้ำท่าจีนจากอำเภอวัดสิงห์ จำนวน 8 วัด และอำเภอหันคา จำนวน 10 วัด กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอำเภอหันคา 4 กลุ่ม วัดสิงห์ 7 กลุ่ม จาก เจ้าอาวาสวัด 18 รูป ประธานกลุ่มและสมาชิกจำนวน 30 คน มีผลการศึกษา ดังนี้

(1) ผลการศึกษาวัฒนธรรมตามวิถีชุมชนลุ่มแม่น้ำท่าจีนจังหวัดชัยนาท พบว่า วัฒนธรรมวิถีชุมชน สองส่วน คือ วิถีวัฒนธรรมชาวจีน ได้แก่ ประเพณีแห่เจ้าศาลเจ้าพ่อกวอนอุ เพื่อบูชาบรรพชนและเป็นสิริมงคลต่อชีวิตและวิถีวัฒนธรรมชาวไทย ได้แก่ งานกินอยู่อย่างเป็นสุขย้อนยุคโบราณ เป็นประเพณี เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

(2) ผลการศึกษาวัฒนธรรมของสถานธรรม และวิสาหกิจชุมชนในลุ่มแม่น้ำท่าจีนจังหวัดชัยนาท สถานธรรมที่มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว ในอำเภอวัดสิงห์มี 8 วัด 1 ศาลเจ้า และอำเภอหันคา มี 9 วัด โดยมีกิจกรรมการปฏิบัติธรรมตามประเพณีในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ทั้งอำเภอวัดสิงห์และหันคา (2.1) ผลการประเมินศักยภาพสถานธรรมในอำเภอวัดสิงห์ พบว่า ศักยภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ วัดปากคลองมะขามเฒ่า ทรงเสวย ปทุมธาราม และสิงห์สถิตตามลำดับ สถานธรรมในอำเภอหันคา ศักยภาพในระดับมาก ได้แก่ วัดท่ากฤษณา ท่าโบสถ์ใหม่ศิริพัฒนาราม ไหม่วงเดือน และคลองจันทร์ตามลำดับ (2.2) ผลการประเมินกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า กลุ่มที่มีศักยภาพได้แก่ จักสานเถาวัลย์แดง รองลงมา คือ ผ้าบาติก ไม้แขวนเสื้อ จักสานหวายคลองคด ทุกกลุ่มมีคะแนนประเมินอยู่ในระดับปานกลาง

(3) กำหนดเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมตามวิถีชุมชนและวิสาหกิจชุมชนลุ่มแม่น้ำท่าจีนจังหวัดชัยนาท กำหนด 2 เส้นทาง คือ เส้นทางที่ 1 เส้นทางท่องเที่ยวอำเภอวัดสิงห์ ไหว้พระแปดวัดหนึ่งศาลเจ้าพ่อกวอนอุ อำเภอวัดสิงห์ การท่องเที่ยววัดปากคลองมะขามเฒ่าชมกลุ่มจักสานผ้าชี วัดสิงห์สถิต วัดพานิชวนาราม วัดโคตรมาราม ชมกลุ่มขนมไทยและรูปสมุนไพรวัดทรงเสวยวัดศรัทธาราชฎร์ วัดเขื่อนพลเทพ ชมกลุ่มน้ำพริกแม่เหล็กแก้วจักสานพลาสติก และกลุ่มจักสานหนองจิก วัดปทุมธารามและกลุ่มผ้าบาติก เส้นทางที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยวอำเภอหันคา ไหว้พระแก้ววัดหนึ่งศาลเจ้า เยี่ยมชมวัดใหม่ศิริพัฒนาราม วัดท่ากฤษณา ชมกลุ่มจักสานเถาวัลย์แดง วัดคลองธรรมชมกลุ่มจักสานหวาย วัดคลองเกษม วัดไหม่วงเดือน วัดคลองจันทร์ชมกลุ่มดนตรีไทย และกลุ่มไม้แขวนเสื้อ วัดท่าโบสถ์ วัดโคกหมู และวัดท่าแก้ว

Abstract

The purpose of this research was to study the culture and ways of life of Dharma sanctuaries and community enterprises in the Tha Chin river basin in Chainat province in order to designate culture-based tourism routes. The research was conducted through interviews and group discussions, and an assessment was made of the potential of the Dharma sanctuaries and community enterprises as tourism attractions along the routes. The Dharma sanctuary sample under this study included 8 temples along the bank of Tha Chin river in Wat Sing district and 10 temples in Pan Kha district. Four community enterprises in Han Kha district and 7 community enterprises in Wat Sing district were also included in the sample. In all, 18 temple abbots and 30 community enterprise leaders and members were interviewed or involved in group discussions. The findings from this study were as follows:

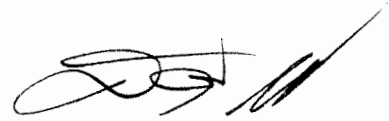
(1) The findings from the study of the culture and ways of life of Tha Chin river basin community in Chainart province revealed that the community could be divided into two cultural groups: Chinese and Thai. One Chinese tradition is parading of Chinese Guan Yu god as a form of worshipping ancestors and for good blessings. A Thai cultural tradition performed in the community is Happy Eating Back To The Old Days. It is a tradition aimed at preserving Thai culture.

(2) The findings from the study of Dharma sanctuaries and community enterprises along the Tha Chin river basin indicated that 8 temples and 1 shrine in Wat Sing district, and 9 temples in Han Kha district had the potential to become tourist attractions based on their traditional practices on important Buddhist holidays. **(2.1) Assessment of Dharma sanctuaries in Wat Sing district as potential tourist attractions** indicated that the following temples had high potential : Wat Pak Klong, Wat Ma Kham Tao, Wat Song Sawuay, Wat Patum Taram, and Wat Sing Satid respectively. Dharma sanctuaries in Han Kha district with high potential included Wat Tha Krisna, Wat Tha Bot, Wat Mai Siriwattanaram, Wat Mai Wongduan and Wat Klong Chan respectively. **(2.2) Assessment results for community enterprises** indicated that red vine weaving group had the highest potential. Groups with moderate potential were batik making, clothes hanger making, Klong Kot rattan weaving.

(3) Based on the study of culture, ways of life and the community enterprises in Tha Chin river basin, two tourism routes could be designated. The first tourism route lies in Wat Sing district called "Eight Temples And One Kuan Yu God Shrine Worship". The trip begins at Wat Pak Klong Makamtao and continues onto rattan cover weaving, Wat Sing Satid, Wat Panich Wanaram, Wat Kot Maram, Thai desserts making, herbal joss sticks making, Wat Song Sawei, Wat Sattarart, Wat Kuen Poltep, Mae Nok Keao chili paste making, plastic weaving, Nong Jik weaving, Wat Patum Taram and batik making. **The second tourism route** lies in Han Kha district and is named "Nine Temple And One Shrine Worship". The trip begins at Wat Mai Siriwattanaram and continues onto Wat Tha Krisna, red vine weaving, Wat Klong Tham, rattan weaving, Wat Klong Kasem, Wat Mai Wongduan, Wat Klong Chan, Thai musical instruments making, clothes hangers making, Wat Tha Bot, Wat Kok Noo and Wat Tha Keao.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย งบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ 2554 จากมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม งานวิจัยสำเร็จลุล่วงได้ต้องขอขอบพระคุณ ดร. ชเนศ ต่วนชะเอม ที่ให้คำปรึกษาในการแก้ไขปรับปรุงงานวิจัย ขอขอบคุณ คุณวิเชียร เรืองโพธิ์ คุณอารีย์ เรืองโพธิ์ องค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาลทุกแห่งในจังหวัดชัยนาท เจ้าหน้าที่พัฒนาการ อำเภอ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทุกกลุ่ม ที่ได้ให้ข้อมูลในการทำการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างมากและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร ถาวรธิวาสน์

สิงหาคม 2555

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(2)
กิตติกรรมประกาศ	(3)
สารบัญ	(4)
สารบัญตาราง	(6)
สารบัญภาพ	(7)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
นิยามศัพท์	2
ขอบเขตการวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
ประวัติความเป็นมาจังหวัดชัยนาท	6
ความสำคัญของจังหวัดชัยนาท	8
ลุ่มแม่น้ำท่าจีน	12
ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม	13
การจัดการการท่องเที่ยว	14
การพัฒนาการท่องเที่ยว	18
มาตรฐานและตัวชี้วัดด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว	20
องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว	21
การตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว	22
ความหมายของวิสาหกิจชุมชน	23
แนวคิดวิสาหกิจชุมชน	24
แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผล	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	34
ประชากรที่ศึกษา	34
เทคนิคและวิธีการเลือกตัวอย่าง	34
กรอบแนวคิดการวิจัย	35
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	37
การสร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย	36
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	36
การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล	37
บทที่ 4 ผลการวิจัย	38
ผลการศึกษาวัฒนธรรมตามวิถีชุมชนลุ่มแม่น้ำท่าจีน (คลองมะขามเฒ่า)	39
ผลการศึกษาวัฒนธรรมของสถานธรรมและวิสาหกิจชุมชนลุ่มแม่น้ำท่าจีน(คลองมะขามเฒ่า)	47
การกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมของสถานธรรมและวิสาหกิจชุมชนลุ่มแม่น้ำท่าจีน (คลองมะขามเฒ่า)	119
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	124
สรุปผลการวิจัย	124
อภิปรายผล	129
ข้อเสนอแนะ	133
บรรณานุกรม	134
ภาคผนวก ก แบบประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	138
ภาคผนวก ข แบบประเมินมาตรฐานผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนประวัติผู้วิจัย	140
	142

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	รายงานสถิติจำนวนประชากรแยกรายเทศบาล/อำเภอ/กิ่งอำเภอ ธันวาคม 2549	10
2	มูลค่าและผลผลิตรวมพืชเศรษฐกิจ	12
3	วัฒนธรรมตามวิถีชุมชนและประเพณีตามวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	74
4	ผลการประเมินศักยภาพของสถานธรรม	82
5	แสดงการประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	87
6	รายชื่อกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน	116
7	ผลประเมินมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน	118

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย	4
2	โมเดลพื้นฐานของสตัฟเฟิลปีม	28
3	ย่าทิม กับปู่จ้อย สนิท และสมัคร พงศ์พานิช	40
4	ลานตลาดข้าวคั้งเดิม ตลาดขายข้าวปากคลองมะขามเฒ่าแห่งแรก เรือเอี่ยมจุ่น	40
5	ตลาดห้องแถวแห่งแรกของวัดสิงห์กับตึกแถวใหม่ ศาลเจ้าวัดจันในตลาดวัดสิงห์	41
6	แม่น้ำเจ้าพระยา ต้นแม่น้ำปากคลองมะขามเฒ่า และ เขื่อนพลเทพ	41
7	ศาลเจ้าพ่อกวนอูแห่งแรกและปรับปรุงใหม่ เจ้าพ่อจ้อยสถานที่เช่าจัดงานเลี้ยง	42
8	ผู้ว่าราชการจังหวัดเปิดงานกินอยู่อย่างเป็นสุข ย้อนยุค โบราณ	45
9	ตลาดต้นน้ำปากคลองมะขามเฒ่า	46
10	วัดปากคลองมะขามเฒ่าประวัตินหลวงปู่ศุขภาพฝีพระหัตถ์ฯ	46
11	วัดปากคลองมะขามเฒ่าประวัตินหลวงปู่ศุขภาพฝีพระหัตถ์ฯ	48
12	วัดทรงเสวย (วัดหนองแค) เครื่องเสวยรัชกาลที่ 5 และเรือพระราชทาน	50
13	วัดศรัทธารามัญ	52
14	วัดพานิชวนาราม หลวงปู่ขาว และศาลการเปรียญ	53
15	วัดสุวรรณโคตมาราม หลวงพ่อโต และหลวงพ่อเพชร	54
16	วัดเขื่อนพลเทพ อุโบสถ และพัฒนาศาลธรรมสังเวช	55
17	วัดปทุมธารามพระเจดีย์ศรีชัยนาท พระพุทธรูปปางประทานพร และกิจกรรมมรดกโบสถ์	56
18	วัดสิงห์สถิต สวนน้ำ พระพุทธรูปหลวงพ่อใหญ่ และโบสถ์มหาอุดกำแพงแก้ว	57
19	พิธีแห่ธงประเพณีชาวจีนกลุ่มแรกในหันคา และวิถีชีวิตชาวจีนที่สามง่ามท่าโบสถ์	58
20	ศาลหลักเมืองบ้านเข็ญ ศาลหลักเมืองหันคา ศาลเจ้าพ่อดอกไม้	58
21	วัดบ้านใหม่ สวนป่าและสมุนไพรร หลวงพ่อโต โบสถ์ทรงสำเภาคูศตัน	59
22	กิจกรรมภายในวัด	60
23	วัดใหม่วังเดือนเจ้าแม่ตะเคียน อุโบสถหลวงพ่อเสียร	61
24	วัดคลองเกษม หลวงพ่อรา สวนป่า	63
25	วัดคลองธรรม ศาลาการเปรียญ หลวงพ่ออึ้ง อุโบสถ	64
26	วัดท่าโบสถ์วิหารหลวงพ่อคัต และศาลาริมน้ำ	65
27	วัดบุปผารามสะพานข้ามแม่น้ำ และศาลาการเปรียญ	66

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
28	วัดคลองจันทร์ศาลาเอนกประสงค์ และหลวงปู่ฉาบ	68
29	วัดโคกหมู พระพุทธรูปหินปางสมาธิ และสะพานข้ามแม่น้ำ	69
30	วัดท่ากฤษณาวังมัจฉา และพิพิธภัณฑ	70
31	วัดท่าแก้วมณฑปพระครูวิมลชัยคุณ และพระสายรุ้ง	72
32	น้ำพริกแม่ยกแก้วน้ำพริกเผา น้ำพริกแดง และน้ำพริกนรก	89
33	ปลุกวัดอุทัยตะไคร้ มะกรูด ก้านธูปสมุนไพร และผลิตภัณฑ์บรรจุพร้อมจำหน่าย	91
34	วัดอุทัยไม้ไผ่สีสุกในชุมชน จักตอกขึ้นลายสาน และผลิตภัณฑ์ผ้าชี	93
35	จักสานเชือกและพลาสติก ขึ้นตอนผลิต และผลิตภัณฑ์	95
36	ขนมไทยคลองมอญตัวอย่างขนมทองม้วนสด และกรอบ	97
37	วัสดุอุปกรณ์งานจักสานบ้านหนองจิกขึ้นตอนการจักสาน และผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่	98
38	ผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก การลงลาย การลงพื้น และฝั่งลมให้แห้ง	101
39	ถ้าวลัยแดงจากต้นไม้มริน้ำ ประชานกลุ่ม และผลิตภัณฑ์กระเช้า	103
40	การเตรียมหวาย และผลิตภัณฑ์จักสานหวายบ้านคลองคด	107
41	กลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยผลิตภัณฑ์ซอฮู้/ซอค้าง ระนาด	109
42	ไม้แขวนเสื้อ และเครื่องใช้ในบ้านทำจากรังไม้บ้านคอนขงโค	113
43	แผนที่อำเภอวัดสิงห์	119
44	เส้นทางท่องเที่ยวแปดวัดหนึ่งศาลเจ้า	120
45	แผนที่อำเภอหันคา	121
46	เส้นทางท่องเที่ยว 9 วัด อำเภอหันคา	123

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

แม่น้ำท่าจีน เป็นแม่น้ำสายหลักสายหนึ่งของประเทศไทย แยกมาจากแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตกที่อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท ไหลผ่านจังหวัดชัยนาท จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดสมุทรสาคร ก่อนจะไหลออกสู่อ่าวไทยที่ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร มีความยาวทั้งสิ้นประมาณ 325 กิโลเมตร

แม่น้ำท่าจีนมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามพื้นที่ที่แม่น้ำไหลผ่าน ช่วงจังหวัดชัยนาทเรียกว่าแม่น้ำมะขามเฒ่า ช่วงจังหวัดสุพรรณบุรีเรียกว่าแม่น้ำสุพรรณบุรี ช่วงจังหวัดนครปฐมเรียกว่าแม่น้ำนครชัยศรี และช่วงจังหวัดสมุทรสาครเรียกว่าแม่น้ำท่าจีน

ชุมชนชาวอำเภอวัดสิงห์และหันคามีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับต้นน้ำแม่น้ำท่าจีน เนื่องจากสายน้ำมีคุณูปการต่อการดำรงชีพของคนในชุมชน ทั้งในเชิงของการผลิต วิถีชุมชนทางการเกษตร การแปรรูปผลผลิตการเกษตร วิถีชุมชนการดำรงชีวิตอันรุ่มรวยต้นน้ำแม่น้ำท่าจีน เพื่อการเป็นแหล่งอาหาร ตลอดจนการอุปโภค บริโภคต่างๆ ความผูกพันของคนและสายน้ำ มักปรากฏในรูปของความเชื่อที่สะท้อนเป็นสัญลักษณ์ในรูปของพิธีกรรม กิจกรรม รวมถึงประเพณีและการละเล่นต่างๆ เช่นการขอภัยต่อพระแม่คงคาในเทศกาลวันลอยกระทง การรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์ การแข่งขัน เรือยาวในคราฤดูน้ำหลาก สิ่งเหล่านี้เป็นสายใยที่ร้อยรัดคนในชุมชนให้เป็นหนึ่งเดียว

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า วัฒนธรรมและวิถีชุมชน ในลุ่มแม่น้ำท่าจีน จังหวัดชัยนาท มีความสำคัญสามารถจัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เชิงวัฒนธรรมวิถีชุมชนลาว พ่อค้าชาวจีน และคนในพื้นที่ระยะทาง 48 กิโลเมตร ซึ่งการท่องเที่ยวมีกิจกรรมตามวิถีชุมชน และสินค้าทางวิสาหกิจ นอกจากจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ อีกหนึ่งทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว พัฒนาตามทฤษฎีองค์ประกอบการท่องเที่ยว เป็นการสร้างรายได้ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่อยู่บริเวณแม่น้ำท่าจีน รวมถึงการอนุรักษ์วิถีชุมชนดั้งเดิมของชุมชนริมฝั่งแม่น้ำท่าจีนอีกทางหนึ่งด้วย ประกอบกับยังไม่มีเส้นทางท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมตามวิถีชีวิตของชุมชนทั้งที่มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจมาก ทำให้ไม่มีนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นปัญหามาเป็นเวลายาวนาน ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้เป็นการเชื่อมโยงการ

พัฒนาการท่องเที่ยวด้านกิจกรรมตามวิถีชุมชน และสินค้าวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำท่าจีน จังหวัดชัยนาท

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมตามวิถีชุมชนลุ่มแม่น้ำท่าจีน จังหวัดชัยนาท
2. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมของสถานธรรม และวิสาหกิจชุมชนในลุ่มแม่น้ำท่าจีนจังหวัดชัยนาท
3. เพื่อกำหนดเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมตามวิถีชุมชนและวิสาหกิจชุมชนลุ่มแม่น้ำท่าจีน จังหวัดชัยนาท

นิยามศัพท์

วัฒนธรรม หมายถึง วิถีการดำเนินชีวิต (The Way of Life) ของคนในสังคม นับตั้งแต่วิถีกิน วิถีอยู่ วิถีแต่งกาย วิถีทำงาน วิถีพักผ่อน วิถีแสดงอารมณ์ วิถีสื่อความ วิถีจราจร และขนส่ง วิถีอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ วิถีแสดงความสุขทางใจ และหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต โดยแนวทางการแสดงถึงวิถีชีวิตนั้นอาจมาจากเอกชน หรือคณะบุคคลทำเป็นตัวแบบ

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมที่มีลักษณะรวมกลุ่มชาวบ้านดำเนินการ ดังต่อไปนี้ กิจกรรมผลิตสินค้า กิจกรรมบริการ กิจกรรมค้าปลีก กิจกรรมค้าส่ง และวิสาหกิจขนาดย่อม สมาชิกไม่เกิน 50 คน ขนาดกลางไม่เกิน 200 คน

ลุ่มแม่น้ำท่าจีน หมายถึง แม่น้ำท่าจีนอาณาเขตตั้งแต่อำเภอวัดสิงห์ และอำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท

ชุมชน หมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการปฏิบัติงานร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกัน รวมถึงการติดต่อสื่อสารกัน ร่วมสร้างสรรค์ บางสิ่งบางอย่างขึ้นด้วยตนเอง เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างกัน คุณลักษณะหรืออัตลักษณ์

วิถีชุมชน หมายถึง รูปแบบการดำรงชีวิตด้านต่าง ๆ ของผู้คนในชุมชนใดชุมชนหนึ่งที่เป็นผลมาจากพื้นฐานวัฒนธรรมและความเชื่ออย่างเดียวกัน มุ่งศึกษาวิถีชุมชนด้านการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ ด้านอาหาร ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ตลอดจนด้านกิจกรรมทางวัฒนธรรมตามวิถีชุมชน ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม วิสาหกิจชุมชน ชุมชนลุ่มแม่น้ำท่าจีน อำเภอวัดสิงห์ อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว หมายถึง การกำหนดและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมทางวัฒนธรรมตามวิถีชีวิตชุมชนและวิสาหกิจชุมชนเขตอำเภอวัดสิงห์และหันคา กลุ่มแม่น้ำท่าจีน ตามแนวทางองค์ประกอบการท่องเที่ยวเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) และ การเข้าถึง (Accessibility) ในลักษณะที่ ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการวิจัยเฉพาะสภาพวัฒนธรรมและวิสาหกิจชุมชน โดยการพัฒนากิจกรรมในกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนตามเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน

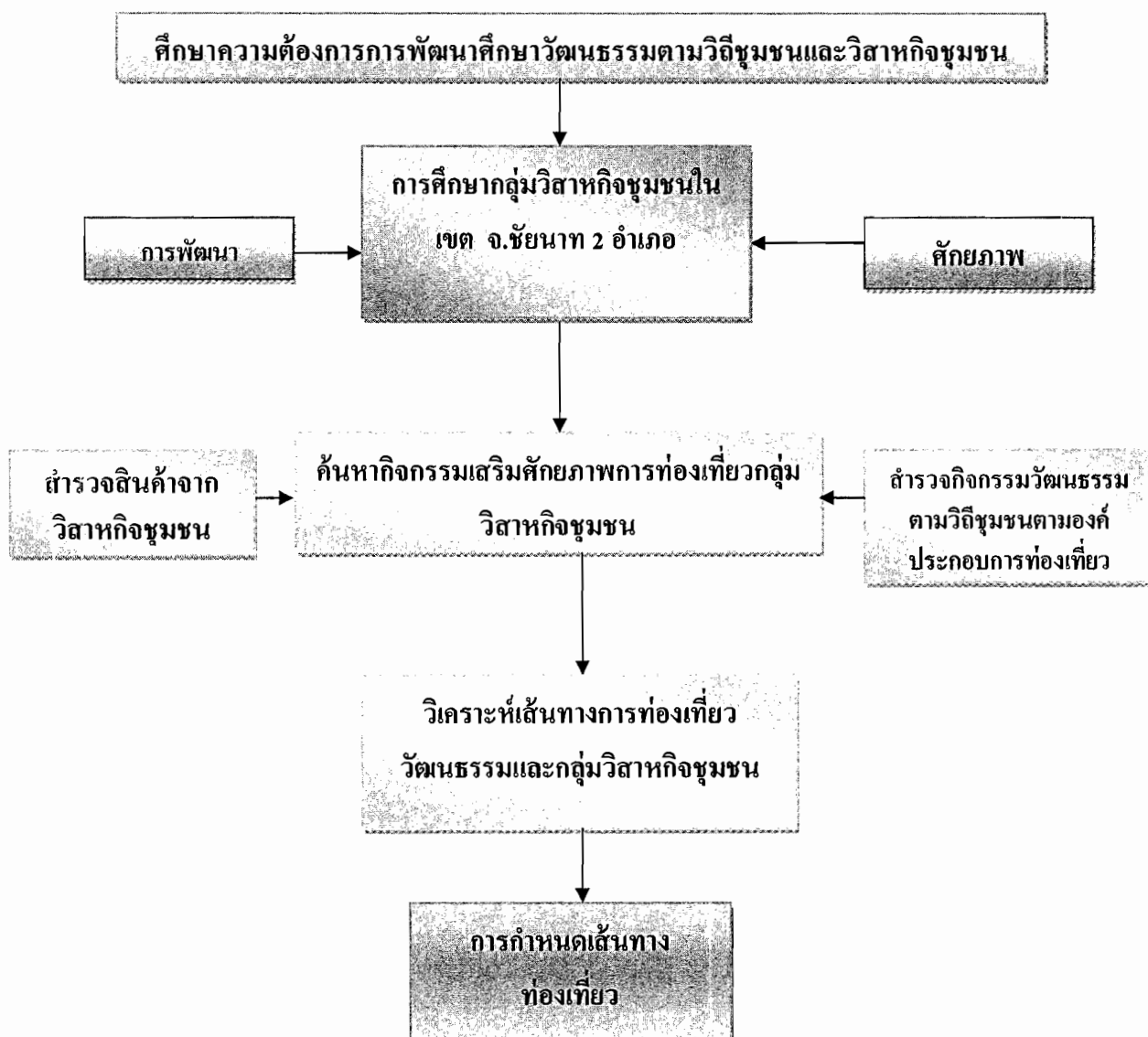
ขอบเขตด้านพื้นที่

กลุ่มแม่น้ำท่าจีน ของอำเภอวัดสิงห์ และอำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท

ขอบเขตด้านประชากร

โดยเจาะลึกประชมชนที่ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่จังหวัดชัยนาท 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอ วัดสิงห์ และอำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้เส้นทางท่องเที่ยวกลุ่มกิจกรรมทางวัฒนธรรมตามวิถีชุมชนวิสาหกิจชุมชน
2. ชุมชน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการท่องเที่ยว
3. การสืบทอดภูมิปัญญาจากการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่ม
4. รักษาวิถีชีวิตที่ทรงคุณค่าของชุมชนริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน
5. การเผยแพร่เส้นทางท่องเที่ยวในการประชุมวิชาการต่าง ๆ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมตามวิถีชุมชน
กลุ่มแม่น้ำท่าจีน จังหวัดชัยนาท มีดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาจังหวัดชัยนาท
2. ความสำคัญของจังหวัดชัยนาท
3. กลุ่มแม่น้ำท่าจีน
4. ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม
5. การจัดการการท่องเที่ยว
6. การพัฒนาการท่องเที่ยว
7. มาตรฐานและตัวชี้วัดด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว
8. องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว
9. การตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว
10. ความหมายของวิสาหกิจชุมชน
11. แนวคิดวิสาหกิจชุมชน
12. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผล
13. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ประวัติความเป็นมาจังหวัดชัยนาท

พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดชัยนาท มีร่องรอยแหล่งชุมชนโบราณก่อนประวัติศาสตร์กระจายอยู่ตามลุ่มน้ำเจ้าพระยาลุ่มน้ำท่าจีน และลุ่มน้ำน้อย จากการขุดค้นพบว่าบริเวณเขาพลอง บ้านเขาพลองตำบลเขาท่าพระ อำเภอเมือง ฯ ทางด้านทิศตะวันออกของเขาพลอง ซึ่งเป็นป่าละเมาะชายเขาได้พบภาชนะและเศษภาชนะดินเผาเนื้อหยาบที่เผาในอุณหภูมิต่ำ ชิ้นส่วนของกำไลหิน ลูกปัดชิ้นส่วนของอาวุธหอกที่ทำด้วยหิน และโลหะ และยังพบโครงกระดูกมนุษย์ที่ฝังไว้อีกหลายแห่งแสดงว่าบริเวณนี้เคยเป็นที่อยู่อาศัยของชุมชนในยุคก่อนประวัติศาสตร์สมัยทวารวดี ยังมีแหล่ง

ชุมชนโบราณอีกหลายแห่ง เช่นที่บ้านท่าราบ ตำบลธรรมามูล อำเภอเมืองฯ เมืองโบราณที่ดอนกลาง และเมืองโบราณไร่ตาก็อยู่ที่บ้านวัดใหม่ตำบลหนองบัว อำเภอวัดสิงห์ เมืองโบราณที่หนองหัวตำบลหนองบัว อำเภอวัดสิงห์ เมืองโบราณบ้านหนองไธ้ ตำบลหนองขุ่น อำเภอวัดสิงห์ เมืองโบราณบ้านไร่-สวนลาว ตำบลบ้านเขียน อำเภอหันคา เมืองโบราณสมัยทวารวดี ในเขตจังหวัดชัยนาท ส่วนใหญ่เป็นชุมชนหรือเมืองขนาดเล็กมีเมืองอู่ตะเภา และเมืองคงคอนที่เป็นเมืองใหญ่ เมืองอู่ตะเภาคงเป็นเมืองที่เจริญมากในระยะหนึ่งแล้วเสื่อมไป การพบร่องรอยเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ทำให้ทราบถึงวิถีชีวิตของผู้คนในครั้งนั้น เราได้ทราบการนับถือพระพุทธศาสนาในสมัยทวารวดี ในเขตจังหวัดชัยนาท จากการที่ได้ขุดพบ ธรรมจักรศิลาพบพระพุทธรูปสำริด ภาพแกะสลักพระพุทธรูปบนแผ่นศิลาแบบนูนต่ำ และได้ทราบการรับเอาอารยธรรมจากอินเดียและการติดต่อค้าขายกับเมืองต่าง ๆ ในสมัยนั้น จากการพบเหรียญเงินที่เมืองอู่ตะเภาและเมืองคงคอน ชุมชนโบราณในสมัยทวารวดี เป็นชุมชนที่พัฒนาตัวเองต่อเนื่องมาถึงสมัยลพบุรีสุโขทัย อโยธยา และรัตนโกสินทร์

เมืองชัยนาทเป็นเมืองโบราณ ตัวเมืองเดิมตั้งอยู่ตรงทางแยกฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยาที่ปากน้ำเมืองสรรค์ (ปากคลองแพรกศรีราชาใต้ปากลำน้ำเก่า) เมืองนี้ตั้งขึ้นภายหลังเมืองพันธุมวดี (สุพรรณบุรี) เป็นเมืองหน้าด่านของกรุงสุโขทัย จากศิลาจารึกสมัยพ่อขุนรามคำแหงมีแต่ชื่อเมืองแพรก ส่วนเมืองชัยนาทเพิ่งมาปรากฏในรัชกาลสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 เมื่อ พ.ศ.1890 ซึ่งเป็นปีที่พระเจ้าเลอไทสวรรคต กรุงสุโขทัยเกิดการแย่งชิงราชสมบัติสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ทรงเห็นเป็นโอกาสเหมาะ จึงยกกองทัพเข้ายึดเมืองชัยนาท หลังจากพระยาสิทธิไชยขึ้นครองราชย์ทางกรุงศรีอยุธยาซึ่งสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ได้สถาปนาให้เป็นราชธานีมีกำลังเข้มแข็งมากจึงได้โปรดให้ขุนหลวงพะงั่ว ซึ่งครองเมืองสุพรรณบุรียกทัพมาตีเมืองชัยนาท ซึ่งเป็นเมืองหน้าด่านของกรุงสุโขทัย เมืองชัยนาทจึงตกเป็นเมืองขึ้นของกรุงศรีอยุธยา โดยมีขุนหลวงพะงั่วเป็นผู้รักษาเมืองเมื่อกรุงสุโขทัยสงบแล้ว พระยาสิทธิไชย ได้ส่งทูตมากรุงศรีอยุธยา เพื่อเจรจาขอเมืองชัยนาทคืนให้แก่กรุงสุโขทัย โดยจะยอมให้เป็นอิสระและมีสัมพันธไมตรีต่อกัน กล่าวคือ ต่างฝ่ายต่างก็มีอิสระต่อกัน ในที่สุดกรุงศรีอยุธยาได้คืนเมืองชัยนาทให้แก่กรุงสุโขทัยนักประวัติศาสตร์สันนิษฐานว่าการที่แคว้นกัมพูชา (ลพบุรี) เข้าร่วมมือในการรบ ประกอบกับกรุงศรีอยุธยากำลังสถาปนาได้ไม่นาน ถ้ามีศึกกระหนาบสองด้านจะสร้างปัญหาไม่น้อย ด้วยเหตุผลนี้เองที่ทำให้ กรุงศรีอยุธยาคืนเมืองชัยนาทแก่กรุงสุโขทัยโดยดี

ตามหลักฐานของกรมศิลปากร จังหวัดชัยนาทเป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่งในสมัยกรุงธนบุรี เมื่อปี พ.ศ. 2319 ตรงกับวันเสาร์ เดือน 9 ขึ้น 12 ค่ำ (วันที่ 28 กรกฎาคม 2319) พระเจ้ากรุงธนบุรี ได้ยกกองทัพขึ้นมาขับไล่ ซึ่งกำลังรบติดพันกับไทยที่นครสวรรค์ เมื่อพระเจ้ากรุงธนบุรีเสด็จมาถึงเมือง

ชัชวาทแล้วทัพพม่าได้ข่าวก็ตกใจเกรงกลัวจึงละทิ้งค่ายที่นครสวรรค์แตกหนีไปทางเมืองอุทัยธานี พระเจ้ากรุงธนบุรีทรงยกกองทัพติดตามเข้าศึก จนถึงบ้านเค็มบางนางบวช แขวงเมืองสุพรรณบุรี และเข้าโจมตีเข้าศึกจนแตกยับเยินด้วยเหตุนี้ ทางจังหวัดชัชวาทจึงถือว่า วันที่ 28 กรกฎาคม เป็นวัน “สถาปนาจังหวัด”

2. ความสำคัญของจังหวัดชัชวาท

ที่ตั้งและอาณาเขต จังหวัดชัชวาทเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางตอนบน ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ลพบุรี สระบุรี และชัชวาท ตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยาและเป็นตอนเหนือสุดของภาคกลาง บนเส้นรุ้งที่ 15 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 100 องศาตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 195 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดอุทัยธานี

ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดสิงห์บุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดนครสวรรค์และจังหวัดสิงห์บุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดอุทัยธานี

ขนาดพื้นที่ จังหวัดชัชวาทมีพื้นที่ประมาณ 2,469.746 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,543,591 ไร่ หรือเท่ากับร้อยละ 15.5 ของพื้นที่ในภาคกลางตอนบน

ลักษณะภูมิประเทศ จังหวัดชัชวาทมีลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีพื้นที่ประมาณร้อยละ 99.06 ของพื้นที่ทั้งหมด ได้แก่ พื้นที่ตอนล่าง ตอนใต้และตะวันออกของจังหวัด มีลักษณะเป็นที่ราบจนถึงพื้นที่ลูกคลื่นลอนลาด มีแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำน้อย ไหลผ่านพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งทุกอำเภอ เช่น

1. แม่น้ำเจ้าพระยา ไหลผ่านอำเภอมโนรมย์ วัดสิงห์ เมืองชัชวาท และสรรพยา

2. แม่น้ำท่าจีน หรือแม่น้ำมะขามเฒ่า ไหลผ่านอำเภอวัดสิงห์ และหันคา

3. แม่น้ำน้อย ไหลผ่านอำเภอเมืองชัชวาท และอำเภอสรรคบุรี

4. คลองชลประทาน ซึ่งมีหลายสายไหลผ่านพื้นที่ต่าง ๆ ได้แก่ คลองอนุศาสนนันท์

คลองมหाराช คลองพลเทพ ล้วนเป็นแหล่งน้ำสำคัญสำหรับเกษตรกรรมตามพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วไป

นอกจากลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบแล้วยังมีเนินเขาเล็ก ๆ ขนาดกว้างประมาณ 1-3 กิโลเมตรกระจายอยู่ทั่วไป ที่สำคัญได้แก่ เขาชรรมามูล ซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์สำคัญของจังหวัด ชัยนาท เขาพลอง เขาขยาย เขาท่าพระ เขาระดี่ เขาใหญ่ เขารัก เขาคิน เขาหลัก เขาไก่ห้อย เขาสารพัดดี เขาราวเทียน เขาสรรพยา เขาแก้ว เขาพนมเกิน และเขาน้อย เป็นต้น

การชลประทาน

จังหวัดชัยนาท มีโครงการของกรมชลประทาน กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงานเข้ามา ดำเนินการทั้งโครงการขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก หลายโครงการครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ 80 ของพื้นที่การเกษตร โครงการต่าง ๆ มีดังนี้

1. โครงการขนาดใหญ่ รวม 7 โครงการ ได้แก่
 - โครงการเขื่อนเจ้าพระยา เป็นโครงการทดน้ำเพื่อจัดสรรน้ำสนับสนุนให้กับโครงการต่าง ๆ
 - โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา พลเทพ
 - โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา ท่าโบสถ์
 - โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา บรมธาตุ
 - โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา ชันสูตร
 - โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา มโนรมย์
 - โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา มหาราช
2. โครงการชลประทานขนาดกลาง เป็นลักษณะการชลประทานสูบน้ำด้วยไฟฟ้า มี 2 โครงการ
 - โครงการทำนนวนวัดโคก
 - โครงการทุ่งวัดสิงห์
3. โครงการชลประทานขนาดเล็ก ประกอบด้วยโครงการต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะของโครงการ ดำเนินการในรูปแบบของฝายกั้นน้ำ ทำนบกั้นน้ำ อ่างเก็บน้ำ ชุดสระ ชุดลอก ลำคลอง ห้วย หนอง บึง กระจัดกระจายอยู่ทั่วไปตามพื้นที่ต่าง ๆ ของจังหวัด

ประชากร

ปัจจุบันจังหวัดชัยนาท มีประชากร จำนวน 344,096 คน แยกเป็นชาย 169,104 คน เป็นหญิง 174,992 คน

ตารางที่ 1 รายงานสถิติจำนวนประชากรแยกรายเทศบาล/อำเภอ/กิ่งอำเภอ ธันวาคม 2549

ที่	รายชื่อ	จำนวนประชากร		
		ชาย	หญิง	รวม
1	เทศบาลเมืองชัยนาท	6,822	7,647	14,469
2	เทศบาลตำบลวัดสิงห์	1,778	1,993	3,771
3	อำเภอเมืองชัยนาท	28,061	30,174	58,235
4	อำเภอโนนรมย์	11,846	12,887	24,733
5	อำเภอวัดสิงห์	11,035	11,591	22,626
6	อำเภอสรรพยา	19,212	20,687	39,899
7	อำเภอสรรคบุรี	31,455	33,871	65,326
8	อำเภอหันคา	24,577	25,757	50,334
9	กิ่งอำเภอหนองมะโมง	9,788	9,706	19,494
10	กิ่งอำเภอเนินขาม	8,493	8,916	17,409
	รวม	164,024	174,982	339,006

ที่มา : [www.dopa.go.th/xstat/p4918_01.html\(2550\)9/11/2550](http://www.dopa.go.th/xstat/p4918_01.html(2550)9/11/2550)

สภาพทางเศรษฐกิจ เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดชัยนาท เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีแม่น้ำไหลผ่านสำคัญ 3 สาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน และแม่น้ำน้อย จึงเหมาะสมกับการประกอบอาชีพทางการเกษตร ดังนั้น ประชากรส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ 80 จึงประกอบอาชีพทางการเกษตร รองลงมาได้แก่ ด้านการพาณิชย์ ประมาณร้อยละ 6 ด้านการอุตสาหกรรมและการหัตถกรรมประมาณร้อยละ 6 ด้านการอุตสาหกรรมและการหัตถกรรมประมาณร้อยละ 3 รายได้ของประชากรจังหวัดชัยนาทมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวในปี 2538 เท่ากับ 83,780 บาท/คน/ปี ผลิตภัณฑ์รวมของจังหวัด(GPP) เท่ากับ 14,609,880 ล้านบาท/ต่อปี การประกอบอาชีพจำแนกได้ดังนี้

เกษตรกรรม จังหวัดชัยนาทมีพื้นที่เกษตรกรรมรวมทั้งหมด 1,219,669 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 79.02 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ส่วนใหญ่ได้รับน้ำจากชลประทาน 777,991 ไร่ ซึ่งสามารถแยกประเภทพื้นที่ทางการเกษตรได้ดังนี้

พื้นที่นาปี	959,453	ไร่
พื้นที่นาปรัง	463,592	ไร่
พื้นที่ทำไร่	108,831	ไร่
พื้นที่ทำสวน	53,986	ไร่
พื้นที่พืชผัก	2,833	ไร่
พื้นที่ไม่ดอกไม้ประดับ	364	ไร่
พื้นที่ไม้โตเร็ว	8,783	ไร่
พื้นที่เกษตรอื่น ๆ	13,419	ไร่

สภาพการผลิตพืชเศรษฐกิจ นอกจากข้าวซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดซึ่งสามารถปลูกได้ทั้งนาปี และนาปรัง แล้วยังมีการผลิตพืชไร่ที่สำคัญ ๆ ได้แก่ มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อยโรงงาน ราวพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจดังกล่าว จำนวน 180,831 ไร่ แยกเป็น

มันสำปะหลัง	90,153	ไร่
อ้อยโรงงาน	49,449	ไร่
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	41,229	ไร่

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยนาท

สำหรับไม้ผล พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดชัยนาทที่มีชื่อเสียง คือ ส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวา มีพื้นที่ปลูก 3,334 ไร่ ผลผลิต 1,018,350 ผล พืชสำคัญอื่น ๆ เช่น มะม่วง มะนาว มะพร้าว กระเทียม กล้วยน้ำว้า ขนุน เป็นต้น

ตารางที่ 2 มูลค่าและผลผลิตรวมพืชเศรษฐกิจ

พืช	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่ให้ผล (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
มะม่วง	18,123	8,466	850	7,961	91.37
มะนาว	2,048	1,383	890	1,230	28.50
มะพร้าว	2,396	581	1,000(ผล)	481,000	4.64
กระเทียม	1,633	307	1,100	337	6.75
กล้วยน้ำว้า	8,190	6,447	1,000(หวี)	6,447,000	38.68
ขนุน	1,037	460	1,200	522	3.86

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยนาท(2548)

3. กลุ่มแม่น้ำท่าจีน

เป็นลุ่มน้ำสำคัญในพื้นที่ภาคกลาง มีพื้นที่ประมาณ 13,700 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของจังหวัดอุทัยธานี กาญจนบุรี และเต็มพื้นที่ของจังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี นครปฐม และสมุทรสาคร แม่น้ำท่าจีนเป็นแม่น้ำที่มีความสำคัญอันดับสองของประเทศรองจากแม่น้ำเจ้าพระยา และเป็นแม่น้ำที่ไม่มีต้นตุน โดยเป็นแม่น้ำที่แยกจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท มีความยาว 320 กิโลเมตร ไหลผ่าน 4 จังหวัดและมีชื่อเรียกต่างๆดังนี้ จังหวัดชัยนาท ต้นน้ำแยกจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่อำเภอวัดสิงห์ มีความยาวประมาณ 45 กิโลเมตร เรียกว่า คลองมะขามเฒ่า จังหวัดสุพรรณบุรี มีความยาวประมาณ 133 กิโลเมตร เรียกว่า แม่น้ำสุพรรณ จังหวัดนครปฐม มีความยาวประมาณ 98 กิโลเมตร เรียกว่า แม่น้ำนครชัยศรี จังหวัดสมุทรสาคร มีความยาวประมาณ 41 กิโลเมตร และเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป

ลักษณะทางภูมิศาสตร์

พื้นที่กลุ่มแม่น้ำท่าจีนมีระดับความสูงต่ำของพื้นที่ระหว่าง 1-1,500 เมตร หรือเฉลี่ยประมาณ 77 เมตร เหนือระดับน้ำทะเลปานกลางมีพื้นที่ราบลุ่ม มีประชากรมากกว่า 2 ล้านคน กระจายตัวตามริมแม่น้ำท่าจีน

การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ในพื้นที่ลุ่มน้ำท่าจีนประกอบด้วย การเกษตร ร้อยละ 83.3 ป่าไม้ ร้อยละ 8.2 แหล่งชุมชน ร้อยละ 5.2 แหล่งน้ำ ร้อยละ 0.9 การใช้ประโยชน์อื่นๆ ร้อยละ 2.2

ประจําการระบายน้ำที่กั้นแม่น้ำท่าจีน

1. ประจําการระบายน้ำพลเทพ อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท กิโลเมตรที่ 318 จากปากแม่น้ำ
2. ประจําการระบายน้ำท่าโบสถ์ อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท กิโลเมตรที่ 290 จากปากแม่น้ำ
3. ประจําการระบายน้ำสามชุก หรือ ชลมารศรีวิจารณ์ อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี กิโลเมตรที่ 239 จากปากแม่น้ำ
4. ประจําการระบายน้ำโพธิ์พระยา อำเภอ เมือง จังหวัดสุพรรณบุรี กิโลเมตรที่ 202 จากปากแม่น้ำ

4. ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวและเยี่ยมชมสถานที่แสดงถึงความเป็นวัฒนธรรม เช่น การชมสถานโบราณวัตถุ โบราณสถาน ปราสาท พระราชวัง วัด ประเพณี รวมถึงวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย

ข้อเสนอแนะในการท่องเที่ยว

ควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว ว่าเป็นสถานที่แบบใด และสามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างไร

ควรศึกษาถึงฤดูกาลของธรรมชาติ ให้เหมาะสมในการเดินทาง เช่น การเที่ยวชมนกควรศึกษาถึงฤดูกาลอพยพของนกชนิดต่าง ๆ

ในการท่องเที่ยวทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หรือแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ควรช่วยกันรักษาทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ

ควรเคารพในวัฒนธรรมประเพณี ของคนในท้องถิ่น ไม่ประพฤติปฏิบัติที่ขัดต่อวิถีชีวิต ของชาวพื้นเมืองนั้น ๆ

ควรเชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำแนะนำ ของเจ้าหน้าที่ เพื่อความปลอดภัยในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวไม่ควรประมาท

ควรรักษาสิ่งแวดล้อมให้สะอาดและสวยงาม เช่น ไม่ทิ้งขยะ

รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural based tourism) มีการจัดการดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่า ของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาคมในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

2. การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and traditional tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้น ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียศิลป์เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพ พิธีกรรมต่างๆ และได้รับความรู้ มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษา สภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม โดยประชาคมในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

3. การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural tourism/Village tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมีความโดดเด่น เพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้ ดูผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว (สำนักงานการท่องเที่ยว, 2551)

5. การจัดการการท่องเที่ยว

ราไพพรรณ แก้วสุริยะ (2547) กล่าวว่า แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวนั้นมีเป้าหมาย คือ การหาวิธีที่จะทำอย่างไรให้นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ให้นักท่องเที่ยวแวะเที่ยวเป็นระยะเวลานานขึ้น และใช้จ่ายเงินเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอตลอดปี ชุมชนผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีวิธีจัดการ ดังนี้

1. หลักการจัดการท่องเที่ยวยั่งยืน มีองค์ประกอบ 4 หลักการด้วยกันคือ

1.1 การดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงขอบเขตความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ทั้งธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่อ กิจกรรมการท่องเที่ยว ควรกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวในแต่ละแห่งต่อคนต่อวัน

1.2 ควรตระหนักถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชน ชนบทธรรมนิยม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน

1.3 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้เป็นพันธมิตรและผู้มีส่วนได้เสียต้องประสานการจัดการร่วมกัน เพื่อลดผลกระทบต่อระบบนิเวศ ชุมชน ชนบทธรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนต่อการท่องเที่ยว

1.4 ทำธุรกิจท่องเที่ยวนั้นต้องคำนึงถึง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการประสานงาน ประสานโครงการ และกำหนดแผนงาน นโยบาย ทางเศรษฐกิจ (เพิ่มรายได้) เพื่อให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน

แนวทางในการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว

ในการดำเนินการเพื่อให้เกิดการจัดการต่อพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม การรณรงค์ให้ใช้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอย่างคุ้มค่าประหยัด การสร้างจิตสำนึกให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ตลอดจนการหล่อหลอมค่านิยมในทางที่ดีร่วมกันในระบบ จะส่งผลให้เกิดการจัดการพื้นที่อย่างยั่งยืน ดังนั้นจึงควรที่จะได้มีการกำหนดกรอบแนวทางในการจัดการพื้นที่ อันประกอบด้วย

1. การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว ประกอบด้วย

1.1 การกำหนดพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการจัดการเขตการใช้ประโยชน์ กิจกรรมและขนาดของการท่องเที่ยว

1.2 การควบคุมการท่องเที่ยว กิจกรรมที่สร้างหรือทำลายองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเข้มงวดตามระดับการอนุรักษ์ของพื้นที่

1.3 การประยุกต์ใช้มาตรการป้องกันและลดผลกระทบต่อพื้นที่ท่องเที่ยว และระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม

2. การให้การศึกษาและสื่อความหมาย ประกอบด้วย

2.1 การส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวมีระบบการให้ข้อมูล สื่อความหมาย และระบบให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวทุกรูปแบบ

2.2 ส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวที่ให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

2.3 การสนับสนุนบริการที่มีคุณภาพและมีโปรแกรมให้ความรู้ที่ชัดเจน ทั้งการบริการที่พัก การนำเที่ยว และบริการอื่น ๆ

2.4 ส่งเสริมการใช้มัคคุเทศก์ท้องถิ่น หรือมัคคุเทศก์เฉพาะทาง

2.5 การจัดเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ และวัฒนธรรมท้องถิ่นของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ทางสื่อมวลชน

2.6 การให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งในด้านที่เกี่ยวกับทรัพยากรสิ่งแวดล้อม การนำเที่ยว และการจัดการบริหารการท่องเที่ยว

3. การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย

3.1 การมุ่งเน้นกิจกรรมท่องเที่ยวที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรือกิจกรรมที่สามารถป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้

3.2 การส่งเสริมกิจกรรมที่มีการให้การศึกษา หรือเพิ่มการให้การศึกษาและเรียนรู้ร่วมกัน ในกิจกรรมท่องเที่ยว

3.3 การจัดให้มีกิจกรรมท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มอาชีพ ให้มากขึ้น

3.4 การจัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์และการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชน

4. การบริการท่องเที่ยว ประกอบด้วย

4.1 การส่งเสริมการบริการที่มีความรับผิดชอบ กำหนดให้มีมาตรการการรักษาสิ่งแวดล้อม การให้การศึกษา และการบริการที่ได้มาตรฐาน

4.2 การสร้างการมีส่วนร่วมในการบริการชุมชนในกระบวนการบริการท่องเที่ยว

4.3 การกำหนดให้สถานบริการ การบริการ และรูปแบบการบริการทุกประเภทสร้างความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม

4.4 การจัดอบรมเพื่อเพิ่มคุณภาพของบุคลากรในหน่วยบริการของพื้นที่ โดยให้มีหลักสูตรการรักษาสิ่งแวดล้อมให้ทุกโครงการ

4.5 การกำหนดมาตรฐานการบริการออกแบบเครื่องหมายรองรับหน่วยบริการที่ได้มาตรฐาน รวมทั้งมีการประกวดการบริการที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

4.6 การปรับปรุง หรือใช้มาตรฐานทางกฎหมายที่มีอยู่ให้เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมและควบคุมการบริการ

4.7 การสนับสนุนให้สถานบริการจัดการบริการที่ได้มาตรฐาน

5. การจัดการ ป้องกัน และลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย

- 5.1 การกำหนดมาตรฐาน และดำเนินการเก็บ กำจัดขยะมูลฝอย และควบคุมการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยว
- 5.2 การกำหนดมาตรการ และดำเนินการป้องกัน บำบัด การกำจัดสิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย
- 5.3 การควบคุมออกแบบอาคาร การก่อสร้าง และการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสม สอดคล้องกับพื้นที่
- 5.4 การเข้มงวดควบคุมขั้นตอนกิจกรรมที่อาจทำลายสิ่งแวดล้อม

6. การส่งเสริมการตลาด ประกอบด้วย

- 6.1 การแนะนำและเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดการที่เหมาะสมเท่านั้น
- 6.2 การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนเหมาะสม สอดคล้องกับการท่องเที่ยว และกิจกรรมที่เป็นที่ยอมรับได้ของแต่ละพื้นที่ท่องเที่ยว
- 6.3 การส่งเสริมการตลาดในประเทศให้มากขึ้น โดยเน้นที่กลุ่มเยาวชน กลุ่มครอบครัว กลุ่มทำงาน

7. การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย

- 7.1 การสนับสนุนการรวมกลุ่มของประชาชน ชุมชน เพื่อการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว
- 7.2 การยกระดับชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน หรือองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีศักยภาพในการจัดการสิ่งแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน

จากแนวคิดดังกล่าวสามารถสรุปได้ ดังนี้ การรณรงค์ให้ใช้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอย่างคุ้มค่าประหยัด และการสร้างจิตสำนึกให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้น ควรที่จะได้มีการกำหนดกรอบแนวทางในการจัดการพื้นที่ อันประกอบด้วย การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว การให้การศึกษาและสื่อความหมาย การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การจัดการ ป้องกัน และลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการตลาด และการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน(ราไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2547)

6. การพัฒนาการท่องเที่ยว

กระบวนการในการพัฒนาการท่องเที่ยว

ปัจจัยหลักสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนจะต้องมีกระบวนการ และองค์ประกอบหลักที่สำคัญที่ประกอบด้วย

1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว หรือทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ โบราณวัตถุสถานและศาสนา วัฒนธรรม กิจกรรมประเพณีที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งนี้แหล่งท่องเที่ยวในแต่ละประเภทจะมีภาระหน้าที่หลักแตกต่างกัน กล่าวคือ ในแหล่งธรรมชาติท่องเที่ยวมีภาระหน้าที่หลักคือ การรักษาระบบนิเวศของธรรมชาติ การเป็นส่วนหนึ่งในการรักษาต้นน้ำลำธาร เป็นทรัพยากรที่ต้องเอื้อกับคนท้องถิ่น สำหรับแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณวัตถุสถานและศาสนามีภาระหน้าที่หลักคือ การดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งจะสนองตอบความต้องการของชุมชนสังคม ในส่วนภาระหน้าที่ของงานวัฒนธรรมกิจกรรมประเพณีคือ การรักษากิจกรรมประเพณีของท้องถิ่นให้คงอยู่

2. ด้านการบริการทางการท่องเที่ยว ในส่วนของการบริการทางการท่องเที่ยว คือ ส่วนของการกำกับดูแล การประสานงานทำความเข้าใจ และกำกับให้การเติบโตของภาคบริการทางการท่องเที่ยว เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม

3. ด้านการตลาด จำเป็นต้องให้ความสำคัญในเรื่องการจัดวางสินค้า วิธีการเสนอขายสินค้า เพราะการตลาดจะเป็นส่วนสำคัญในการชักจูงให้ผู้ซื้อ (นักท่องเที่ยว) มาซื้อสินค้า ดังนั้นในเชิงของการตลาดจะต้องมีการทำความเข้าใจให้ชัดเจนว่าสินค้าทางการท่องเที่ยวคืออะไร จากกระแสดวงความคิดในการที่จะปรับกระบวนการ และวิสัยทัศน์ของการท่องเที่ยว รวมถึงการเรียกร้องให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว จึงเป็นเหตุให้มีการจัดประชุมนานาชาติด้านสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาแบบยั่งยืนขึ้นที่เมืองแวนคูเวอร์ ประเทศแคนาดา หรือที่เรียกว่า Globe' 90 Conference การประชุมในครั้งนี้ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่จะเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable tourism development) จากผลการประชุมครั้งนี้ให้คำจำกัดความของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ว่า “เป็นการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้ที่เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน ในขณะที่เดียวกันก็ปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่างๆ ของอนุชนรุ่นหลัง จึงมีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียภาพ พร้อมกับการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย” จากคำจำกัดความดังกล่าว

สามารถแปลเป็นหลักการและแนวทางปฏิบัติของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ 10 ประการ ดังนี้ (จุดสารการท่องเที่ยว (18 (1): 13)

1. มุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างจริงจังก่อน แล้วจึงพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างประเทศอย่างค่อยเป็นค่อยไปภายหลัง เพื่อให้เหมาะสมกับระบบสาธารณสุขโลกที่รองรับเป็นสำคัญ
2. มุ่งให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโครงการท่องเที่ยวต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่
3. มุ่งพิจารณาอย่างรอบคอบถึงขอบเขตที่เหมาะสมของการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับทุกๆ ด้าน
4. มุ่งให้ข้อมูลทางการท่องเที่ยวอย่างเพียงพอพร้อมแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและเคารพในสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งช่วยยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย
5. มุ่งใช้วัสดุและผลผลิตในท้องถิ่น เพื่อช่วยลดการนำเข้าจากต่างประเทศได้ทางหนึ่งและเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นนั้นๆ ด้วย
6. มุ่งกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นเพื่อนำรายได้เข้าท้องถิ่นนั้นให้มากที่สุด อันจะเป็นประโยชน์ในระยะยาวของชุมชนท้องถิ่น
7. มุ่งจ้างงานในท้องถิ่น โดยส่งเสริมรูปแบบของงานที่น่าสนใจและได้รับผลตอบแทนสูงให้แก่ชุมชนท้องถิ่น
8. มุ่งพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น อันจะช่วยยกระดับการบริการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น
9. มุ่งรักษาคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในท้องถิ่นให้อยู่รอดในระยะยาวเพื่อเป็นแหล่งรองรับการท่องเที่ยวตลอดไป
10. มุ่งทำงานร่วมกันอย่างเสมอภาคระหว่างภาคธุรกิจการท่องเที่ยว องค์กรท้องถิ่น องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม และรัฐบาล

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542: 1-5) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้น มีองค์ประกอบหลักทั้งหมด 6 องค์ประกอบ ดังนี้ การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว การพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยว และการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว

กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจจะทำหรือเลือกตามศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น ความพร้อมทางด้านงบประมาณ บุคลากร ฯลฯ

8. องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้น แหล่งท่องเที่ยวต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ หรือ 3A คอลเลอร์และฮาร์ราเวย์ (Collier & Harraway, 1997: 18) ดังนี้

1. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) สิ่งดึงดูดใจเกิดจากสถานที่ และเหตุการณ์ สถานที่อาจเกิดจากธรรมชาติสร้างหรือมนุษย์สร้างขึ้น แต่เหตุการณ์ที่ประทับใจเกิดจากมนุษย์สร้างเพียงอย่างเดียว สิ่งดึงดูดใจ เช่น ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ ภูเขา สวนสนุก งานแสดงสินค้า การแข่งขันกีฬา ฯลฯ

2. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ความสะดวกสบายทำให้นักท่องเที่ยวหรือคนเดินทางเข้าไปถึง ดังนั้นการก่อสร้างปัจจัยพื้นฐานในการผลิต เช่น ระบบขนส่ง ระบบการสื่อสาร ระบบสาธารณูปโภค จึงจำเป็นในแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนระบบการกำจัดของเสียก็จะเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องพัฒนาควบคู่กันไปกับแหล่งท่องเที่ยว

3. การเข้าถึง (Accessibility) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวต้องมีระบบการขนส่ง ซึ่งประกอบไปด้วย เส้นทาง พาหนะ สถานี และผู้ประกอบการ การขนส่งมีวัตถุประสงค์ในการลำเลียงคนและสิ่งของ ไปยังจุดหมายปลายทางโดยผ่านเส้นทางเข้าถึงศูนย์กลางของการท่องเที่ยวนั้น จะต้องมีการคมนาคมที่พร้อมในแหล่งท่องเที่ยว สามารถติดต่อเชื่อมโยงกันระหว่างพื้นที่บริเวณใกล้เคียง ไม่ว่าจะเป็นรถยนต์ รถไฟ เรือ เครื่องบิน ฯลฯ แล้วแต่ความจำเป็น จุดท่องเที่ยวหรือศูนย์กลางการท่องเที่ยวใดก็ตามถ้าขาดเสียซึ่งเส้นทางคมนาคมที่จะเข้าถึงได้แล้ว สถานที่ท่องเที่ยวนั้นไม่ว่าจะสวยงามแปลกตาประทับใจเพียงใดก็ย่อมไร้คุณค่าอย่างสิ้นเชิง

9. การตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว

สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (2548: 77-79) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดทำแบบการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวมีขั้นตอนและกระบวนการ ดังนี้

การทำความเข้าใจกับทรัพยากรการท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1 แบ่งตามประเภทของทรัพยากร ได้แก่ ทรัพยากรหลัก และทรัพยากร สนับสนุน
- 2 แบ่งตามชนิดของทรัพยากร ซึ่งจำแนกออกได้เป็น 5 ชนิด ได้แก่
 - 2.1 ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น พืช สัตว์ ภูมิทัศน์ ภูมิอากาศ น้ำ
 - 2.2 ทรัพยากรวัฒนธรรม เช่น ศาสนา มรดกวัฒนธรรมชาติพันธุ์
 - 2.3 ทรัพยากรเหตุการณ์สำคัญ เช่น งานมหกรรม การแข่งขัน
 - 2.4 ทรัพยากรกิจกรรม เช่น นันทนาการ สิ่งอำนวยความสะดวก
 - 2.5 ทรัพยากรบริการ เช่น การขนส่ง ที่พัก การต้อนรับ อาหาร บริการ

การตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 รายการทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีอะไรน่าสนใจ หรือดึงดูดใจ มีการบริการแบบไหน มีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวทำในระหว่างพักค้างแรม และมีที่พักค้างแรมที่รูปแบบไว้คอยบริการ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 5 รายการดังนี้

1. รายการทรัพยากรธรรมชาติ ที่โดดเด่นมากกว่าแหล่งท่องเที่ยวที่อื่น และมีสิ่งสำคัญกับปัจจุบันและในอดีตที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยว การเก็บข้อมูลคือ ชื่อที่ตั้ง ฤดูกาล การเข้าถึง ใครเป็นคนจัดการ ติดต่อกับใคร มีการใช้มากน้อยแค่ไหน ผู้ที่มาท่องเที่ยวมาจากไหน มาทำไม เก็บค่าผ่านประตู และต้องเป็นสมาชิกหรือไม่

2. รายการทรัพยากรวัฒนธรรม สิ่งไหนทำให้โดดเด่น มีอะไรบ่งบอกถึงความเป็นวัฒนธรรมมากที่จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ การเก็บข้อมูล คือ ชื่อที่ตั้ง ฤดูกาล การเข้าถึง ทางเข้า ใครเป็นนักท่องเที่ยว มีกิจกรรมอะไรให้ทำบ้างในขณะที่เข้าไปเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ผู้ที่มาเที่ยวเป็นกลุ่มลูกค้าแบบไหน

3. รายการทรัพยากรเหตุการณ์สำคัญ มีอะไรบ้างที่โดดเด่น และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว มีอะไรพิเศษกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ การเก็บข้อมูล คือ ชื่อที่ตั้งของเหตุการณ์สำคัญนั้นๆ ช่วงระยะเวลาในการเกิดเหตุการณ์ มีวิธีการเข้าถึงแบบใด ใครเป็นเจ้าของ มีนักท่องเที่ยวมากน้อยแค่ไหน

4. รายการทรัพยากรกิจกรรม กิจกรรมนั้นมีความโดดเด่นที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต่างถิ่นให้มาท่องเที่ยวได้มากแค่ไหน การเก็บข้อมูล คือ ชื่อที่ตั้งศูนย์บริการข้อมูล เวลาและฤดูกาลที่เข้ามาเที่ยว มีการเข้าถึงได้อย่างไร ใครเป็นเจ้าของ มีกิจกรรมแบบใดบ้างให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมกิจกรรม นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวมาจากที่ไหน มีค่าผ่านประตูหรือไม่

5. รายการทรัพยากรบริการ ชื่อและที่อยู่ของผู้ให้บริการ ต้องติดต่อใคร มีการบริการในรูปแบบใดบ้าง การเก็บข้อมูล คือ ชื่อและที่ตั้งของสิ่งอำนวยความสะดวก จัดอยู่ในระดับใด มีบริการอะไรบ้าง ในช่วงเวลาใด ใครเป็นเจ้าของ มีจำนวนเตียงกี่เตียง และค่าบริการเท่าไร

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินทรัพยากรท่องเที่ยว

1. คุณภาพทรัพยากร อะไรทำให้ทรัพยากรนี้ดีกว่าทรัพยากรอื่น มีจุดอ่อนตรงไหน ได้รับการดูแล มีคุณภาพบริการสม่ำเสมอ และมีข้อเสียต่อการพัฒนาหรือไม่

2. ทรัพยากรมีความโดดเด่นและแตกต่างจากที่อื่นและแสดงออกถึงความภาคภูมิในสถานะนั้น ๆ

3. มีอำนาจในการดึงดูดนักท่องเที่ยว กิจกรรมในการดึงดูด และมีข้อเสนอดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาใช้บริการในระดับใด

4. ฐานข้อมูลของทรัพยากร อะไรทำให้ทรัพยากรนี้มีบทบาทกับปัจจุบันและสำคัญยิ่งขึ้นในคราวต่อไป ทรัพยากรนี้มีปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคตหรือไม่

จากทฤษฎีการตรวจสอบทรัพยากร แสดงให้เห็นเป็นกระบวนการและขั้นตอนในการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ได้

10. ความหมายของวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชน หมายความว่า กิจกรรมของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ประกาศกำหนด

กิจการของชุมชน จะแบ่งเป็น 3 กลุ่มกิจการ คือ (1) กลุ่มการผลิตสินค้า (2) กลุ่มการให้บริการ (3) กลุ่มกิจการอื่น ๆ

นิติบุคคล หมายถึง บุคคลโดยสมมุติ ที่กฎหมายรับรองฐานะให้มีสิทธิและหน้าที่ เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา กล่าวคือ สามารถเป็นเจ้าของทรัพย์สิน เป็นเจ้าหนี้ ลูกหนี้ได้ ซึ่งการที่จะเป็นนิติบุคคลได้ ต้องดำเนินการตามวิธีการที่กฎหมายนั้น ๆ กำหนด ยกตัวอย่างเช่น กลุ่มเกษตรกร(ที่เป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย) สหกรณ์ สหกรณ์การเกษตร เป็นต้น

คณะบุคคลที่ไม่เป็นนิติบุคคล เช่น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร เป็นต้น ทั้งนี้ วิสาหกิจชุมชนที่จะขอรับการส่งเสริมและสนับสนุน ตาม พ.ร.บ.ฉบับนี้ได้ ต้องมีองค์ประกอบ 2 อย่าง ดังนี้

1. มีคุณสมบัติตามประกาศคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เรื่องคุณสมบัติ และหลักเกณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนที่ประสงค์ขอจดทะเบียน
2. ได้จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรแล้ว (หากมีไม่ครบทั้ง 2 อย่าง ก็ไม่สามารถขอรับการส่งเสริม และสนับสนุนตาม พ.ร.บ.ฉบับนี้ได้)

11. แนวคิดวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนเป็นแนวคิดที่มุ่งแปรรูปผลผลิตตามธรรมชาติ หรือสร้างผลิตภัณฑ์หรือผลิตผลโดยครอบครัวในชุมชน โดยองค์กรชุมชน และเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อการบริโภคและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยมีหลักการคิดที่สำคัญ คือ สร้างความหลากหลายของผลผลิตและผลิตภัณฑ์ในชุมชน เพื่อการบริโภคแบบพึ่งพาตนเอง ลดรายจ่ายให้ครอบครัว สร้างเสริมสุขภาพอนามัยที่ดีให้ตนเอง และมีคุณธรรมรับผิดชอบต่อสมาชิกคนอื่น ๆ ที่อยู่ร่วมในชุมชน ไม่เห็นแก่ประโยชน์ด้านกำไรสูงสุดและเอาเปรียบผู้บริโภค วิสาหกิจชุมชนจะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่เลี้ยงตนเองได้ พึ่งตนเองได้ ซึ่งมีได้หมายถึงการพึ่งตนเองด้วยเศรษฐกิจเพียง ด้านเดียว แต่หมายถึงการพัฒนาโดยรวม ซึ่งรวมถึงการพัฒนาสาธารณประโยชน์ หรือโครงสร้างพื้นฐานของชุมชนด้วยตนเอง โดยไม่เป็นภาระให้กับรัฐ หรือต้องพึ่งพาทภายนอก วิสาหกิจชุมชนจะเป็นการเพิ่มศักยภาพของระบบเศรษฐกิจระดับชุมชนในการพัฒนาความร่วมมือกับระบบเศรษฐกิจภาพรวม เพราะการที่ชุมชนไม่ต้องพึ่งพาเศรษฐกิจภายนอก ย่อมหมายถึงโอกาสในการพัฒนาความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันจะ

เป็นไปได้มากขึ้น อันเป็นหลักการที่นำไปสู่ การเป็นฐานรากทางเศรษฐกิจที่มั่นคงและยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจระดับประเทศอย่างแท้จริง (สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชัยนาท. 2551)

ตลาดของวิสาหกิจชุมชน

ตลาดของวิสาหกิจชุมชนจะเป็นระบบที่มีลักษณะเฉพาะ แตกต่างจากตลาดโครงสร้างหลัก เพราะปัจจัยหลักที่กำหนดตลาด คือ การพึ่งตนเอง การเน้นคุณภาพและคุณธรรม ตลาดของวิสาหกิจชุมชนแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

1. ตลาดในระดับแรก คือ การอุปโภคบริโภคภายในครัวเรือน
2. ตลาดระดับที่สอง คือ การอุปโภคบริโภคระหว่างเพื่อนบ้านในชุมชนเดียวกัน
3. ตลาดระดับที่สาม คือ การอุปโภคบริโภคระหว่างชุมชนในเครือข่ายเดียวกัน
4. ตลาดระดับที่สี่ คือ การตลาดภายนอกชุมชน หรือตลาดระหว่างจังหวัด เป็นการนำสินค้าที่ผลิตจากการอุปโภคบริโภคภายในชุมชนออกจำหน่าย หรือเป็นการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะเด่น มีคุณภาพ และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวออกจำหน่าย เพื่อนำรายได้จากภายนอกเข้าสู่ชุมชน (สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชัยนาท. 2551)

12. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผล

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการประเมินผล ดังนี้

สุรพล กาญจนะจิตรา (2527) ให้ความหมายของการประเมินผลว่า คือ เครื่องมือที่ใช้ตัดสินใจในการปฏิบัติงาน โครงการ ที่ดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย หรือไม่เพียงใด เพราะวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในโครงการและแผนงานเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ และการประเมินผลเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการดำเนินงานของโครงการต่าง ๆ

ปุรชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2542) “การประเมินผล” ในความหมายดั้งเดิมมักหมายถึงกระบวนการที่มุ่งแสวงหาคำตอบสำหรับคำถามที่ว่า นโยบาย แผนงาน โครงการ บรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้นหรือไม่ และระดับใด ซึ่งในปัจจุบัน การมุ่งหาคำถามเช่นที่กล่าวจัดเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการประเมินผลรวบยอด

Rossi and Freeman (1993 อ้างถึง สมบัติ หน้า 483-484) การประเมินผลเป็นการบวนการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างเป็นระบบ เพื่อนำเสนอแนวทางใน

การแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินผลนโยบายและโครงการของรัฐทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อรัฐบาลและต่อประชาชนผู้รับบริการอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ เพราะการประเมินผลจะนำไปสู่การพัฒนาทางเลือกใหม่ ๆ ตลอดจนนวัตกรรมที่มีผลต่อการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ในชุมชน

เนื่องจากการประเมินผลเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องทั้งการก่อรูปนโยบาย (Policy formation) จนกระทั่งผลกระทบของนโยบาย ดังนั้น การประเมินผลจึงอาจ กำหนดให้ เฉพาะเจาะจงว่าเป็นการประเมินผลนโยบายในขั้นตอนใด หรือกระทำการประเมินผลนโยบายตลอดทุกขั้นตอน อาทิ เช่น การประเมินผลนโยบายที่กระทำในระหว่างกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ หรือระหว่างขั้นตอนแรกของการพัฒนาโครงการ การประเมินผลในกรณีนี้อาจมีจุดมุ่งหมายหลายประการ คือ

1. เพื่อการปรับปรุงระดับความสำเร็จ (Policy efficacy) หรือประสิทธิภาพของนโยบาย โดยมุ่งให้เกิดผล ที่พึงปรารถนาให้มากที่สุด โดยใช้ต้นทุน ในการดำเนินการให้น้อยที่สุด
2. เพื่อเป้าหมายในการให้บริการอย่างเป็นธรรม โดยพิจารณาว่าผลจากการดำเนินโครงการ หรือการให้บริการสาธารณะไปถึงประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

สมบัติ ชำรงชัยวงศ์ (2544 หน้า 493) การประเมินผลนโยบายเป็นกระบวนการวัดระดับความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของนโยบายหรือโครงการ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้การวิเคราะห์มีความเที่ยงตรง น่าเชื่อถือ และสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้

รูปแบบการประเมินผล (ศิริชัย กาญจนวาลี, 2537) ได้แบ่งการประเมินผล ออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การวิเคราะห์และประเมินผลเชิงปริมาณ (Quantitative evaluation) การวิเคราะห์และประเมินผลเชิงปริมาณ (Quantitative evaluation) การวิเคราะห์และประเมินผลประเภทนี้มุ่งไปสู่ปริมาณงานที่ปฏิบัติว่าได้ผลเป็นจำนวนเท่าไร ผู้ได้รับประโยชน์มีใครบ้าง จำนวนเท่าไรจึงเป็นการวิเคราะห์และประเมินผลเพียงทำให้ทราบสภาพที่เกิดขึ้นทั่ว ๆ ไปของการดำเนินงานขององค์การและมีจุดมุ่งหมายเพื่อการ โฆษณาประชาสัมพันธ์เป็นสำคัญ
2. การวิเคราะห์และประเมินผลเชิงคุณภาพ (Qualitative evaluation) การวิเคราะห์และประเมินผลประเภทนี้ มุ่งประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลและผลกระทบของการปฏิบัติงานของ

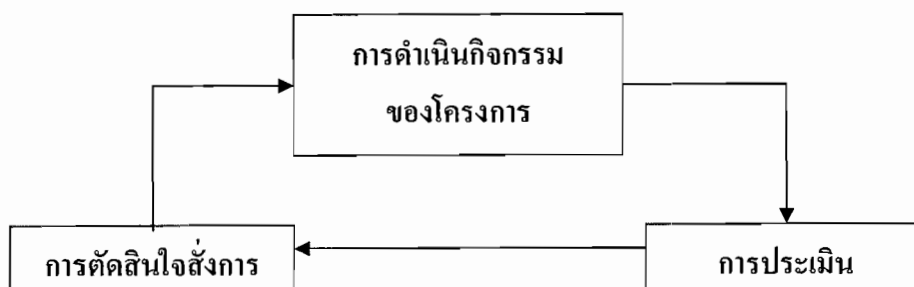
องค์การว่ามีผลทางใดอย่างไร และระดับใดทำให้ทราบรายละเอียดผลที่เกิดจากการดำเนินงานขององค์การและมีจุดมุ่งหมายเพื่อการปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์การให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สตัฟเฟิลปีม (1971, อ้างถึง เขวดี วิบูลย์ศรี, 2542) ได้เสนอรูปแบบการประเมิน CIPP โดยทำการประเมิน สภาพการณ์และวัตถุประสงค์ของโครงการ ปัจจัยการดำเนินงาน กระบวนการดำเนินงาน และผลลัพธ์ของโครงการ เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงและบริหารโครงการ ได้เสนอแนวคิด ทฤษฎีการประเมินผล และให้คำนิยามการประเมินผล ไว้ดังนี้

“การประเมิน” คือ กระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมถึงการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่จัดเก็บมาแล้วนั้น มาจัดทำให้เกิดเป็นสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือก ในการประกอบการตัดสินใจต่อไป จากนิยามดังกล่าว มีสาระสำคัญที่สามารถขยายความเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. การประเมิน เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นกระบวนการ คือ มีความต่อเนื่องกันในการดำเนินงานอย่างครบวงจรและย้อนกลับมาสู่รอบใหม่ของวงจรด้วย
2. กระบวนการประเมิน จะต้องมีการระบุหรือบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ
3. กระบวนการประเมิน จะต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่ได้ระบุหรือบ่งชี้ไว้
4. กระบวนการประเมิน จะต้องมีการนำเอาข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาแล้วนั้นมาจัดทำให้เป็นสารสนเทศ
5. สารสนเทศที่ได้มานั้น จะต้องมีความหมายและมีประโยชน์
6. สารสนเทศดังกล่าวจะต้องได้รับการนำไปเสนอเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการกำหนดทางเลือกใหม่ หรือแนวทางการดำเนินการใด ๆ ต่อไป

ทั้งนี้ ในส่วนที่เป็นรายละเอียดของการประเมินตามนิยามของสตัฟเฟิลปีมนั้นสามารถถ่ายทอดออกเป็นโมเดลพื้นฐานได้ดังนี้

ภาพที่ 2 โมเดลพื้นฐานของสตัด์เฟิลบีม

การประเมินตามโมเดลของสตัด์เฟิลบีมนั้น สามารถสรุปการประเมินเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1. กำหนด หรือระบุและบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ
2. จัดเก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิเคราะห์และจัดสารสนเทศ เพื่อนำเสนอฝ่ายบริหาร

13. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีดังต่อไปนี้

นิมิตร โคมลานนท์ (2547) ได้ทำการศึกษาในเรื่อง การศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในการจัดการท่องเที่ยวเกษตรตำบลช้างกลาง กิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์ คือ ศึกษาปัญหาและความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในการจัดการท่องเที่ยวเกษตรและพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในการจัดการท่องเที่ยวเกษตร ตำบลช้างกลางกิ่งอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในการจัดการท่องเที่ยวเกษตร พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเกษตรน้อย ไม่มีเทคนิควิธีการดำเนินการท่องเที่ยวเกษตรเพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้มาเที่ยวชมกิจการท่องเที่ยวเกษตร โดยเฉพาะการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเกษตร การประชาสัมพันธ์และการทำหน้าที่เป็นผู้บรรยายให้ความรู้แก่ผู้มาเที่ยวมาเป็นข้อมูลเพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร โดยกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ผลการพัฒนา

ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในการจัดการท่องเที่ยวเกษตร จากการประชุมปฏิบัติการตามกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วยการเรียนรู้ด้านความรู้ ด้านเจตคติ และด้านทักษะ ผลการปฏิบัติการด้านการสร้างความรู้ในการจัดการท่องเที่ยวเกษตร และด้านการสร้าง เจตคติในการทำงานท่องเที่ยวร่วมกัน พบว่า หลังการประชุมปฏิบัติการ กลุ่มเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวเกษตรและมีเจตคติในการทำงานท่องเที่ยวร่วมกันเพิ่มขึ้น ส่วนในด้านทักษะการสื่อสารความหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเกษตรในระดับปานกลางขึ้นไปสำหรับผลการประเมินการดำเนินงานประชุมปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเกษตรนั้นอยู่ในระดับมา พบว่า การดำเนินการประชุมปฏิบัติการอยู่ในระดับมา

สถาพร ถาวรธิวาสน์ (2548) ดำเนินการวิจัยเรื่อง ประสพการณ์การเรียนรู้ของชุมชนในการพัฒนาธุรกิจขนาดย่อม: กรณีศึกษาเปรียบเทียบ 4 กลุ่มธุรกิจชุมชนในภาคกลาง ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชนประกอบด้วย 1) ศักยภาพของชุมชน ได้แก่ ความพร้อมด้านวัตถุดิบ เงินทุน บุคลากร ผู้นำ และภูมิปัญญา 2) กระบวนการเรียนรู้มีช่องทางหลากหลาย ได้แก่ การสืบทอดผ่านระบบครอบครัวและระบบโรงเรียน จากกระบวนการผลิตและการตลาด จากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และจากเวทีชุมชน และ 3) บทบาทของหน่วยงานพัฒนาและสถาบันการศึกษา สนับสนุนการรวมกลุ่ม งบประมาณการพัฒนาคนและผลิตภัณฑ์ และการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการตลาด

2. รูปแบบของธุรกิจชุมชนที่มีศักยภาพ ต้องมีโครงสร้างขนาดเล็ก การทำงานแบบมีส่วนร่วม ผู้นำแบบธรรมาภิบาลและโครงสร้างการบริหารจัดการอย่างมีโครงสร้าง มีรูปแบบการผลิตเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นผสมผสานกับความเป็นสากล และมีคุณภาพตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

3. ในการพัฒนาธุรกิจชุมชนให้ประสบผลสำเร็จต้องอาศัยกลยุทธ์หลักดังนี้ 1) พัฒนาเทคโนโลยีและทรัพยากรการผลิต 2) พัฒนาผู้นำแบบธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการแบบมีโครงสร้าง 3) สืบทอดภูมิปัญญาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน 4) เสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม 5) ปรับบทบาทและทัศนคติของการสนับสนุนจากหน่วยงานและองค์กร โดยหลักการพัฒนาแบบพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

สุชีรา ปลั่งประเสริฐ (2551) ได้ทำการศึกษาในเรื่อง จิตความสามารถและแนวทางการพัฒนาการตลาดของสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ประเภทผลิตภัณฑ์สมุนไพรใน 4 จังหวัดของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่า มีการแข่งขันทางการตลาดจากภาคเอกชนในระดับปานกลาง เนื่องจากปริมาณ ผลผลิตและคุณภาพของผลิตภัณฑ์สมุนไพรภาคเอกชนมีมากกว่าและดีกว่า

สินค้าจากกลุ่มผู้ผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในด้านการศึกษาระดับความพึงพอใจและความคาดหวังที่มีต่อสินค้าผลิตภัณฑ์สมุนไพร พบว่าระดับความคาดหวังอยู่ในระดับสูง มากกว่าระดับความพึงพอใจซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้ผลิตจึงควรมีกลยุทธ์การพัฒนาการตลาดสินค้าผลิตภัณฑ์สมุนไพรให้มีคุณภาพและเพิ่มจำนวนตลอดจนความหลากหลายของผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างทางเลือกให้กับผู้บริโภค

อารีรัตน์ ภาคพิชเจริญ (2548) ชีตความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน กรณีศึกษา หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทรงไทย จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่าเมื่อเปรียบเทียบกิจกรรม Homestay และกิจกรรมท่องเที่ยวด้วยเรือ โดยสารด้วยกัน จะได้ค่าขีดความสามารถในการรองรับต่ำสุดของหมู่บ้าน ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทรงไทย เท่ากับ 52 คน และค่าขีดความสามารถในการรองรับสูงสุด มีค่าเท่ากับ 130 คน ซึ่งให้เห็นว่ากิจกรรมท่องเที่ยวด้วยเรือเป็นกิจกรรมที่เป็นข้อจำกัด ซึ่งผู้ที่ได้รับผลกระทบกิจกรรมส่วนใหญ่ให้การยอมรับต่อค่าขีดความสามารถในการรองรับดังกล่าวในระดับสูง ค่าขีดความสามารถในการรองรับ Homestay นั้น สูงกว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวโดยเรือมาก ทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ข้อจำกัดนี้ได้ คือ ต้องหาวิธีการขนส่งนักท่องเที่ยวไปยัง Home stay ด้วยวิธีทางอื่นที่ไม่ใช่เรือ เช่น การขนส่งด้วยรถยนต์ต่าง ๆ นอกจากนั้นควรจัดให้มีกิจกรรมใหม่ ๆ ที่ไม่ต้องการการเดินทางด้วยทางเรือเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วย

สุภารัตน์ แสงจันทร์(2551) การวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวพระตำหนักในสมัยรัชกาลที่ 5 เขตพระราชวังดุสิต มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ในเขตพระราชวังดุสิต โดยเน้นแหล่งท่องเที่ยวพระตำหนักที่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นสำคัญ การศึกษานี้ ทำการศึกษาโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การก่อสร้างพระราชวังดุสิต พระที่นั่ง และตำหนักต่างๆ ในเขตพระราชวังดุสิต และนำข้อมูลที่ได้มาออกแบบสร้างเส้นทางท่องเที่ยว ทำการวิพากษ์เส้นทางที่ออกแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และทดสอบเส้นทางโดยกลุ่มตัวอย่างเพื่อประเมินผลโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น ผลการศึกษาพบว่า ในพื้นที่เป้าหมาย มีอาณาบริเวณตั้งแต่ พระที่นั่งวิมานเมฆถึงวังสวนสุนันทา ซึ่งสามารถพัฒนาโปรแกรมนำเที่ยวขึ้นมาได้ 2 โปรแกรม ดังนี้ คือ

1. โปรแกรมท่องเที่ยวแบบเต็มวัน จำนวน 2 โปรแกรม ได้แก่
 - 1.1 โปรแกรมพระราชวังดุสิต และพระตำหนักในวังสวนสุนันทา
 - 1.2 โปรแกรมพระราชวังดุสิต วังสวนสุนันทา และชุมชนบ้านฉนวน
2. โปรแกรมท่องเที่ยวแบบครึ่งวัน จำนวน 4 โปรแกรม ได้แก่

2.1 โปรแกรมพระที่นั่งวิมานเมฆ

2.2 โปรแกรมวังสวนสุนันทา 1 (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา)

2.3 โปรแกรมวังสวนสุนันทา 2 (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต กรมส่งเสริมการปกครอง
ท้องถิ่น และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา)

2.4 โปรแกรมวัดราชาธิวาส และชุมชนบ้านญวน

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบความไม่พร้อมและปัญหาเกิดขึ้นอย่างมาก และหากจะส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้โปรแกรมนำเที่ยว ขยายลงในพื้นที่เหล่านั้น อาจจะไม่ได้อผลสำเร็จ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จึงได้เสนอแนะแนวทางการปฏิบัติเพื่อการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

1. การพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว
2. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
3. การกระตุ้นการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการท่องเที่ยว
4. การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวในพื้นที่เป้าหมาย

กัลยารัตน์ ศิริรัตน์ (2550) การวางแผนเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัด นครศรีธรรมราช การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 4 ประการคือ เพื่อศึกษาศักยภาพของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของการจัดเส้นทาง ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และวิเคราะห์ ความเป็นไปได้ของเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดนครศรีธรรมราชกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรภาครัฐ จำนวน 120 คน ผู้ประกอบการ จำนวน 120 คน ประชาชน จำนวน 167 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว จำนวน 52 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือ แบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม วิธีการ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกคาร์ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลวิจัยสรุปได้ ดังนี้จังหวัดนครศรีธรรมราชมีศักยภาพของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวมในระดับมาก ทั้งในด้านปัจจัยจุดใจหลัก ปัจจัยประกอบ สำหรับปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก และปัจจัยทางด้านโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม อยู่ในระดับปานกลาง มีเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความโดดเด่น 4 เส้นทาง คือ เส้นทางในเมือง ใช้เวลาเดินทางท่องเที่ยวโดยเฉลี่ย 3.50 ชั่วโมง เส้นทางที่1: พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ – วัดพระมหาธาตุ – หอพระอิศวร – หอพระนารายณ์ – กำแพงเมืองเก่า – ศาลหลักเมือง เป็นเส้นทางที่ดีที่สุด เส้นทางประวัติศาสตร์ ใช้เวลาเดินทางท่องเที่ยวโดยเฉลี่ย 4.65

ชั่วโมง เส้นทางที่3: พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ – วัดพระมหาธาตุ – โบราณสถานเขาคา – พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านหาดทรายแก้ว เป็นเส้นทางที่ดีที่สุด เส้นทางธรรมชาติ ใช้เวลาเดินทางท่องเที่ยวโดยเฉลี่ย 11.76 ชั่วโมง เส้นทางที่4: อุทยานแห่งชาติเขาหลวง(บ้านคีรีวง) – เรือนฝักกูด – ฟาร์มดอกหน้าวัว – เขาเหมน – ฟาร์มเห็ด เป็นเส้นทางที่ดีที่สุด และเส้นทางแบบผสมผสาน ใช้เวลาเดินทางท่องเที่ยวโดยเฉลี่ย 17.35 ชั่วโมง เส้นทางที่1: วัดพระมหาธาตุ – ศาลหลักเมือง – เส้นทางศึกษาธรรมชาติ (บ้านคีรีวง) – เรือนฝักกูด – ยอดเขาเหมน – ฟาร์มดอกหน้าวัว เป็นเส้นทางที่ดีที่สุด กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า จังหวัดนครศรีธรรมราชมีความเป็นไปได้ในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในระดับมาก ปัญหาที่พบส่วนใหญ่เป็นปัญหาการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่คือควรเพิ่มรถโดยสารประจำทางสรุปการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวมอยู่ในระดับมาก จุดแข็งและโอกาส คือ มีความหลากหลายของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและสามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้เคียงไว้ในเส้นทางเดียวกัน จุดอ่อนและข้อจำกัด คือขาดการจัดการที่เป็นระบบ และบุคลากรที่มาให้คำแนะนำในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

วัลลภ ทองอ่อน (2547) การศึกษาเส้นทางทางการท่องเที่ยวจากอำเภอแม่สอด จังหวัดตากสู่เมืองมะละแหม่ง สหภาพเมียนมาร์ : เส้นทางสายวัฒนธรรม ธรรมชาติและการค้า การสำรวจเส้นทางการท่องเที่ยวจากอำเภอแม่สอด จังหวัดตากสู่เมืองมะละแหม่ง สหภาพเมียนมาร์ : เส้นทางสายวัฒนธรรมธรรมชาติและการค้าโดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาความต้องการและโครงข่ายของชุมชนในด้านการท่องเที่ยว และ 2) เพื่อศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวในเส้นทางจากอำเภอแม่สอดจังหวัดตากสู่เมืองมะละแหม่ง สหภาพเมียนมาร์ การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษา 2 ด้าน คือ ด้านการวิจัยแบบมีส่วนร่วมและการสำรวจภาคสนาม ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีความต้องการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเฉพาะการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่สหภาพเมียนมาร์อันเป็นการทำให้ชุมชนแม่สอด จังหวัดตาก เปลี่ยนจากจุดปลายทางของการท่องเที่ยวเป็นจุดต้นทางของการท่องเที่ยว ส่วนด้านเส้นทางการเดินทางจากอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก สู่เมืองมะละแหม่ง สหภาพเมียนมาร์ เป็นเมืองท่าชายทะเลกับเมืองที่อยู่ในแผ่นดินภายใน เช่น ตาก เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน จนถึงเมืองเชียงตุง เมืองเชียงรุ่ง เป็นต้น โดยมีความสำคัญคือเป็นเส้นทางในการค้าทั้งการเดินเท้าและขบวนม้าและวัวต่าง ๆ ปัจจุบันเส้นทางดังกล่าวได้ถูกพัฒนาให้เป็นเส้นทางรถยนต์เพื่อเชื่อมเมืองเมียวดี อันเป็นเมืองชายแดนของสหภาพเมียนมาร์ สู่เมืองมะละแหม่ง และเมืองย่างกุ้ง เมืองหลวงของประเทศ เพื่อขนส่งสินค้าเป็นหลัก โดยมีระยะทางจากเมืองเมียวดีสู่เมืองมะละแหม่ง ประมาณ 180 กิโลเมตร เส้นทางดังกล่าวผ่านลักษณะภูมิประเทศ 2 ลักษณะ คือ เขตภูเขาสูงสลับซับซ้อนและเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำ และผ่านเขตวัฒนธรรม 2

เขตวัฒนธรรม คือวัฒนธรรมกระเหรี่ยงและวัฒนธรรมมอญ อันสามารถพัฒนาเส้นทางการค้าดังกล่าว ให้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวสายวัฒนธรรม ธรรมชาติและการค้า ซึ่งทำให้การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม นำมาซึ่งความเข้าใจระหว่างไทยกับสหภาพเมียนมาร์ในอนาคต

สุภภรณ์ หาญทอง.2543: 98-99 เรื่องศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวจังหวัดพัทลุง พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะท่องเที่ยวในลักษณะการแวะชมสถานที่ท่องเที่ยวรายทาง และใช้เวลาในแต่ละแห่งที่ไม่มากนัก และสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งยังขาดการพัฒนาด้านการคมนาคมเพื่อให้เข้าถึง สถานที่ท่องเที่ยวให้สะดวก ไม่มีป้ายบอกทาง และสื่อความหมาย อีกทั้งยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่จำเป็น เช่น สุขา ที่นั่งพักผ่อน ร้านอาหาร และบริการนำเที่ยว ที่สำคัญยังขาดการพัฒนา บุคคลที่จะให้บริการด้านการท่องเที่ยว

จากรายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อชุมชนกรณีศึกษาชุมชนเกาะยวน้อย จังหวัดพังงา (อภิรมย์ พรหมจรรยา; และคณะ. 2543: 72-74) พบว่า การพัฒนาด้านการคมนาคมมีความ จำเป็นที่สุด เนื่องมาจากจำเป็นในการเดินทางเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และเมื่อมีการพัฒนาเส้นทาง แล้ว การพัฒนาด้านสาธารณูปโภคก็ตามมา ทั้งนี้เพื่อความสะดวกสบายของนักท่องเที่ยวที่จะเข้าถึงเกาะ ยวน้อยในฐานะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้กับจังหวัดภูเก็ตจึงเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ นักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็น การวิจัยประยุกต์ (Applied research) ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรที่ศึกษา

พื้นที่เป้าหมาย การวิจัยครั้งนี้เจาะจงศึกษากิจกรรมทางวัฒนธรรมตามวิถีชุมชนและวิสาหกิจชุมชนลุ่มแม่น้ำท่าจีน จังหวัดชัยนาท เนื่องจากมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมมีการจัดการเรียนการสอนในจังหวัดชัยนาท การเลือกพื้นที่ อำเภอวัดสิงห์ และอำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท เนื่องจากแม่น้ำ ท่าจีน ไหลผ่านชุมชน 2 อำเภอดังกล่าว เป็นวิถีชีวิตในด้านประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาที่น่าสนใจศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลของวิทยาเขตมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมจังหวัดชัยนาท

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มธุรกิจ ตัวแทนกรมส่งเสริมการเกษตร กรมการพัฒนาชุมชน และองค์กรเอกชน

เลือกโดยวิธีเจาะจง (purposive sampling) และ (snowball) จาก ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มธุรกิจ ตัวแทนกรมส่งเสริมการเกษตร กรมการพัฒนาชุมชน และองค์กรเอกชน จนกว่าจะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์จากกิจกรรมทางวัฒนธรรมตามวิถีชุมชนและวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพโดยการประเมินและสมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมพัฒนา

เทคนิคและวิธีการเลือกตัวอย่าง

การสุ่มโดยวิธีเจาะจง (purposive sampling) โดย

กลุ่มสถานธรรม ใช้วัดริมแม่น้ำท่าจีนจากสำนักงานจังหวัดชัยนาท โดยมีที่อำเภอวัดสิงห์ จำนวน 8 วัด อำเภอหันคา จำนวน 10 วัด

กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ใช้รายชื่อวิสาหกิจชุมชนจากสำนักงานพัฒนาการอำเภอเมืองชัยนาท 11 กลุ่ม (หันคา 4 กลุ่ม/วัดสิงห์ 7 กลุ่ม) ประชากรกลุ่มและสมาชิกจำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ศักยภาพของวัด ในด้านปฏิบัติธรรม ความพร้อมในการส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา แบบสัมภาษณ์วิสาหกิจชุมชนในด้าน ศักยภาพการผลิต เศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนา เป็นการเก็บข้อมูลแบบสามเส้า ส่วนแบบ ประเมินช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นของข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้แบบประเมินต่อไปนี้

1. แบบประเมินมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ของกรมการพัฒนาชุมชน
2. แบบประเมินศักยภาพสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

การประเมินศักยภาพของสถานธรรมและวิสาหกิจชุมชน ทำการประเมินศักยภาพ ดังนี้

1. สถานธรรม (วัด)

แบบประเมิน คัดแปลงจากคู่มือประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กรมการท่องเที่ยว สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยแบบ ประเมินแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ด้านการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว 7 ข้อ และความสามารถในการจัดกิจกรรม 2 ข้อ
2. ศักยภาพในการรองรับด้านท่องเที่ยว ด้านการรองรับนักท่องเที่ยว 2 ข้อ
3. การบริหารจัดการการบริหารจัดการ ด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว 3 ข้อและ การจัดการการท่องเที่ยว 5 ข้อ

เกณฑ์ประเมินศักยภาพทางวัฒนธรรมตามคู่มือประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม. (กรมการท่องเที่ยว. 2555.)

คะแนน 1.00-1.50 ศักยภาพน้อยที่สุด

คะแนน 1.51-2.50 ศักยภาพน้อย

คะแนน 2.51-3.50 ศักยภาพปานกลาง

คะแนน 3.51-4.50 ศักยภาพมาก

คะแนน 4.51-5.00 ศักยภาพมากที่สุด

2. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

แบบประเมินจาก การดัดแปลงจากหลักเกณฑ์การคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทยของคณะกรรมการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทยปี 2547 กรมการพัฒนาชุมชน ได้แก่ ศักยภาพการผลิต ที่มาของวัตถุดิบ แรงงาน การรักษาสีสิ่งแวดล้อม การตลาด การจำหน่าย รายได้ ความต่อเนื่อง การจำหน่าย ความเข้มแข็งของชุมชน การตั้งกลุ่ม การจัดองค์กร และบัญชี โดยแบบประเมินมี 3 ระดับ ได้แก่

3	หมายถึง	มาก
2	หมายถึง	ปานกลาง
1	หมายถึง	น้อย

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยแบบประเมิน โดยดัดแปลงจากหลักเกณฑ์การคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ใช้คะแนนเฉลี่ยและการแปลผล ดังต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย 2.33 – 3.00	คะแนน หมายถึง ระดับสูง
คะแนนเฉลี่ย 1.67 – 2.32	คะแนน หมายถึง ระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1 – 1.66	คะแนน หมายถึง ระดับน้อย

การสร้างและตรวจคุณภาพเครื่องมือวิจัย

สร้างคำถามวิจัยตามแนวคิดทฤษฎี และตรวจความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยคณะวิจัยและที่ปรึกษาวิจัย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก โดยการสัมภาษณ์พระสังฆาธิการทั้งหมด 18 วัด จำนวนรวม 30 รูป ประเมินศักยภาพของวัดในการดึงดูดนักท่องเที่ยว กิจกรรมการปฏิบัติธรรม การรองรับนักท่องเที่ยว และการบริหารจัดการ ส่วนการสัมภาษณ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวน 11 กลุ่ม มีประธานกลุ่มและสมาชิกจำนวน 30 คน และใช้แบบประเมินทำการประเมินศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและความเข้มแข็งของกลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล

เมื่อได้รวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ แบบประเมินและการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มรวมทั้งข้อมูลจากเอกสารและจากคำบรรยายจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยตรงแล้ว ได้นำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา(Content analysis) ในภาพรวม รวมทั้งการสังเคราะห์ (Synthesis) โดยการรวบรวมข้อมูลและการสรุปย่อ มาสู่องค์ความรู้ใหม่เพื่อนำมาใช้ประโยชน์เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวสถานธรรมและวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่น้ำท่าจีน อำเภอวัดสิงห์และ หันคาของจังหวัดชัยนาท ตามประเด็นคำถามและ ตัวแปรที่ได้กำหนดไว้ โดยการบรรยายหรือ พรรณนาตามความเป็นจริง ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ การวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพ แหล่งท่องเที่ยวสถานธรรม(วัด) และวิเคราะห์การประเมินผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมทั้งได้มีการจัดทำเส้นทางการท่องเที่ยว ที่มีภาพเด่น และสำคัญประกอบเพื่อให้เห็นตามความเป็นจริง

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาวัฒนธรรมตามวิถีชุมชนกลุ่มแม่น้ำท่าจีน(คลองมะขามเต่า) จังหวัดชัยนาทศึกษาวัฒนธรรมของสถานธรรมและวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่น้ำท่าจีน (คลองมะขามเต่า) เพื่อกำหนดเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมตามวิถีชุมชนและวิสาหกิจชุมชนผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาวัฒนธรรมตามวิถีชุมชนกลุ่มแม่น้ำท่าจีน (คลองมะขามเต่า)

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาวัฒนธรรมของสถานธรรมและวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่น้ำท่าจีน(คลองมะขามเต่า)

ตอนที่ 3 การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมของสถานธรรมและวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่น้ำท่าจีน (คลองมะขามเต่า)

ผลการวิจัยมีดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาวัฒนธรรมตามวิถีชุมชนลุ่มแม่น้ำท่าจีน (คลองมะขามเฒ่า)

จากการศึกษาความเป็นมาของชุมชนลุ่มแม่น้ำท่าจีน จากเอกสารและการสัมภาษณ์ได้มีผู้กล่าวถึงวิถีวัฒนธรรมชุมชน ดังนี้

อรุณี จำปานิล (2552) ได้กล่าวถึงตลาดสินค้า ตลาดลานข้าวปากคลองมะขามเฒ่า ดังนี้

“รอยต่อแม่น้ำท่าจีนกับแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นหาดทรายดีที่สุดในฤดูแล้ง แม่น้ำท่าจีนแห้งขาดตอนจนไม่สามารถสัญจรได้ ชาวเรือที่ต้องใช้ลำน้ำนี้ในการเดินทางต้องขนถ่ายสินค้าเทกองไว้บริเวณปากท่าจนกว่าแม่น้ำจะเต็มทำจึงเดินทางต่อไปได้”

ชุมชนชาวจีนที่อพยพเข้ามาค้าขาย และตั้งรกรากได้สร้างศาลเจ้าพระจำท่งถื่นไว้เพื่อปกป้องคุ้มครองชาวจีนที่เดินทางเข้ามาค้าขาย ผู้คนส่วนใหญ่เป็นคนพื้นเมืองไทยตามหลักฐาน วัดมะขามเฒ่า วัดพระธรรมจักรสมัยอุทอง มีคนกลุ่มอื่น ได้แก่ จีน และลาว ในด้านเกษตรกรรมมีพื้นที่ปลูกข้าวนาปี เนื่องจากฤดูน้ำหลากน้ำท่วมจึงปลูกข้าวได้ปีละครึ่งส่วนที่ดอนมีการทำสวนผลไม้ ส้มโอ มะม่วง มะนาว และอื่น ๆ

จะเห็นได้ว่า ความเป็นอยู่ที่ผสมผสานระหว่างคนไทยพื้นเมืองกับชาวจีนที่เข้ามาค้าขายนั้นจะมีสินค้าข้าวและถ่านเป็นสินค้าหลักเนื่องจากบริเวณท้องถื่นเป็นป่าติดต่อจังหวัดอุทัยธานี มีการตัดไม้เผาถ่านอย่างเสรีแลกเปลี่ยนกับสินค้าจากปากคลองตลาด ได้แก่ น้ำมันกาด ไม้ขีดไฟ เสื้อผ้า น้ำตาล กะปิ หัวหอม กระเทียม และของแห้ง เป็นต้น วิถีวัฒนธรรมผสมผสานกันระหว่างวิถีเกษตรกรรม การค้า และวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งมีการตั้งรกรากที่อยู่อาศัยบริเวณริมแม่น้ำท่าจีนตั้งแต่ปากคลองมะขามเฒ่า จนกระทั่งถึงสามง่ามท่าโบสถ์ โดยวิถีวัฒนธรรมริมแม่น้ำท่าจีนจังหวัดชัยนาท และกิจกรรมทางวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำท่าจีน(ปากคลองมะขามเฒ่า) มีดังนี้

1.1 วิถีวัฒนธรรมริมแม่น้ำท่าจีนจังหวัดชัยนาท

วิถีชีวิตของชาวลุ่มน้ำท่าจีน มีอาชีพทางเกษตร ทำนา และประมงน้ำจืด กับชาวจีนที่อพยพมาค้าขายสินค้าข้าว และถ่าน ซึ่งพื้นที่เดิมเป็นป่าทึบ ที่แม่น้ำปากคลองมะขามเฒ่าเป็นพื้นที่ทำนาและสวนผลไม้ ตามหลักฐานสัมภาษณ์(อารีย์ เรื่องโพธิ์, 2554) บริเวณท่าข้าว ท่าถ่าน เป็นลานขายข้าว และลานขายถ่าน ของชาววัดสิงห์ในอดีต เช่น ครอบครัวของย่าทิมกับปู่ย

ภาพที่ 3 ย่าทิม กับปู่จ้อย สนิท และสมักร พงศ์พานิช

ต้นกำเนิดลานขายข้าวบริเวณศาลา และบ้านท่าข่อยของตำบลวัดสิงห์ มีนายอินทร์กับนางแฝง แยมสิงห์ เป็นเจ้าของที่ดิน และตลาดข้าว มีชาวจีนเข้ามาซื้อขายของทางเรือโยง เรือเมล์ และเรือกลไฟ ต่อมา ครอบครัวสนิท และสมักร พงศ์พานิช และบุตรธิดา รับจ้าง ค้าข้าว มีเรือเอี่ยมจุ่น ชื่อ “เรือสินทรัพย์” ส่งข้าวสารไปขายบริเวณปากคลองตลาด สะพานพระพุทธยอดฟ้า และซื้อน้ำมันก๊าด หัวหอม กระเทียม กะปิ กลับมาขาย อาชีพอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงกับตลาดค้าข้าว ได้แก่ รับจ้างตวงข้าว ขายข้าวแคง ขนมหวาน เมื่อ 50 ปีที่แล้วท่าเกวียนข้าว เป็นบริเวณที่สำหรับชาวนาบนที่คอน นำข้าวใส่เกวียนมา ขายกันที่ตลาดริมน้ำ จึงทำให้เป็นชุมชนที่มีผู้คนเข้ามาตลาดนี้มาก ถัดจากทุ่งนาเข้ามาก็เป็นป่า เป็นตลาดข้าว ถ่าน ของป่าและสมุนไพร หลักฐานจากครอบครัวย่าทิม กับปู่จ้อย ต้นกำเนิดอาชีพค้าขายข้าว(อารีย์ เรื่องโพธิ์, 2554)

ภาพที่ 4 ลานตลาดข้าวดั้งเดิม ตลาดขายข้าวปากคลองมะขามเฒ่าแห่งแรก เรือเอี่ยมจุ่น

ตลาดวัดสิงห์ตามร่องรอยแม่น้ำปากคลองมะขามเฒ่า อาคารพานิชห้องแถวคนจีนเดิม และห้องแถวปรับปรุงใหม่ พบวัดร้าง คือ วัดจันทร์ โดยในวัดจันทร์มีหลวงพ่อสี เป็นวัดร้างสมัยอยุธยา

ภาพที่ 5 ตลาดห้องแถวแห่งแรกของวัดสิงห์กับตึกแถวใหม่ ศาลเจ้าวัดจันทร์ในตลาดวัดสิงห์

แม่น้ำท่าจีน ต้นน้ำปากคลองมะขามเฒ่ามีปลาสร้อยชุกชุมมาก ปลาขึ้นครั้งหนึ่งเหมือนเด็กเล่นน้ำกระพุ่มกัน 20-30 คน ป้าทรัพย์ ลุงจวนมีขี้ข้าว และทำปลาร้า โองดินเป็นอาชีพเสริม อาชีพอีกอย่างหนึ่ง คือ รับตัด หัวปลา ปิปละบาท ทำปลาเกลือ ปลาแห้ง และทำเชือกปอขาย สมัยนั้นมีกำนันเป็นผู้ส่งเสริม ความสะอาดหมู่บ้าน และการปลูกพืชสวนครัว “พ่อแม่ ดายายสอนให้ขยันหาความรู้ มานะอดทน กตัญญู เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีกิจกรรมทางศาสนาทุกวันนักขัตฤกษ์ ตักบาตร ตีมหาสาร” อาชีพชาวปากแม่น้ำ คือ คำขายและเป็นชาวพุทธ ส่วนชาวจีนที่มาตั้งรกรากที่ปากแม่น้ำมีตระกูลตั้งมากที่สุด ทั้งจีนแต้จิ๋ว และไหหลำ

ภาพที่ 6 แม่น้ำเจ้าพระยา ต้นแม่น้ำปากคลองมะขามเฒ่า และ เขื่อนพลเทพ

พื้นที่ปากคลองมะขามเฒ่า ถึงเขื่อนพลเทพระยะทาง 12 กิโลเมตร ผ่านคลองมอญ บ้านท่าแห ถึงเขื่อนพลเทพ ด้านซ้ายเป็นแม่น้ำเจ้าพระยา ด้านขวาเป็นแม่น้ำท่าจีน ไปถึงสุพรรณและแยกแม่น้ำน้อยไปถึงบรมธาตุ ชาวจีนบางส่วนจะอพยพไปบ้านดอนตาลกับวัดสิงห์ ผสมกลมกลืนกันกับคนไทย เป็นประชากรของอำเภอวัดสิงห์ในปัจจุบัน

¹ แม่น้ำปากคลองมะขามเฒ่า คือ แม่น้ำท่าจีนต้นแม่น้ำชื่อ แม่น้ำอุทองปากคลองมะขามเฒ่า ต่อมาตัดให้สั้นลงเหลือเพียง แม่น้ำปากคลองมะขามเฒ่า

วิถีชีวิตเกษตรกรรม ไปนาตั้งแต่ตีสี่ หุงข้าวไปนากลับมาเก้าโมงนอนพัก ทำงานบ้าน มีเวลาอยู่บ้านมาก ปลูกข้าวนาปี เนื่องจากหลังเก็บเกี่ยวน้ำท่วม ฤดูหนาวปลูกมัน ผัก และผัก หาบไปขายแลกข้าว เดิมวัดสิงห์มีสภาพเป็นป่าไผ่ และต้นยาง มีระยะทางไปจนถึงอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ทำการเกษตรและหาของป่า หน่อไม้ ขี้เหล็ก สะเดา ดอกอีหนู และมะแว้ง เมื่อ 30 ปีที่แล้วมีถนนเป็นลูกรัง ปัจจุบันเกษตรกรใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก สัตว์น้ำเหลือน้อยลง “ขนาดปลิงยังตาย” (วิเชียร เรื่องโพธิ์, 2554) การบิณฑบาต ใช้เรือพายจากวัดปากคลองถึงท้ายตลาดวัดสิงห์

ปัญหาแม่น้ำท่าจีน ปัญหาการตัดไม้ไผ่ ไม้ก้ามปูวางริมแม่น้ำ ทำให้ผักตบชวาได้รุมเงาจากไม้ก้ามปูทำให้ผักตบชวาทองามคือนเป็นกอขวางทางน้ำ ปัญหาน้ำบริเวณประดู่เขื่อน เป็นน้ำนิ่งไม่หมุนเวียนมีค่าออกซิเจนต่ำ ปัญหากระชังปลาให้อาหารเหลือจากการเลี้ยงปลา ปัญหาน้ำเสียจากครัวเรือน ทุ่งนาและสวนของเกษตรกร ทำให้ผักตบชวามีจำนวนมากจนขวางทางน้ำ

1.2 กิจกรรมทางวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำท่าจีน

1.2.1 งานประจำปีการแห่ศาลเจ้ากวนอู

วัดสิงห์ มีประเพณีผสมผสานไทยจีน งานประจำปีศาลเจ้ากวนอู มีงานจิว กินเจ ก่อนตรุษจีน และตลาดศาลเจ้ามีอาคารห้องประชุมจัดเลี้ยง กินเจ และให้เช่าจัดงานชาวจีนมีตระกูลตั้งมากที่สุดมีทั้งจีนแต้จิ๋ว ไหหล้า หลักฐานเป็นศาลเจ้าหลวงพ่อยุ้ย ชาวจีนนับถือเจ้าพ่อกวนอู จัดงานจิวทุก 1-3 ปี นับถือเจ้าพ่อกวนอู ชาวจีนบางคนค้าขายข้าวแล้ว มีภรรยาและลูกหลายคนซื้อที่ดินไว้หลายแปลง เช่น โกเจง ตระกูลสุวรรณ เวลาผู้เงินใช้หนี้เป็นโฉนดที่ดิน

ภาพที่ 7 ศาลเจ้าพ่อกวนอูแห่งแรกและปรับปรุงใหม่ เจ้าพ่อยุ้ยสถานที่เช่าจัดงานเลี้ยง

ศาลเจ้ากวนอู เป็นศาลเจ้าไม้เล็ก ๆ ตั้งอยู่ริมคลองมะขามเฒ่าตั้งแต่ดั้งเดิมจนถึงปัจจุบัน อายุราว 300 ปี พงษ์ศักดิ์ พงษ์ธรรณพพานิช (2552) อ่างใน จักรวาล ภูพจน์พานิช (2552) บันทึกการเสด็จของรัชกาลที่ 5 ผ่านวัดสิงห์ เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2451 กล่าวถึงวัดสิงห์ว่ามีสภาพเป็นห้องแถวทางด้านเหนือ 30 ห้อง ด้านใต้ 30 ห้อง แสดงถึงชุมชนจีนที่มาอาศัยทำการค้าขายเมื่อ 100 ปีที่ผ่านมา เทียบเคียงกับศาลเจ้าพ่อกวนอูคู่สง่า อำเภอมโนรมย์ มีบันทึกไว้ว่าสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2380 รวม 171 ปี ปัจจุบันปรับปรุงจากไม้เป็นปูนโดยมีชื่อผู้ร่วมบริจาคเมื่อปี พ.ศ. 2471 ตามแบบสถาปัตยกรรมจากอำเภอมโนรมย์ ผู้อุทิศที่ดินให้ คือ เล้าโต่งฮ่ง เจ้าของศาลเจ้าวังแม่ลูกอ่อน ชุมชนที่มีส่วนร่วม ได้แก่ ทำน้ำอ้อย มโนรมย์ หันคา พยุหะ สรรคบุรี ตลาดปากคลอง เรือส่งขายผ้า เรือโซ่ห่วย หลักฐานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ระฆังหล่อมีตัวอักษรจีนถอดความได้ว่า อิกฉี่นั พ.ศ. 2472 ปีมะเส็งมีข้อความว่า

“เมื่อสร้างศาลเจ้าเสร็จแล้วผู้มากราบไหว้เกิดความศรัทธาจึงสร้างระฆังถวายเจ้าพ่อกวนอู เป็นอนุสรณ์แห่งความดีให้ลูกหลานชาววัดสิงห์ได้รับรู้”

ภายในศาลเจ้าประกอบด้วยแท่นบูชาแผ่นป้ายสีแดง สลักอักษรจีน 5 ป้าย มีชื่อดังนี้ ฉั่วเกดง บึงไต้ฮง เบ่เถียวเฮง โ้ววเต็กตี้ และตี้เช็กโค ซึ่งทั้ง 5 เป็นผู้นำลี้ภัยทางการเมืองมาประเทศเอเซียอาคเนย์ ภายหลังชาวจีนที่สร้างศาลเจ้ากวนอูตามชุมชนที่อยู่อาศัยทำการค้า ในศาลเจ้าต้องบูชาบรรพชนทั้ง 5 เป็นที่ประจักษ์ในความศักดิ์สิทธิ์จึงได้สืบทอดมา และขนานนามท่านว่า “เล่าโจ้ว” แปลว่า บรรพชนผู้อาวุโส ส่วนที่บูชาด้านข้างเป็นป้ายชื่อบรรพชนผู้บุกเบิกและถึงแก่กรรมแล้ว ทุกปีวันสารทจีน ตรุษจีน ลูกหลานชาววัดสิงห์จะนำสุรา อาหารคาวหวาน ผลไม้ น้ำชา มาเช่นไหว้เพื่อรำลึกถึงผู้มีพระคุณด้วยความกตัญญู นับเป็นประเพณีอันดีงามที่สืบสานมาถึงลูกหลานชาววัดสิงห์

การประเพณีแห่เจ้า ศาลเจ้าพ่อกวนอูอำเภอมโนรมย์ นำโดย เหล่าฮั้งโต่ง หรือ ยี่เฮียฮั้ง สมาคมกลุ่มเจ้าพระยา ผู้สร้างศาลเจ้าวังแม่ลูกอ่อน ปัจจุบันย้ายไปตลาดวังไก่อ๊ะเถื่อน ผู้สืบทอดต่อมา คือ ยี่เฮียกิมเซ็ง(จุน วัฒนนะ) อดีตกำนัน ตำบลคู่สง่า ยุคต่อมามีหลักฐาน การซ่อมแซม ปี พ.ศ. 2502 เนื่องจากต้นไม้ใหญ่ล้มทับ ผู้นำคนต่อมา ชื่อ พานิช ศรีชัยนำชาววัดสิงห์ร่วมกันแห่เจ้าเพื่อความ เป็น ศิริมงคลในปี พ.ศ. 2503 ต่อเนื่องกันมา เป็นลักษณะแท่นบูชา แห่ธง แต่งกายเป็นเชียน และแห่สิงห์โต จักรวาล ภูพจน์พานิช (2552) นโยบายคนไทยเที่ยวในประเทศของรัฐบาล อำเภอมโนรมย์จึงส่งเสริมการท่องเที่ยว

“เที่ยววัดสิงห์ศรีกศรีน เศรษฐกิจวัดสิงห์คึกคัก”

โครงการไหว้พระแก้ววัดหนึ่งศาลเจ้า นิทรรศการเจ้าพ่อกวนอูและ 100 ปีตลาดวัดสิงห์ โครงการแข่งท้าวหน้า ประชาวัดสิงห์แห่เจ้าม้ามงคลครั้งที่ 8 โครงการอื่น ๆ โครงการรำลึก 100 ปีเสด็จประพาสต้นวัดทรงเสวย โครงการทำจินตสไต เทิดไท้องค์ราชันย์ โครงการนิทรรศการของดีของตำบลหนองน้อย

1.2.2 งานกินอยู่อย่างมีความสุข ย้อนยุคโบราณ

เป็นงานประจำปีของอำเภอวัดสิงห์ ซึ่งจัดมา 5 ครั้งแล้ว (งานจัดระหว่างวันที่ 11-13 มีนาคม) ซึ่งในงานจะให้ผู้เข้าร่วมงานแต่งกายย้อนยุค มีสำหรับอาหารท้องถิ่นพื้นบ้านที่หาทานยาก รวมถึงมีการออกร้านของร้านค้าที่ขายอาหารหรือของใช้ในบ้านยุคโบราณ โดยครั้งล่าสุดจัดขึ้นที่วัดสิงห์สถิต ซึ่งได้รับความสนใจจากประชาชนในพื้นที่รวมถึงพื้นที่ใกล้เคียงเป็นอย่างดี

การจัดกิจกรรมเชิงอนุรักษ์งานย้อนยุค กินอยู่อย่างไทยงานกินอยู่อย่างมีความสุข ย้อนยุคโบราณเป็นงานประจำปีของอำเภอวัดสิงห์ ซึ่งจัดมา 5 ครั้งแล้ว (งานจัดระหว่างวันที่ 11-13 มีนาคม) (อารีย์ เรืองโพธิ์, 2554) ซึ่งในงานจะให้ผู้เข้าร่วมงานแต่งกายย้อนยุค มีสำหรับอาหารท้องถิ่นพื้นบ้านที่หาทานยาก รวมถึงมีการออกร้านของร้านค้าที่ขายอาหารหรือของโบราณ โดยครั้งล่าสุดจัดขึ้นที่วัดสิงห์สถิต ซึ่งได้รับความสนใจจากประชาชนในพื้นที่รวมถึงพื้นที่ใกล้เคียงเป็นอย่างดี ปากคลองมะขามเฒ่า ขนมปาทิรมไข่เต่า ขนมเบื้องถั่วแปบ ลูกชุบ ขนมต้ม ขนมใส่ไส้

จุดประสงค์ในการจัดงานครั้งนี้เพื่อให้คนรุ่นใหม่ได้รู้จักหน้าตาและรสชาติอาหารท้องถิ่น และทำให้เด็กๆ สนใจที่จะอยากทำอาหารพื้นบ้านมากยิ่งขึ้น มีกลุ่มสตรีแต่งกายชุดไทย ชุดโจงกะเบน ชุดไทยรัชกาลที่ 5 ใส่อบและหมวกกะโล่ นั่งบริการตามจุดต่าง ๆ

อาหารที่ถูกจัดในหนึ่งสำหรับ ได้แก่ 1) แกงบวมมีเครื่องในหมู หมูสามชั้น ข้า ตะไคร้ ใบย่านาง ผัดหมี่ 2) ยำใหญ่ 3) น้ำพริกเผากุ้ง 4) แกงจืดลูกรอก 5) ขนมจีน/ขนมจีนชาน้ำ 6) ก๋วยจั๊บ ผัดไทย ทอดมัน 7) ขนมต่าง ๆ เช่น ขนมห่อ (คล้ายขนมสอดไส้ แต่ไม่มีแป้งด้านนอก) กล้วยทอด ขนมครก ทองหยิบทองหยอดฝอยทอง เม็ดขนุน ขนมชั้น กาแฟโบราณ

กำหนดการพิธีเปิด ผู้ว่าราชการจังหวัดกล่าวเปิดงาน มีนักร้องคารา ได้แก่ ดิลกทองวัฒน์ ชินกร ไกรลาส การละเล่นไทย เด็กจุก รวีข้าวสาร ภูกินหาง ชื่ก้านกล้วย ชี่ม้าส่งเมือง เป็นต้น มีดนตรีไทยสากลและไทยเดิมเทศบาลวัดสิงห์

สรุปงานกินอยู่อย่างมีความสุข ย้อนยุคโบราณเป็นงานประจำปีของอำเภอวัดสิงห์ ซึ่งจัดมา 5 ครั้ง (งานจัดระหว่างวันที่ 11-13 มีนาคม 2554) ซึ่งในงานจะให้ผู้เข้าร่วมงานแต่งกายย้อนยุค มีสำหรับอาหารท้องถิ่นพื้นบ้านที่หาทานยาก รวมถึงมีการออกร้านของร้านค้าที่ขายอาหารหรือของ

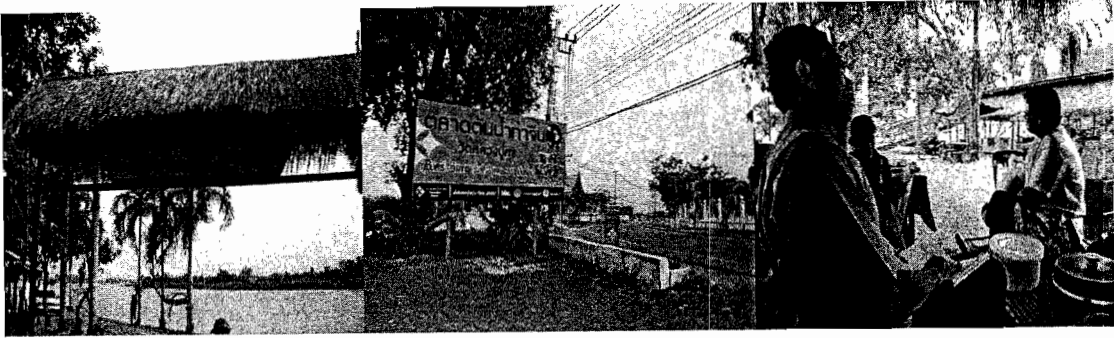
โบราณ โดยครั้งล่าสุดจัดขึ้นที่วัดสิงห์สถิต ซึ่งได้รับความสนใจจากประชาชนในพื้นที่รวมถึงพื้นที่ใกล้เคียงเป็นอย่างดี

จุดประสงค์ในการจัดงานครั้งนี้เพื่อให้คนรุ่นใหม่ได้รู้จักหน้าตาและรสชาติอาหารท้องถิ่น และทำให้เด็กๆ สนใจที่จะอยากทำอาหารพื้นบ้านมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 8 ผู้ว่าราชการจังหวัดเปิดงานกินอย่างมีความสุข ย้อนยุคโบราณ

เชื่อมโยงสู่การจัด โครงการตลาดต้นน้ำปากคลองมะขามเฒ่า และตลาดวัดสิงห์ แต่ยังไม่มีความเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว มีสินค้าชุมชน 8 อย่าง อาหารได้แก่ ผัดไทย ก๋วยเตี๋ยว ก๋วยทอด ขนมครก ทองม้วน และกาแฟโบราณ นาน ๆ ครั้งจึงมีการระดมอาหารจากตลาดวัดสิงห์มาสมทบ โดยไม่มีกิจกรรมอื่นที่น่าสนใจ นักท่องเที่ยวที่มาทำบุญไหว้พระหลวงปู่ศุขแล้วไปเที่ยวที่อื่นต่อตามแผนเส้นทางท่องเที่ยวของตน

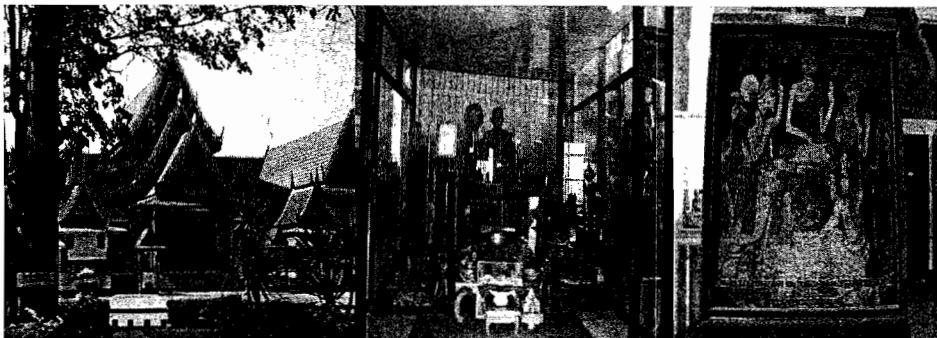
ภาพที่ 9 ตลาดต้นน้ำปากคลองมะขามเต่า

อำเภอวัดสิงห์ มีคำขวัญดังนี้

“หลวงปู่ศุขมิ่งเมือง นามกระเดื่องเครื่องจักสาน ขนมหวานตำนานไทย ต้นน้ำใหม่ทำเงิน”

หีบ สุขทอง มารดาอาจารย์กลับ แสงเขียว บิดาของมารดาวิเชียร เรื่องโพธิ์(วิเชียร เรื่องโพธิ์, 2554) ผ่านแม่น้ำทำเงินถึงวัดคลองมอญ(สุวรรณา โฆษการาม) วัดคลองปลาไหล (ศรัทธา ราษฎร์) วัดทรงสวย (หนองแค) มีบึงทำเรือทองหลังวัด

สถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในกลุ่มแม่น้ำทำเงิน ซึ่งชื่อเดิมคือลุ่มแม่น้ำปากคลองแม่น้ำมะขามเต่ามีสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของสถานธรรม อยู่ในเขตอำเภอวัดสิงห์ริมแม่น้ำ ดังนี้

ภาพที่ 10 วัดปากคลองมะขามเต่าประวัตินหลวงปู่ศุขภาพฝีพระหัตถ์ฯ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาวัฒนธรรมของสถานธรรมและวิสาหกิจชุมชนลุ่มแม่น้ำท่าจีน (คลองมะขามเฒ่า)

2.1 วัฒนธรรมของสถานธรรมอำเภอวัดสิงห์

มีคำขวัญ ดังนี้ “หลวงปู่ศุขมิ่งเมือง นามกระต๊อเครื่องจักสาน ขนมหวานตำنانไทย
ต้นน้ำใหม่ท่าจีน” มารดาอาจารย์กัถับ แสงเจียวชื่อ นางหีบ สุขทอง นายกัถับ แสงเจียว บิดาของ
มารดา (คุณตา) (วิเชียร เรื่องโพธิ์ผู้ให้สัมภาษณ์, 2554) ร่องรอยตลาดปากคลองมะขามเฒ่า พบ
วัดร้างกลางตลาดปากคลอง คือ วัดจันทร์ โดยในวัดจันทร์มีหลวงปู่สี่ เป็นวัดร้างสมัยอยุธยา ผ่าน
แม่น้ำท่าจีนถึงวัดคลองมอญ (สุวรรณา โหมธิการาม) วัดคลองปลาไหล (ศรัทธาราม) วัดทรงเสวย
(หนองแค) มีบึงท่าเรือทองหลังวัดปากคลอง

สถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในลุ่มแม่น้ำท่าจีน ซึ่งชื่อเดิมคือลุ่มแม่น้ำปากคลองแม่น้ำ
มะขามเฒ่า มีวัดอยู่ในเขตอำเภอวัดสิงห์ริมแม่น้ำ ดังนี้

2.1.1 วัดปากคลองมะขามเฒ่า

ภาพที่ 11 วัดปากคลองมะขามเฒ่าประวัติหลวงปู่ศุขภาพฝีพระหัตถ์ฯ

ตั้งอยู่บริเวณปากคลองมะขามเฒ่าแยกมาจากแม่น้ำเจ้าพระยา ถือกำเนิดแม่น้ำท่าจีน หมู่ 10 ตำบลมะขามเฒ่า อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย

ประวัติความเป็นมา ชื่อวัดมาจากคำบอกเล่าว่าเดิมมีต้นมะขามใหญ่ต้นหนึ่ง ขนาด 3 คนโอบ ขึ้นอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาหน้าวัด ต่อมาบริเวณดังกล่าวถูกน้ำกัดเซาะตลิ่งทำให้ต้นมะขามยักษ์โค่นล้มลงในแม่น้ำเจ้าพระยาสร้างขึ้นเมื่อใดไม่มีบันทึก เป็นวัดร้างชื่อวัดอู่ทอง มีพระภิกษุ นาม สุข ชูดงค์มาจำพรรษาและมีการบูรณะเมื่อปี พ.ศ. 2434 ตั้งชื่อว่าวัดอู่ทอง จากหลักฐานเหรียญ รุ่นหนึ่งจารึกด้านหลังว่า พระครูวิมลอยู่วัดอู่ทองมะขามเฒ่า และเรียกชื่อเรื่อยมาจนถึงปี พ.ศ. 2474 จึงใช้ชื่อ “วัดปากคลองมะขามเฒ่า” หลวงปู่ศุขได้รับแต่งตั้งเป็นพระครูวิมลคุณากร โยมมารดาชื่อนางทองดี โยมบิดา นายน่วมเกิดวันจันทร์เดือน 4 ปีวอก พ.ศ. 2390 มีพี่น้อง 8 คน ได้แก่ นางอ่า, นายรุ่ง, นางไข่, นางสิน, นายมี, นายจำ, นายพลอย, หลวงพ่อปลื้ม โยมมารดาอาชีพขายข้าว ทำศาลา โยมพ่อเป็นคนหนองขนาทไกล่หนองจิก หลวงปู่ศุขบวชตั้งแต่อายุ 25 ปีชูดงค์มาที่วัดพิบูลทอง กิ่งลำภา อำเภอมโนรมย์ ย้ายมาวัดสิงห์ และโยมแม่สร้างกุฏิให้ สร้างอุโบสถปี พ.ศ. 2442 จากเงินบริจาค ปี พ.ศ. 2456 กรมหลวงชุมพร ทรงกราบเป็นศิษย์ และถวายเรือประทุน หลัฐานทรงเสวยปลานวลจันทร์ ปลาชะโด รังผึ้ง น้ำตาลเมา (อ้ายเป้) และสิ้นพระชนม์เมื่อปี พ.ศ. 2466 หลัฐานภาพฝีพระหัตถ์และแกะสลักไม้ ปี พ.ศ. 2546 ได้รับสมณะศักดิ์จากรัชกาลที่ 6 เป็น “พระวิมลคุณากร” (สำนวน ปาลวัฒน์วิไชย, 2528)

ประวัติหลวงปู่ศุข ได้รับแต่งตั้งเป็นพระครูวิมลคุณากร โยมมารดาชื่อนางทองดี โยมบิดา นายน่วม เกิดวันจันทร์เดือน 4 ปีวอก พ.ศ. 2390 มีพี่น้อง 8 คน ได้แก่ นางอ่า, นายรุ่ง,

นางไข่, นางสิน, นายมี, นายขำ, นายพลอย, หลวงพ่อปลื้ม โยมมารดาอาชีพขายข้าว ทำศาลา โยมพ่อเป็นคนหนองขนกโกสัหนองจิก หลวงปู่สุขบวชตั้งแต่อายุ 25 ปี ธุดงค์มาที่วัดพิบูลทอง คุ่งสำเภ อำเภอมโนรมย์ ย้ายมาวัดสิงห์ และโยมแม่สร้างกุฏิให้ สร้างอุโบสถปี พ.ศ. 2442 จากเงินบริจาค ปี พ.ศ. 2456 กรมหลวงชุมพร ทรงกราบเป็นศิษย์ และถวายเรือประทุน หลักฐานทรงเสวย ปลานวลจันทร์ ปลาชะโด รังผึ้ง น้ำตาลเมา (อ้ายเป้) และสิ้นพระชนม์เมื่อ ปี พ.ศ. 2466 หลักฐาน ภาพ ฝีพระหัตถ์และแกะสลักไม้ ปี พ.ศ. 2546 ได้รับสมณะศักดิ์จากรัชกาลที่ 6 เป็น “พระ วิมลคุณากร” (สำนวน ปาลวัฒน์วิไชย. 2528) ประวัติพระครูวิมลคุณากร สโมสรไลอ่อน ชัยนาท ร่วมด้วยชมรมพระเครื่องชัยนาท.

โบราณวัตถุ รูปเหมือนพระครูวิมลคุณากร หลวงปู่สุข กรมหลวงชุมพร เจ้าแม่กวนอิม มณฑปหลวงปู่สุข ปี พ.ศ. 2456 สร้างเสร็จปี พ.ศ. 2463 หลวงปู่สร้างพระพิมพ์ประเภทมณฑป เนื้อโลหะผสมทองคำแจกฉลองมณฑป พระสมุห์กลับวัดคอนตาลเก็บไว้ที่ฐานพระประธานใน อุโบสถวัดคอนตาล ที่มาของตะกรุดคอนตาลอันมีชื่ออุโบสถ สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2442 ภายในมีภาพ จิตรกรรมฝาผนังที่มีคุณค่ายิ่ง โดยเฉพาะภาพฝีพระหัตถ์ของกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ กราบเป็น ศิษย์ปี พ.ศ. 2456 (สำนวน ปาลวัฒน์วิไชย, 2528)

กิจกรรมวัด ทำบุญประจำวันบุญงานวัดทุก 5 ค่ำเดือน 5 ทุกปีกิจกรรมเลี้ยงปลาที่วัง มัจฉา และกิจกรรมสำนักปฏิบัติธรรม

สภาพแวดล้อม มีเขื่อนริมน้ำเจ้าพระยาและคลองมะขามเฒ่า ดันไม้ร่มริน ลานที่จอดรถ ทำเรือข้ามฟาก และสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาเชื่อมวัดธรรมามูล

การพัฒนาวัดพัฒนาริมน้ำ เป็นเขื่อนพญานาคมีศาลาที่พัก ตลาดภายในวัดเป็นที่จำหน่าย ผลิตภัณฑ์ของชุมชน สร้างธรรมสถานเป็นแหล่งท่องเที่ยว ฟังตรงข้ามคลองมะขามเฒ่าเป็นตลาดปาก คลองมะขามเฒ่า พัฒนาสถานที่เก็บอัฐิ มณฑปพระบรมสารีริกธาตุและขยายอาคารกิจกรรมของวัด

2.1.2 วัดทรงเสวย (วัดหนองแค)

ภาพที่ 12 วัดทรงเสวย (วัดหนองแค) เครื่องเสวยรัชกาลที่ 5 และเรือพระราชทาน

ที่ตั้ง เลขที่ 36 บ้านหนองแค หมู่ 1 ต.หนองน้อย อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท สังกัดคณะมหานิกาย ที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 21 ไร่ 2 งาน 50 ตารางวา อาณาเขต ทิศเหนือ ติดต่อกับที่ตั้งบ้านของนายคำ แสงจำ ทิศใต้ ติดต่อกับที่ตั้งบ้านของนางกุหลาบ กรเวก ทิศตะวันออก ติดต่อกับท่าจีน ทิศตะวันตก ติดต่อกับที่ตั้งบ้านของนางเพียร

ประวัติความเป็นมา วัดทรงเสวย เดิมชื่อวัดหนองแค สร้างเมื่อประมาณปี พ.ศ.2430 โดยหลวงปู่กล้อย (เจ้าอาวาสองค์แรก) ต่อมาเมื่อวันพุธที่ 16 ตุลาคม 2451 (ร.ศ.127) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินตรวจสอบลำน้ำเก่าโดยทางรถไฟถึงจังหวัดนครสวรรค์ และเสด็จประทับเรือพระที่นั่ง ครุฑเห็จ เพื่อมาตรวจแม่น้ำมะขามเฒ่า (แม่น้ำท่าจีน) ทรงประทับแรมที่วัดหัวหาด อ.มโนรมย์ นับเป็นการเสด็จเมืองชัยนาทเป็นครั้งที่ 3

ต่อจากนั้นวันที่ 17 ตุลาคม 2451 เสด็จตามแม่น้ำมะขามเฒ่าผ่านตลาดวัดสิงห์ ลำน้ำมะขามเฒ่าสมัยนั้นเต็มไปด้วยผักตบชวาและตอไม้ พระองค์ประทับแรมที่บ้านหนองแค ซึ่งในสมัยนั้นขึ้นกับตำบลคลองจันทร์ ในครั้งนั้นพระอริการกล้อยเป็นเจ้าอาวาส ได้ชักชวนราษฎรสร้างพลับพลารับเสด็จ พระองค์มีพระราชประสงค์เสวยอดห้วยโป่ง ตาแป้น มัคนายกวัดหนองแคจึงให้ชาวบ้านไปหาอดห้วยโป่งมาเผาไฟ หยวกกล้วยต้ม น้ำพริกปลาร้า (ปลาหมักจะ) มาถวาย พระองค์ทรงเสวยอย่างเอร็ดอร่อย (ทรงเจริญพระกระยาหาร) และตรัสกับชาวบ้านว่า ต่อไปนี้ให้เรียกวัดนี้ว่า “วัดเสวย” แต่ชาวบ้านเดิมคำว่า “ทรง” ไปด้วย จึงเรียกว่าวัดทรงเสวยมาจนทุกวันนี้

หลังจากที่พระองค์เสด็จกลับแล้ว ต่อมาได้ถวายของที่ระลึกแก่อริการกล้อย เจ้าอาวาส เป็นของที่ระลึกงานพระศพ พระเจ้าอัฐพงษ์ศรีชมโภช ของถวายได้แก่ บาตร, ฝาบาตรมีตราสีทองรูปวงรี มีข้อความว่า “ร.ศ.128 งานงานพระศพพระเจ้าอัฐพงษ์ศรีชมโภช” ปิ่นโตขนาดใหญ่ที่ฝาปิ่นโตมีข้อความเดียวกับฝาบาตร, พระขรรค์, ตาลปัตรโบราณ (ปัจจุบันได้สูญหายไป), ตะเกียง, ป้านน้ำชา

1 ชุก และเรือสำปั้นหนึ่งลำ สิ่งของเหล่านี้ ปัจจุบันทางวัดยังเก็บรักษาไว้อย่างดี ได้รับพระราชทาน วิสูตรคามลีมาวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2470 มีพระภิกษุจำพรรษา 15 รูป เณร 2 รูป เจ้าอาวาส ได้แก่ หลวงปู่คล้อย รมณีย์ พระครูวิชัยสาธุกิจ (หลวงพ่อย้อย วิจาร โณ) พระอธิการไสว ปัญญาพโล พระมหาบุญนาค ปัญญาธโร และพระอธิการโปร่ง समाจาโร

ปากแม่น้ำท่าจีน ปากคลองมะขามเฒ่า อำเภอวัดสิงห์ ตามบันทึกการเสด็จพระราชดำเนิน ประพาสลำน้ำมะขามเฒ่าตามพระบรมราชโองการสำรวจลำน้ำเก่า ปี พ.ศ. 2451

“เวลาเช้าพระเจ้าอยู่หัวเสด็จประทับเรือครุฑเหิรเห็จล่องเรือเยื้องมาทางใต้เป็นระยะทาง น้อยหนึ่งจึงล่องเข้าไปทางมะขามเฒ่าที่วัดสิงห์นั้น เรือได้ย่อนน้ำลงไปทางใต้เส้นทางเข้าคลอง นั้นยากสักหน่อย แต่พอเรือพ้นคลองตกถึงน้ำด้านหลังวัด เป็นที่ตั้งของตลาดวัดสิงห์มีบ้านเรือนฝา กระดานหลายหมู่ มีโรงแถวตลาดทางด้านเหนือกว่า 30 ห้อง เจ้าของห้องแถวเป็นผู้หญิงคนเดียว ตลาดด้านนี้ตั้งอยู่บนที่ดอนน้ำไม่ท่วม มีตลาดขายของสดอยู่ต่อไปทางด้านใต้เป็นตลาดอยู่ติดกัน มี ห้องแถว 30 ห้องมีสองเจ้าของด้านนี้น้ำท่วม ตลาดสองตลาดนี้ เป็นท่าเกวียนข้าวกลายมาเป็นที่ ประชุมแห่งหนึ่ง ถัดเข้ามาเป็นทุ่งแล้วจึงเป็นป่า”

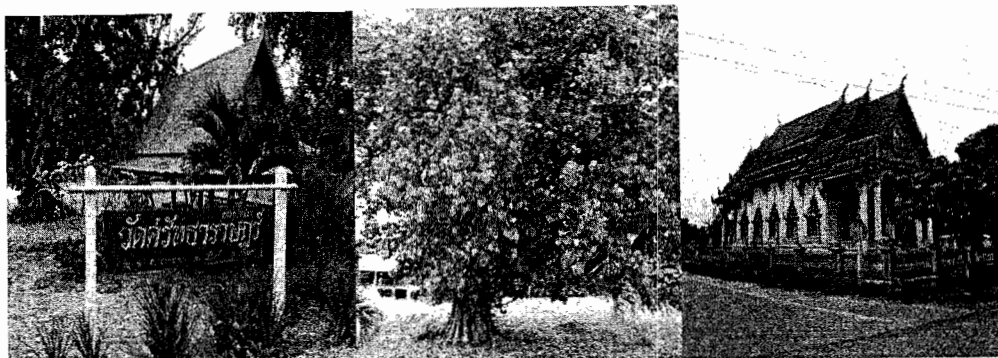
สภาพแวดล้อม ด้านหน้าวัดเป็นแม่น้ำปากคลองมะขามเฒ่า มีโป๊ะท่าเรือและสถานที่ เลี้ยงปลาเป็นกิจกรรมชมปลาและเลี้ยงปลาของนักท่องเที่ยว

โบราณวัตถุ จุดเด่นของวัด ข้าวของเครื่องใช้ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถวายเป็นที่ระลึกแด่หลวงปู่คล้อย (เจ้าอาวาส ณ ขณะนั้น) ครั้งเสด็จมาประทับแรม เช่น เรือสำปั้น ปืนโตใหญ่ มีดดาบ ตะเกียง บาตร และ พระขรรค์ เป็นต้น อุโบสถของวัด (สร้างเมื่อ พ.ศ. 2471) ที่ กำแพงแก้วโดยรอบทั้งสี่ด้านมีภาพปูนปั้นบอกเล่าเรื่องราวพุทธประวัติ **และมณฑป** ซึ่งประดิษฐาน พระพุทธรูป รอบพระพุทธรูปจำลอง และมีรูปเหมือนของหลวงปู่คล้อย และหลวงพ่อย้อย

กิจกรรมของวัด การจัดตลาดนัดชุมชน งานบุญประจำปี พิพิธภัณฑ์เรือ ทำเรือวังมัจฉา กิจกรรมสอนปรีชาธรรม พ.ศ. 2490 มีโรงเรียนประถมศึกษาตั้งอยู่ในวัด

การพัฒนาของวัด พัฒนาสถานที่เก็บอัฐิ และขยายอาคารกิจกรรมของวัด

2.1.3 วัดศรัทธารายณ์ (วัดคลองปลาไหล)

ภาพที่ 13 วัดศรัทธารายณ์

ที่ตั้ง วัดศรัทธารายณ์ตั้งอยู่เลขที่ 43 บ้านคลองปลาไหล หมู่ที่ 6 ตำบลมะขามเฒ่า อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย มีที่ดินตั้งวัดเนื้อที่ 11 ไร่ 3 งาน 5 ตารางวา น.ส.3 เลขที่ 12, 18 อาณาเขต ทิศเหนือติดต่อกับที่ดินของนายไพและนายแปลก ทิศใต้ติดต่อกับถนนสาธารณะ ทิศตะวันออกติดต่อกับแม่น้ำท่าจีน ทิศตะวันตกติดต่อกับที่ดินของ นายอเนก อ่อนอยู่ และนายอนันต์ ทิมโต มีที่ธรณีสงฆ์ จำนวน 3 แปลง เนื้อที่ 18 ไร่ 90 ตารางวา น.ส.3 เลขที่ 14,16,17 อยู่ท้องที่ตำบลมะขามเฒ่า

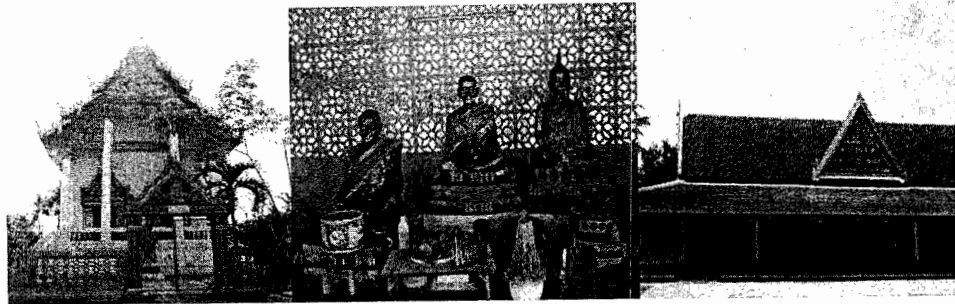
ประวัติความเป็นมา วัดศรัทธารายณ์สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2436 เดิมเรียก “วัดคลองปลาไหล” ตามชื่อบ้าน และปัจจุบันประชาชนก็นิยมเรียกอย่างนี้ เพราะเป็นที่รู้จักกันดี ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2492 เขตวิสุงคามสีมากว้าง 18.43 เมตรยาว 31.30 เมตร ได้ประกอบพิธีผูกพัทธสีมา วันที่ 10 มีนาคม พ.ศ.2495

สภาพแวดล้อม พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบสูง บางแห่งเป็นที่ลุ่มอยู่ริมแม่น้ำท่าจีนทางฝั่งตะวันตก

โบราณวัตถุ อาคารเสนาสนะต่างๆ มี อุโบสถกว้าง 17.10 เมตร ยาว 19.95 เมตร สร้าง พ.ศ. 2503 ศาลาการเปรียญกว้าง 17.68 เมตร ยาว 22.85 เมตร สร้าง พ.ศ. 2511 เป็นอาคารไม้ หอสวดมนต์กว้าง 8.70 เมตร ยาว 21.20 เมตร สร้าง พ.ศ. 2499 เป็นอาคารไม้ กุฏิสงฆ์ จำนวน 4 หลัง เป็นอาคารไม้ สำหรับปฐมนิยวัตถุมิ พระประธานในอุโบสถหลวงพ่อขาว พระปางเลไลยก์ มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา 1 รูป สามเณร 2 รูป เจ้าอาวาส มี 17 รูป ได้แก่พระอาจารย์เหล็ง พระอาจารย์เล็ก พระอาจารย์สมใจ พระอาจารย์คุ่น พระอาจารย์น่วมพระมหาพื่อน พระอาจารย์สุด พระอธิการถ้วน พระอธิการจวน พระมหาสิน พระอธิการกว้างพระอธิการทิม พระอธิการเชิญ พระอาจารย์เรียน พระอธิการเทียน พระอธิการสมบุญ นิตินาคร และพระอธิการเข้มทอง ปัญญาโร

กิจกรรมและการพัฒนา ทางวัดได้เปิดสอนพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2508 มีโรงเรียนประถมศึกษาของทางราชการตั้งอยู่ที่วัดนี้ด้วย

2.1.4 วัดพานิชวนาราม

ภาพที่ 14 วัดพานิชวนาราม หลวงปู่ขาว และศาลการเปรียญ

ที่ตั้ง เลขที่ 6 ถนนจันทนาราม หมู่ 1 ตำบลวัดสิงห์ อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท สังกัด คณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดิน 16 ไร่ 2 งาน 72 ตารางวา ทิศเหนือและทิศใต้ ติดต่อทางสาธารณะ ทิศ ตะวันออกติดต่อดินเอกชน ทิศตะวันตก ติดต่อถนนสาธารณะ อยู่เขตท้องที่ตำบลวัดสิงห์ เป็นที่ราบ ลุ่มคมนาคมสะดวก

ประวัติความเป็นมา สร้างขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2389 เรียกชื่อ วัดป่า เนื่องจากเดิมมีป่าหนาแน่น เป็นวัดร้างนามว่า วัดป่าชัยบุญผล เป็นที่ราบลุ่ม ต่อมาได้มีนายสัมปัน พานิชกุล จัดซื้อที่ดินบริจาค สร้างเสนาสนะของวัดและอุปัถม์ถัดต่อมา พ.ศ. 2469 พระเจริญอรุณศักดิ์ นายอำเภอวัดสิงห์ ขอเปลี่ยน ชื่อวัดใหม่เป็น วัดป่าพานิชกุลตามนามสกุลผู้อุปัถม์ เพื่อประกาศคุณงามความดีเป็นอนุสรณ์ต่อไป บรรดาบุตรธิดาเห็นว่าเป็นวัดส่วนรวมขอเปลี่ยนเป็น วัดพานิชวนาราม โดยยังได้ให้การอุปถัมภ์ตลอด มา วัดได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2471 ผูกพัทธสีมาวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2473 มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา 10 รูป เณร 4 รูป เจ้าอาวาส 6 รูป ได้แก่ พระปลัดสร้าง พระอาจารย์ อ่อง พระอาจารย์ใหญ่ พระครูสิงห์ชยสิทธิคุณ(นา) พระครูสิงห์ชยสิทธิคุณ(เจริญ) และพระปลัดจงกล ปริสุทโธ

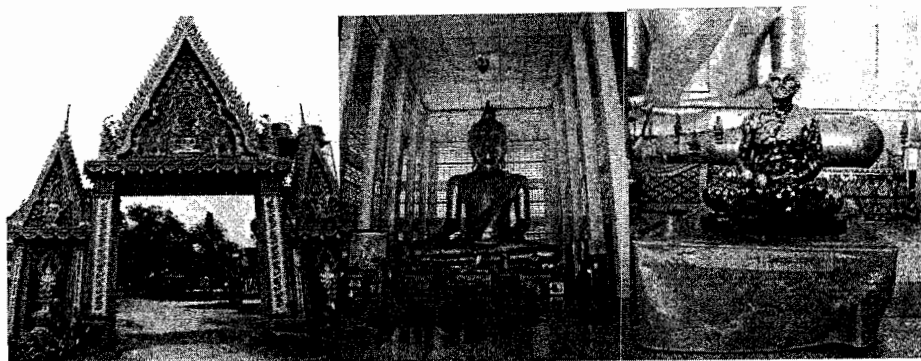
สภาพแวดล้อม มีกำแพงล้อมรอบ ศาลาการเปรียญ หอสวดมนต์ กุฏิสงฆ์ 11 หลัง หอ ระฆังและ ฌาปนสถาน ไกล่ชุมชนวัดสิงห์

โบราณวัตถุ พระประธานในอุโบสถ และหลวงปู่ขาว เป็นพระพุทธรูปประดิษฐานที่ ศาลาหลังเล็ก

กิจกรรม มีการเปิดสอนปริยัติธรรม

การพัฒนา ศาลาเอนกประสงค์

2.1.5 วัดสุวรรณโคตมาราม

ภาพที่ 15 วัดสุวรรณโคตมาราม หลวงพ่อโต และหลวงพ่อเพชร

ที่ตั้ง อยู่เลขที่ 133 บ้านคลองมอญ หมู่ 4 ตำบลมะขามเฒ่า อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย เนื้อที่ 12 ไร่ 1 งาน 11 ตารางวา ทิศเหนือติดต่อกับที่ดินและทางสาธารณะ กั้นที่ดินกระทรวงการคลังเพื่อการชลประทาน ทิศตะวันออกติดต่อแม่น้ำท่าจีน ทิศตะวันตกติดต่อกับที่ดินกระทรวงการคลังเพื่อชลประทาน

ประวัติความเป็นมา วัดสุวรรณโคตมาราม สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.2456 เดิมมีนามว่า วัดคลองมอญตามชื่อบ้าน เป็นบริเวณป่าไม้หนาแน่นไม่มีใครจับจอง ชาวคลองมอญจึงร่วมใจลงป่าจัดสร้างวัดขึ้นมา ต่อมา พ.ศ. 2483 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น วัดคลองบุญ และเปลี่ยนอีกครั้งหนึ่งเป็น วัดสุวรรณ โคตมาราม เพราะมีพระประธานที่มีพระนามว่า สุวรรณ จึงขนานนามให้สอดคล้องกัน ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2471 ในนามวัดคลองมอญ มีพระภิกษุจำพรรษา 4 รูป เจ้าอาวาสได้แก่ พระอาจารย์แก้ว พระอาจารย์เพชร พระอาจารย์สรณ์ พระอาจารย์สม และพระบัญญัติรักษาการเจ้าอาวาสสืบมา

สภาพแวดล้อม เป็นที่ราบลุ่ม ริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีอาคารเสนาสนะโครงสร้างก่ออิฐปูนเป็นอาคารไม้หอสวดมนต์และกุฏิสงฆ์ 3 หลัง

โบราณวัตถุ มีพระประธานในอุโบสถเนื้อทองเหลืองปางสมาธิ กว้าง 3 ศอก เรียก พระสุวรรณ สร้างโดยพระครูสารวุฒิ วัดสระเกศ กรุงเทพฯ พระพุทธรูปนาม หลวงพ่อโต ประดิษฐานที่บริเวณวัดเป็นพระพุทธรูปขนาดพระเพลากว้าง 8 ศอก สร้างขึ้นเมื่อ ปี 2468 และรูปปั้นหลวงพ่อเพชร

กิจกรรม งานทำบุญประจำปี 1 คำ เดือน 3 กุมภาพันธ์ทุกปี

การพัฒนาโบสถ์หลวงพ่อโตและหลวงพ่อเพชรเป็นที่สักระแแก่คนทั่วไป

2.1.6 วัดเขื่อนพลเทพ

ภาพที่ 16 วัดเขื่อนพลเทพ อุโบสถ และพัฒนาศาลธรรมสังเวช

ที่ตั้ง บ้านเกาะ หมู่ที่ 4 ตำบลหาดท่าเสา อำเภอเมือง จังหวัดชัยนาท สังกัดคณะสงฆ์
 ธรรมยุต ที่ดิน 14 ไร่ 1 งาน 20 ตารางวา

ประวัติ ความเป็นมา มีนายจำ ทองช้าง ติดต่อขออนุญาตสร้างต่อราชการวันที่ 27
 กันยายน พ.ศ. 2516 กระทรวงศึกษาธิการประกาศตั้งวัดวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2526 เป็นวัดอยู่ใกล้
 โครงการเขื่อนพลเทพ จึงตั้งชื่อเขื่อนพลเทพมาเป็นชื่อวัด

กิจกรรม งานบุญประจำปี ทุกวันที่ 1 เมษายน

2.1.7 วัดปทุมธาราม (วัดหนองบัว)

ภาพที่ 17 วัดปทุมธารามพระเจดีย์ศรีชัยนาท พระพุทธรูปปางประทานพร และกิจกรรมรอดโบสถ์

ที่ตั้ง เลขที่ 166 หมู่ 3 ตำบลหนองบัว อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท

ประวัติความป็นมาสร้างมาตั้งแต่ พ.ศ. 2365 เดิมชื่อ วัดหนองบัว เนื่องจากหมู่บ้านนี้มีหนองน้ำและมีบัวหลวงมากมายผู้สร้าง คือ สมเด็จเจ้าเถื่อนกับขรัวยายไข่ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2521

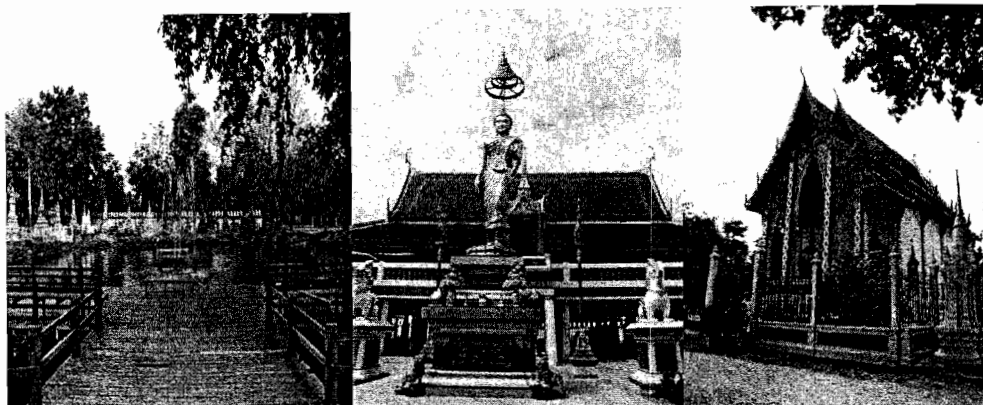
สภาพแวดล้อม มีพระธาตุเจดีย์ศรีชัยนาท นับเป็นเจดีย์ที่ใหญ่ที่สุดในชัยนาท สร้างเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครองราชย์สมบัติครบ 50 ปี อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุและพระธาตุอรหันตสาวกไปบรรจุสถิตอยู่ ณ บุษบก ยอดพระเจดีย์ นอกจากนี้ยังมีพระร่วงเลิศฤทธิ์ และพระพุทธรวงส์ 28 องค์ประดิษฐานองค์พระเจดีย์ บานประตูหน้าต่างแกะสลักเป็นรูปสัตว์หิมพานต์ทอง ทางขึ้น 4 ทิศ บันไดนาค หลวงปู่ณะ (พระครูปทุมชัยกิจ) พระเถระอาวุโสสูงสุดของจังหวัดชัยนาท มีโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในเขตวัด

โบราณวัตถุ ภายในมีสิ่งสำคัญน่าสนใจ คือ วิหารที่ประดิษฐานพระพุทธรูปรูปเหมือนหล่อ หลวงปู่ศุข กรมหลวงชุมพร หลวงพ่อจาดอดีตเจ้าอาวาส ด้านหน้ามีพระพุทธรูปปางประทานพรสีทององค์ใหญ่รับผู้มาเยือน

กิจกรรม การทำบุญตามประเพณี รอดโบสถ์ ชมพระเจดีย์

การพัฒนา กิจกรรมการทำบุญ และสถานที่พักผ่อน

2.1.8 วัดสิงห์สถิต

ภาพที่ 18 วัดสิงห์สถิต สวนน้ำ พระพุทธรูปหลวงพ่อใหญ่ และโบสถ์มหาอุดก้ำแพงแก้ว

ที่ตั้ง เลขที่ 2 บ้านวัดสิงห์เขตเทศบาลตำบลวัดสิงห์ อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาทในที่ดิน 35 ไร่ 2 งาน 31.4 ตารางวา ทิศเหนือ ติดต่อกับถนนประชาราษฎร์ ทิศใต้ติดต่อกับทางสาธารณะทิศ ตะวันออกติดต่อกับเอกชน ทิศตะวันตกติดต่อกับทางสาธารณะ

ประวัติความเป็นมา สร้างขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2375 เรียกนาม วัดสิงห์ เดิมเป็นป่าที่อยู่อาศัย ของสัตว์ป่า เช่น สิงห์โต เมื่อมีหมู่บ้านจึงเรียก บ้านสิงห์ วัดที่สร้างขึ้นจึงเรียกวัดสิงห์ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอก็เรียก วัดสิงห์ พ.ศ. 2483 นามวัดเรียก วัดสิงห์สถิตย์แล้วตัด ย์ ออกเป็น สิงห์สถิต สืบ ต่อมา ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ. 2386 มีพระภิกษุจำพรรษา 16 รูป สามเณร 2 รูป เปิดสอนปริยัติธรรม ตั้งแต่ พ.ศ. 2457 และมีโรงเรียนประถมศึกษาของทางราชการตั้งอยู่ในวัด โดยมีเจ้าอาวาสได้แก่ พระครูสิงห์ชัยสถิตย์ (ละอ้อน) พระพุทธนิรมิต (พระมหาอิม) พระครูวินิตชัย การ (เลื่อน) และพระครูสถิตชัยการ

สภาพแวดล้อม เป็นที่ราบสูง หมู่บ้านตลาด สถานที่ราชการตั้งอยู่โดยรอบ โบสถ์มหาอุด มีก้ำแพงแก้วโดยรอบสระน้ำ และภูมิทัศน์

โบราณวัตถุ อุโบสถเป็นแบบโบราณ เรียก โบสถ์มหาอุด มีก้ำแพงแก้วล้อมรอบ หน้า บรรณมีรูปปั้นพระอาทิตย์ทรงรถที่งดงามมาก เป็นสถาปัตยกรรมทรงคุณค่า ในอุโบสถเป็นที่ ประดิษฐานพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ นาม หลวงพ่อใหญ่ มีศาลาการเปรียญยกสูงสำหรับจัดกิจกรรม ทางศาสนา

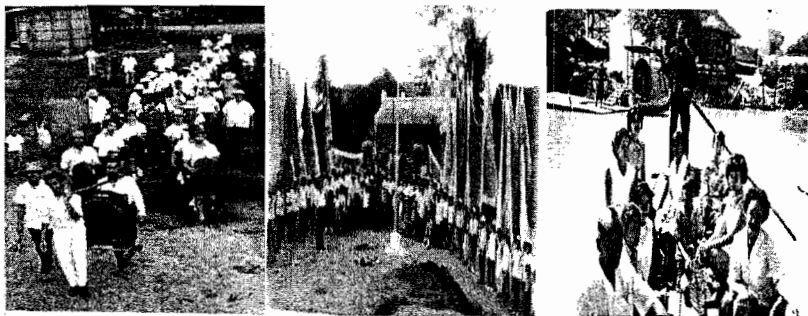
กิจกรรม งานบุญประจำสำหรับคนทั่วไป

การพัฒนา มีการพัฒนาศาสนสถานเป็นที่เคารพบูชา และสนใจแก่ผู้มาเยือน

2.2 วัฒนธรรมของสถานธรรมอำเภอหันคา

วัฒนธรรมประเพณีงานจิ้งวี่ เดือนสิงหาคมทุกปี พิธีสงกรานต์ ลอยกระทง วันเด็ก แห่งเทียนเข้าพรรษา ปีใหม่ วันเทศบาล พิพิธภัณฑวัดท่ากฤษณา ต้นกล้าวัฒนธรรม

ประวัติโรงเรียน และศาลเจ้าพ่อหลักเมือง ไม่มีหลักฐานที่ชัดเจน สอบถามจากคนเก่าแก่ใน ตลาดหันคา เดิม อำเภอหันคาตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านเข็ญ ต่อมาได้ย้ายมาตั้งอยู่ที่อำเภอหันคาในปัจจุบันเพราะมีทำเลการติดต่อค้าขายทางเรือสะดวกเพราะอยู่ติดริมแม่น้ำท่าจีน และได้ย้ายศาลเจ้าพ่อหลักเมืองมาด้วย ปัจจุบันได้มีการปรับปรุงศาลเจ้าพ่อใหม่ เพราะมีสภาพทรุดโทรมเป็นที่เคารพนับถือของชาวอำเภอหันคา โดยเฉพาะคนไทยเชื้อสายจีนเป็นอย่างมาก และมีการสร้างโรงเรียนบริเวณศาลเจ้าพ่อ มีการจัดให้มีงานประจำปีหรือที่เรียกว่างานจิ้งวี่ เพื่อฉลองให้กับเจ้าพ่อทุกปี จัดขึ้นภายในเดือนกรกฎาคมของทุกปีและเช่นเดียวกับศาลเจ้าพ่อดอกไม้ ตลาดสามง่ามท่าโบสถ์ซึ่งมีชาวจีนมาทำการค้าบุกเบิกกลุ่มแรกในกลุ่มน้ำนี้เป็นจุดที่มีความเจริญมาก่อนอำเภอหันคา จากกลุ่มเผาถ่านจากไม้ท่อน ป่าบริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีน ที่บ้านใหม่หมู่ 9 เป็นท่าไม้ซุงจากอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี การผสมผสานชาวไทย ชาวลาวและจีน โดยเฉพาะ โรงเรียนที่มีประเพณีจีน คือ กิ่งเจไหว้บรรพบุรุษ ตรุษจีนปีใหม่จีน งานจิ้งวี่ประจำปีอุงใจบอญญ ช่วงวันที่ 8-13 กรกฎาคม ทุกปี บูชาเจ้าพ่อดอกไม้คดลองสามง่าม

ภาพที่ 19 พิธีแห่ธงประเพณีชาวจีนกลุ่มแรกในหันคา และวิถีชีวิตชาวจีนที่สามง่ามท่าโบสถ์

ภาพที่ 20 ศาลหลักเมืองบ้านเข็ญ ศาลหลักเมืองหันคา ศาลเจ้าพ่อดอกไม้

2.2.1 วัดบ้านใหม่สิริพัฒนาราม

ภาพที่ 21 วัดบ้านใหม่ สวนป่าและสมุนไพรมหาลงพ้อโต โบสถ์ทรงสำเภาคูดตัน

ประวัติความเป็นมาวัดตั้งขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2419 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ. 2482 เป็นวัดมหานิกาย บ้านใหม่ หมู่ 9 ตำบลบ้านเข็ญ อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท เดิมเรียกวัดบ้านพราน ที่ดิน 22 ไร่ 1 งาน 79 ตารางวา ทิศใต้ติดโรงเรียนบ้านใหม่สิริพัฒนาราม ทิศตะวันออก ติดแม่น้ำท่าจีนยาว 63 เมตร ทิศตะวันตกติดทุ่งหลวงชนบท มีพระ 12 รูป เณร 2 รูป

สภาพแวดล้อมต้นไม้ 100 ปี ได้แก่ ต้นมะขาม มะพลับ ตะโก ตะแก พะยอม จันโอ สวนสมุนไพรมหาลงพ้อ ยางนา ไม้ สะเดา มะตูม ตะเคียน มะขามป้อม สารภี เป็นต้น มีโรงเรียนปริยัติธรรมเริ่มมีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2512 และแต่งตั้งเป็นสำนักเรียนประจำจังหวัดชัยนาทเมื่อ พ.ศ. 2539 และเป็นโรงเรียนปริยัติธรรมบาลี พ.ศ. 2535 นอกจากนั้นยังเป็นสถานที่อบรมก่อนสอบนักธรรม และเป็นสนามสอบนักธรรมชั้นเอกประจำจังหวัดชัยนาท ตามนโยบายคณะสงฆ์ภาค 3 ปัจจุบันมีนักเรียนนักธรรม 100 รูป

โบราณวัตถุ ได้แก่ อุโบสถ 100 ปี เสาไม้ ฐานสำเภอาาคารก่ออิฐถือปูนกว้างจากฐาน 10 เมตร ยาว 15 เมตร หลังคาซ้อนเรียก อุโบสถสำเภาคูดตัน มีเพียงประตูด้านหน้าด้านเดียว พระพุทธรูปปางป่าเรไรได้รับการบูรณะ พ.ศ. 2471 ขนาดพระเพลา 2.20 จากพระเพลาถึงพระเกตุมาลา 2.30 เมตร ประดิษฐานอยู่ในพระอุโบสถเรียก หลวงพ้อโต เป็นนามิตกนามตามเหตุที่ประชาชนเรียกกันแต่โบราณศาลาการเปรียญกาญจนานภิเษก เป็นอาคารไม้สักทรงไทยประยุกต์คอนกรีตเสริมเหล็ก พื้นไม้เนื้อแข็งสูง 7 เมตร กว้าง 50 เมตร ยาว 100 เมตร แกะสลักพระพุทธรูปประวัติชาติต่าง ๆ ใช้ประกอบศาสนกิจ และประชุมคณะสงฆ์หอสวดมนต์ ศาลาธรรมสังเวช และเมรุเผาศพเพิ่มศักดิ์ เพิ่มพูน (2551)

กิจกรรมแสดงปาฐกถารธรรม ฟังสมาธิ กิจกรรมวันสำคัญทางพุทธศาสนา ได้แก่ มาฆบูชา วิสาขบูชา อาสาฬหบูชา วันแม่ และวันพ้อ

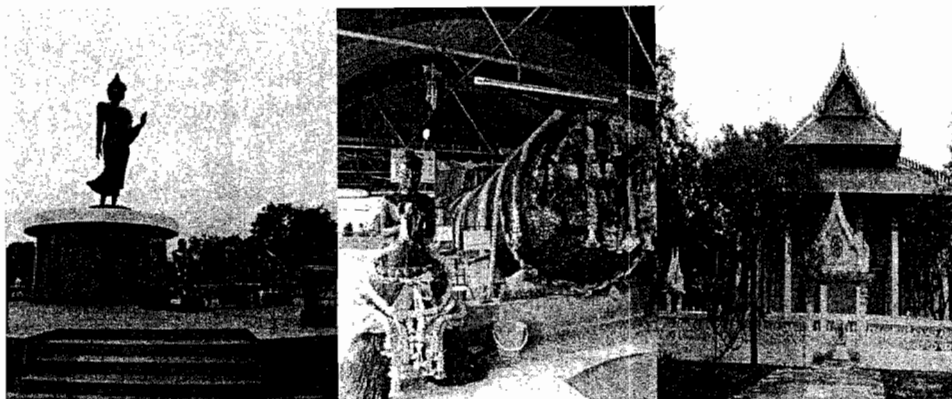
กิจกรรมพิเศษ ชักชวนถือศีล ฟังธรรม เวียนเทียนรอบอุโบสถ และเจริญสมาธิทุกวันพระ และวันอื่น ๆ ตามที่ญาติโยมร้องขอ โรงเรียนปริยัติธรรมเริ่มมีมาตั้งแต่ พ.ศ. 2512 และแต่งตั้งเป็น สำนักเรียนประจำจังหวัดชัยนาทเมื่อ พ.ศ. 2539 และ เป็นโรงเรียนปริยัติธรรมบาลี พ.ศ. 2535 นอกจากนั้นยังเป็นสถานที่อบรมก่อนสอบนักธรรม และเป็นสนามสอบนักธรรมชั้นเอกประจำ จังหวัดชัยนาท ตามนโยบายคณะสงฆ์ภาค 3 ปัจจุบันมีนักเรียนนักธรรม 100 รูป

ภาพที่ 22 กิจกรรมภายในวัด

การพัฒนา “สมัยก่อนเดินทางทางน้ำด้วยเรือพาย เรือแม่เหล็กสองชั้นสีฟ้า สีหมอก ศรีประจัน ท้าวหนู ทุก 2 ชั่วโมงจากชัยนาทถึงกรุงเทพฯ ทำเดียน วัดโพธิ์” และ(ทางบกโดยเกวียนเทียมควาย) พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว 3 อย่าง เขา คลอง บึง พระราชสิริชัยมุนี (2554) (เขาสารพัดดี คลองอุ้มทองมะขามเต่า และบึงฉวาก)พัฒนาตลาดน้ำท่าจีน เชื่อมโยงจาก บึงฉวาก 3 กิโลเมตรและสถานศึกษาพระพุทธธรรม

2.2.2 วัดใหม่วงศ์เดือน

ภาพที่ 23 วัดใหม่วงศ์เดือนเจ้าแม่ตะเคียน อุโบสถหลวงพ่อเสียร

ที่ตั้ง หมู่ 9 ต.สามง่ามท่าโบสถ์ อ.หันคา จ.ชัยนาท ผู้บริจาค ได้แก่ ผู้ใหญ่บุญชม จำรัสแสง กิมคุณ แซ่จิว และกิมฮวย แซ่จิว

ประวัติความเป็นมา เดิมชื่อวัดวงเดือน สร้างเมื่อปี พ.ศ.2471 โดยหลวงพ่อหรั่งและชาวบ้านวงเดือน บนพื้นที่ 21 ไร่ ริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน หมู่ 9 ต.ห้วยงู อ.หันคา จ.ชัยนาท วัดอยู่ห่างจากชุมชนตลาดสามง่าม 2 กิโลเมตร การเดินทางไม่สะดวกเพราะพื้นที่เป็นป่ารก

พ.ศ. 2491 ได้ย้ายวัดมาสร้างใหม่ ณ ที่ปัจจุบัน ห่างจากที่เดิม 1.5 กิโลเมตร บนพื้นที่ 57 ไร่ ซึ่งบริจาคโดยนายหลี จารุวัตร ชาวบ้านจึงเรียก วัดใหม่วงศ์เดือน โดยมีหลวงพ่อหลีเป็นผู้นำชาวบ้านสร้างเสนาสนะและพัฒนาวัดเจริญอย่างต่อเนื่อง ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา วันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2493

โบราณวัตถุ พ.ศ. 2492 สร้างศาลาการเปรียญ 1 หลัง (ศาลาไม้หลังปัจจุบัน) วันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2493 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา

พ.ศ.2496 สร้างพระอุโบสถกว้าง 6 เมตร ยาว 15 เมตร 1 หลัง และได้รับเศียรพระพุทธรูปจากวัดศิระชะเมือง อ.สรรคบุรี จ.ชัยนาท จึงสร้างสรีระประกอบเป็นองค์พระประธานของพระอุโบสถ ชาวบ้านจึงตั้งชื่อว่า “หลวงพ่อเสียร” เป็นที่เคารพสักการะของประชาชนทั่วไป

พ.ศ. 2500 สร้างหอสวดมนต์ 1 หลัง

พ.ศ. 2506 เปิดสอนพระปริยัติธรรม และทางการให้อนุมัติเปิด โรงเรียนวัดวงเดือน

พ.ศ. 2532 สร้างหอสวดมนต์คอนกรีต (แทนหลังเก่า)

พ.ศ. 2549 ย้ายหอสวดมนต์ พร้อมปรับปรุง ตกแต่ง เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม

พ.ศ. 2550 ซื่อที่ดินเพิ่มเติมอีก 10 ไร่ เพื่อจัดสร้างธรรมสถานวัดใหม่วงเดือน พัฒนาโดย
ประชาชนมีส่วนร่วมเจ้าอาวาส ได้แก่ พระทองใบ พระโพธิ์พระเสถียรพระมหานิพนธ์ พระครู
สุนทรชัยสิทธิ์ (หลวงพ่อละออ นรินโท) พระประสิทธิ์ ปรีปุกณโณและพระอธิการแสน นาคโกโร
ตั้งแต่ พ.ศ.2545-ปัจจุบัน

จุดเด่นของวัด หลวงพ่อเศียรวิหารหลวงพ่อล่อ พระพุทธรมณฑลชัยสุริยนฤนาถแม่ย่า
ตะเคียนทอง (ต้นตะเคียนยาว 15.55 เมตร สูง 1.90 เมตร)วังมัจฉาเลี้ยงปลาทำบุญวัด

กิจกรรมของวัดงานประจำปีทุกปีได้แก่ งานประจำปีปิดทองหลวงพ่อเศียรในเดือน 3
(ประมาณเดือนกุมภาพันธ์)

การพัฒนาของวัด พัฒนาอาคารเก็บธัญ และศาลาสังเวช

2.2.3 วัดคลองเกษม

ภาพที่ 24 วัดคลองเกษม หลวงพ่อรา สวนป่า

ที่ตั้ง เลขที่ 4 บ้านวังจิกหมู่ที่ 10 ตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท สังกัดมหานิกาย มีเนื้อที่ 20 ไร่ 1 งาน 85 ตารางวา ทิศเหนือติดต่อกลางชลประทาน ทิศใต้ติดต่อแม่น้ำท่าจีน ทิศตะวันออกติดต่อกลางควาย ทิศตะวันตกติดต่อดินนางลำพัง จันทร์รัฐปงาม

ประวัติความเป็นมา สร้างขึ้นเมื่อวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2465 นามเดิมว่า “คลองควาย” ปี พ.ศ. 2483 เปลี่ยนชื่อเป็น “คลองเกษม” นายโอดไม่ทราบนามสกุลบริจาที่ดิน 5 ไร่ ชาวบ้านบริจาคเพิ่มเติม 20 ไร่ 1 งาน 85 ตารางวาเจ้าอาวาส ชื่อ พระครูพนิตชัยคุณ

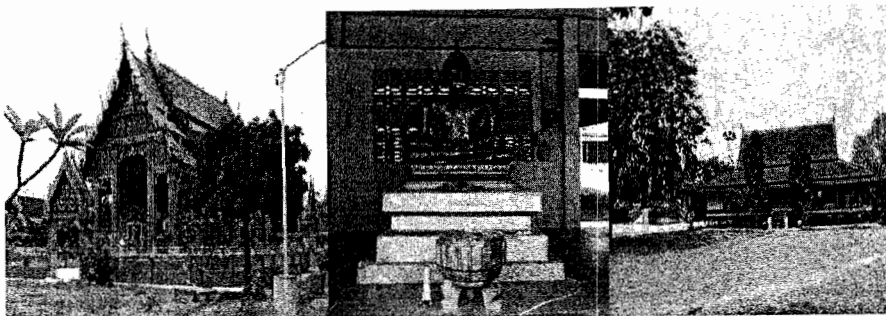
สภาพแวดล้อม เป็นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำท่าจีนฝั่งเหนือ ตั้งศูนย์เด็กเล็ก และมีโรงเรียนประถมศึกษาทางราชการตั้งอยู่ในวัดมีพระจำพรรษา 5 รูป

โบราณวัตถุมีศาลาการเปรียญ อาคารสวดมนต์ กุฏิสงฆ์ พระพุทธรูปปูนปั้นและพระพุทธรูปบูชาทองเหลือง 3 องค์ ประดิษฐานอยู่ที่ศาลาการเปรียญและกุฏิสงฆ์ จุดเด่นของวัดหลวงพ่อรา

กิจกรรม สอนพุทธศาสนาทุกวันศุกร์ที่โรงเรียนประถมศึกษาและสอนปริยัติธรรม กิจกรรมทำบุญตักบาตรทุกวันพระ และวันสำคัญทางพุทธศาสนา กฐินผ้าป่าและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การพัฒนา ปัจจุบันวัดไม่มีการจัดงานประจำปี

2.2.4 วัดคลองธรรม

ภาพที่ 25 วัดคลองธรรม ศาลาการเปรียญ หลวงพ่อying อุโบสถ

ที่ตั้งอยู่ที่ ต.วังไก่อีถื่อน อ.หันคา จ.ชัยนาท

ประวัติความเป็นมาตั้งอยู่เลขที่ 1 บ้านคลองคต หมู่ 2 ตำบลวังไก่อีถื่อน อำเภอหันคา พื้นที่ 20 ไร่ 1 งาน 63 ตารางวา ทิศเหนือติดต่อกับทางเข้าหมู่บ้าน ทิศใต้ติดต่อกับโรงเรียน ทิศตะวันออกติดต่อกับอู่อาศัยนายอ้ว มะลิตทอง และทิศตะวันตกติดต่อแม่น้ำท่าจีน เริ่มสร้างวัดมาตั้งแต่วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2467 นายสุข ใจแสนร่วมสร้างกับประชาชน 50 ครอบครัว มีนายพุก อินทสอนบริจาค 8 ไร่ สร้างเสร็จใน พ.ศ.2470 เรียก ชื่อ วัดคลองคต ต่อมาใน พ.ศ. 2483 เปลี่ยนชื่อเป็น คลองธรรม ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2500 เจ้าอาวาสองค์แรกคือ พระสมุห์ทองสุข และพระครูชัยการโกวิท อาวาสปัจจุบัน คือ พระสมุห์ชินวัตร

สภาพแวดล้อม สะพานข้ามแม่น้ำมะขามเฒ่า ขนาดเล็กพระภิกษุอยู่จำพรรษา 17 รูป สามเณร 6 รูป โรงเรียนวัดคลองธรรมและสอนปริยัติธรรม มีพระเรียน 10-20 รูป

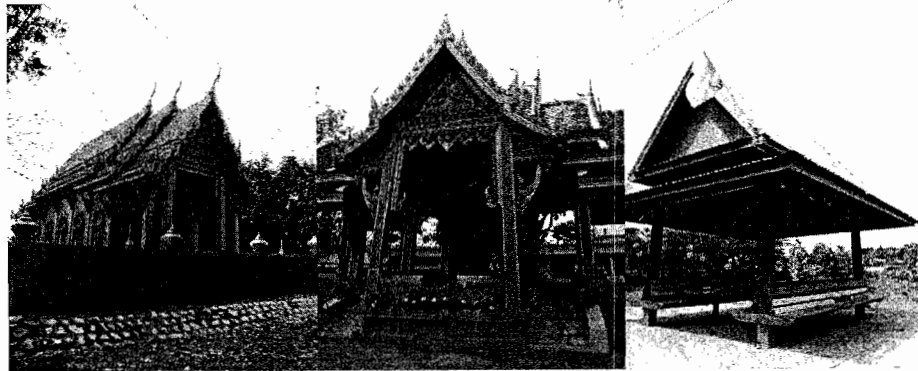
โบราณวัตถุ กุฏิสงฆ์ พระประธานพร้อมอัครสาวก พระพุทธรูปหอสวดมนต์และศาลาการเปรียญ

จุดเด่น วัดหลวงพ่อยิ่ง (พ.ศ. 2494)มีอุโบสถ กว้าง 7 เมตร ยาว 20 เมตร ศาลาการเปรียญอาคารไม้ กว้าง 12 เมตร ยาว 24 เมตร หอสวดมนต์ครึ่งตึกครึ่งไม้ สำหรับปฐมนิยวัตถุ มีพระประธานในอุโบสถ หอสวดมนต์ และศาลาการเปรียญ มีเจ้าอาวาสชื่อ พระสมุห์ ชินวัตร

กิจกรรมของวัดได้แก่กฐินและผ้าป่ามีพระสงฆ์จำวัดจำนวน 5 รูป (สามารถทำกฐินได้) บวชชีพราหมณ์ในวันพ่อ-วันแม่บวชเณรภาคฤดูร้อน (มีเด็กมาบวชประมาณ 6-7 คน)เทศน์ไตรมาส (ช่วงวันเข้าพรรษา) เวียนเทียนวันพระใหญ่ (มาฆบูชา, อาสาฬหบูชา, วิสาขบูชา)เป็นศูนย์การเรียน นักธรรมตรีประจำตำบล สอนธรรมะศึกษาให้กับนักเรียน (ครึ่งวันของวันศุกร์) มีนักเรียนประมาณ 20 คนมีโรงเรียนเปิดสอนปริยัติธรรม ปี พ.ศ. 2488 และมีโรงเรียนประถมศึกษที่ตั้งอยู่ที่วัดให้การอนุเคราะห์ด้วยดีตลอดมา

การพัฒนาของวัด กำลังก่อสร้างเพื่อขยายศูนย์การเรียนนักธรรมตรีขยายอาคารสอนปริยัติธรรม ภายในวัด

2.2.5 วัดท่าโบสถ์

ภาพที่ 26 วัดท่าโบสถ์วิหารหลวงพ่อดัด และศาลาริมน้ำ

ที่ตั้งบ้านท่าโบสถ์ หมู่ 2 ต.สามง่ามท่าโบสถ์ อ.หันคา จ.ชัยนาท ที่ดินตั้งวัดเนื้อที่จำนวน 15 ไร่ 1 งาน 60 ตารางวาที่ธรณีสงฆ์จำนวน 14 ไร่ 1 งาน 13 ตารางวา อาณาเขตทิศเหนือติดแม่น้ำท่าจีน ทิศใต้ติดต่อกับทางสาธารณะ ทิศตะวันออกติดคั่นกั้นน้ำชลประทาน ทิศตะวันตกติดที่ดินหมอบระทีป สงฆ์ประชา พื้นที่ตั้งวัดเป็นที่ราบอยู่ริมแม่น้ำท่าจีนทางฝั่งใต้ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย

ประวัติความเป็นมาสร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่วันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2468 บริเวณที่ตั้งวัดเป็นที่เนินสูง หลังวัดมีบึง เรียกบึงบัวขาว และเป็นที่ราบเรียกทุ่งโสกา เดิมเป็นป่ารกชัฏ มีสัตว์ป่ามาอาศัยชุกชุม เมื่อประชาชนมาอยู่มากเข้าก็ได้รับร่วมกันสร้างวัดขึ้นในที่ดินอันเป็นที่รกร้างว่างเปล่า ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา วันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2509

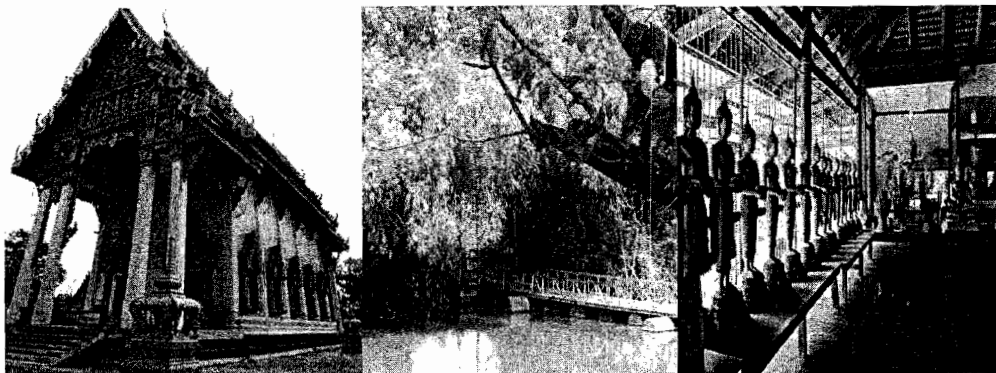
เขตวิสุงคามสีมากว้าง 30 เมตร ยาว 60 เมตร มีพระภิกษุจำพรรษาประมาณ 20 รูป ทางวัดได้เปิดสอนพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2505 เจ้าอาวาสมี 5 รูปได้แก่ พระอธิการเย็น พระอธิการแถม พระกฤษ พระครูไพโรจน์อรุณคุณเป็นเจ้าคณะอำเภอหันคาและพระครูไพโรจน์ชัยคุณตั้งแต่ พ.ศ. 2527-ปัจจุบัน เป็นรองคณะเจ้าอำเภอหันคา และเป็นเลขานุการเจ้าคณะจังหวัดชัยนาท

โบราณวัตถุ จุดเด่นของวัดได้แก่ หลวงพ่อดัด พุทธิสาร (พระครูไพโรจน์อรุณคุณ) มณฑปหลวงพ่อดัดพระประธานในพระอุโบสถวิหารหลวงพ่อดู่วิหารหลวงพ่อโตวิหารปู่ตะเคียน และหอรบั้ง

กิจกรรมของวัด งานวัดประจำปี ในเดือน 4 (วันครบรอบวันมรณภาพหลวงพ่อดัด) ทำบุญตักบาตร ฟังธรรม

การพัฒนาของวัด ขยายอาคารกิจกรรมและสถานที่เก็บอัฐิ

2.2.6 วัดบุปผาราม (วัดคอนกระโดน)

ภาพที่ 27 วัดบุปผารามสะพานข้ามแม่น้ำ และศาลาการเปรียญ

ที่ตั้ง อยู่ที่ ต.วังไก่อเถื่อน อ.หันคา จ.ชัยนาท

ประวัติความเป็นมา วัดบุปผาราม เดิมชื่อวัดคอนกระโดน สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2488 ตั้งอยู่ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ประจำหมู่บ้าน (ที่โรงเรียนบ้านคอนกระโดนในปัจจุบัน) เป็นที่พักสงฆ์ มีหลวงปู่สังข์ (นามสกุลโชติมา) เป็นหัวหน้าสงฆ์ ต่อนั้นมีหัวหน้าสงฆ์ผลัดเปลี่ยนมาอีกหลายองค์

มาเมื่อ พ.ศ. 2499 มีชาวบ้านโดยทายกใบ จันทร์หนู เป็นหัวหน้า ผู้ใหญ่เจริญ โอรัมย์, ผู้ใหญ่อ้อด โดบัว, นายกิม ยี่สุน, นายแปลก ศิวบาง, นายบุญ สว่างแสง, นายบิ่ง ศรีทองอินทร์, นายเปี้ยก นาคกลั่น, นายปลั่ง พรหมสวด, นายโปร่ง มิ่งสกุล, นายสุน แสนพินทา, นายอินทร์ ทองดอนน้อย, นายเชย พรหมสวด, นายอ่อน ใจดี และ นายชื่น โอรัมย์ ได้จัดซื้อที่ดินนายเต็ม โอรัมย์ จำนวน 1 แปลง จำนวน 10 ไร่ 10 งาน 49 ตารางวา และได้ย้ายไปสร้างสำนักสงฆ์ในที่ดินที่ซื้อใหม่ และขออนุญาตตั้งเป็นสำนักสงฆ์ เมื่อ 15 ตุลาคม พุทธศักราช 2499 ขนานนามว่า “วัดบุปผาราม” และได้โอนมรดกจากคณะสังฆมนตรี กระทรวงวัฒนธรรม เมื่อ 4 กรกฎาคม พุทธศักราช 2500 และต่อมาได้สร้างศาลาการเปรียญ เมื่อพุทธศักราช 2504

มาเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2500 มีนายเพื่อน นาคสังข์, นายหลอย มงคลเมฆ, นายแมน ทรัพย์เพชร, นายไสว พรหมสวด, นายไอ จันทร์หนู, นายพา วงษ์ไสว, นายสม นาคแจ้ง, นายโปร่ง แน่งน้อย, ทายกพุ่ม เฉยทิม และชาวบ้านกรรมการดังกล่าวข้างต้น ได้ซื้อที่ดินนายชื่น โอรัมย์ ที่มีแนวเขตติดต่อกับทิศเหนือเพิ่มอีก 1 แปลงเนื้อที่ 5 ไร่ 1 งาน 9 ตารางวา ทิศตะวันตกติดแม่น้ำมีสะพานเดินข้าม

โบราณวัตถุเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2505 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา 3 ปีต่อมา
สร้างพระอุโบสถ (16 เมษายน พ.ศ. 2508 วางศิลาฤกษ์) และสร้างถาวรวัตถุต่อเนื่องเป็นลำดับมา
พระพุทธรูปประจำศาลาการเปรียญ

จุดเด่นของวัดหลวงปู่สังข์ (หัวหน้าสงฆ์ในตอนสร้างวัดครั้งแรก) มีเจ้าอาวาสสืบทอด
ได้แก่ หลวงปู่แหยม อนุบาลโย พ.ศ. 2499-2507 พระครูวิสุทธิชัยกุล (พระสะอาด เปสโล) พ.ศ.
2507-2552 และพระอธิการประจักษ์ ฐิตสทโร พ.ศ. 2552- ปัจจุบัน

กิจกรรมของวัด กฐิน/ผ้าป่า/งานบุญ ปีละ มากกว่า 8 แขนบาท กิจกรรมเฉพาะวัน
สำคัญทางพุทธศาสนา ไม่มีกิจกรรมเนื่องจากปัจจุบันมีพระสงฆ์จำวัดแค่ 2 รูป และโรงเรียน
ประถมศึกษา

2.2.7 วัดคลองจันทร์

ภาพที่ 28 วัดคลองจันทร์ศาลาเอนกประสงค์ และหลวงปู่ฉาบ

ที่ตั้ง เลขที่ 1 บ้านคลองจันทร์ หมู่ 1 ต.ห้วยงู อ.หันคา จ.ชัยนาท เจ้าอาวาส พระอธิการจักรกริช อาสโกมีที่ดินตั้งวัด เนื้อที่ 14 ไร่ 2 งาน 48 ตารางวา ทิศเหนือยาว 126 เมตร ติดต่อกับแม่น้ำท่าจีนทิศใต้ยาว 126 เมตร ติดต่อกับที่ดินของน้อยน้อย อ่อนฉ่ำทิศตะวันออกยาว 120 เมตร ติดต่อกับที่ดินของนายม่วง ทิศตะวันตกยาว 120 เมตร ติดต่อกับที่ดินของนายอินทร์ อ่อนฉ่ำ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย

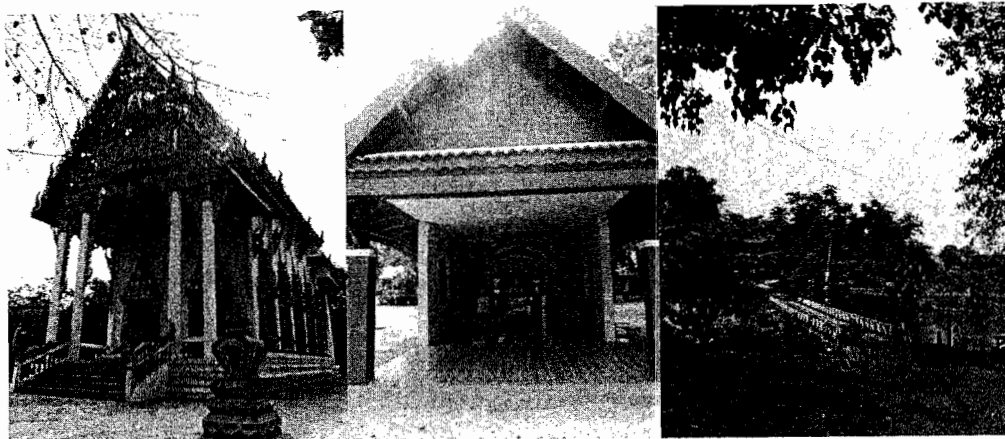
ประวัติความเป็นมาวัดคลองจันทร์ สร้างขึ้นเป็นวัดนับตั้งแต่วันที่ 12 สิงหาคม พ.ศ. 2422 เดิมบริเวณนี้เป็นป่ารกชัฏ และเป็นท่าข้ามฟากมีลักษณะเป็นคลอง มีต้นจันทร์เป็นสัญลักษณ์เรียกว่า “ท่าจันทร์” ต่อมาทางราชการได้ขุดคลองส่งน้ำขึ้น ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ. 2476 ผูกพัทธสีมาวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2477 ทางวัดเปิดสอนพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2489

สภาพแวดล้อม เป็นท่าข้ามฟากมีลักษณะเป็นคลอง มีต้นจันทร์เป็นสัญลักษณ์เรียกว่า “ท่าจันทร์”

โบราณวัตถุ จุดเด่นของวัด ได้แก่ หลวงปู่ฉาบ เกษมเขมจิตโต (เก็บร่างของหลวงปู่ไว้ในโลงแก้ว ซึ่งร่างไม่เน่าเปื่อย) พระประธานในอุโบสถไม้ตะเคียน ศาลาการเปรียญ

กิจกรรมของวัดและการพัฒนาของวัด การถวายผ้าอาบน้ำฝนของชาวบ้านในช่วงเข้าพรรษาได้รับความนิยมนเป็นอย่างมาก ไหว้พระปิดทองหลวงปู่ฉาบ กิจกรรมกฐิน 9 แสนบาท ผ้าป่า 5 หมื่น

2.2.8 วัดโคกหมู

ภาพที่ 29 วัดโคกหมู พระพุทธรูปหินปางสมาธิ และสะพานข้ามแม่น้ำ

ที่ตั้งอยู่เลขที่ 150 บ้านโคกหมู หมู่ที่ 6 ต.ห้วยงู อ.หันคา จ.ชัยนาทสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย

ประวัติความเป็นมาสร้างขึ้นเป็นวัดนับแต่วันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2429 ได้มีนามตามชื่อบ้าน แต่เดิมนั้นที่หมู่บ้านนี้เป็นที่สูง เป็นป่าไม้ ซึ่งมีหมู่ป่าอาศัยอยู่หนีจากการถูกน้ำท่วม ชาวบ้านทั่วไปเรียกว่า “โคกหมู” และได้ใช้เป็นนามวัดสืบต่อมา

วัดได้เปิดสอนประปริยัติธรรมปี พ.ศ.2511 มีโรงเรียนประถมศึกษาของทางราชการตั้งอยู่ในวัดด้วย ซึ่งทางวัดได้ให้การอนุเคราะห์ตลอดมา พระครูพิพัฒนชัยการ (หลวงพ่อเดช ปุริตสีโร) มีพระจำพรรษา 5 รูป สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย

โบราณวัตถุ จุดเด่นของวัดพระพุทธรูปหินปางสมาธิ 2 องค์ พระสายรุ้งองค์เล็ก

กิจกรรมของวัดและการพัฒนาของวัด วันที่ 15 มกราคมของทุกปีทางวัดจะจัดงานหลวงพ่อเดช (พระครูพิพัฒน) ในช่วงเข้าพรรษา 3 เดือนจะเป็นช่วงถือศีล (ในทุกวันพระระหว่าง 3 เดือนนี้) กฐินปีละ 5 แสนบาท และงานบุญทุกวันพระ

2.2.9 วัดท่ากฤษณา

ภาพที่ 30 วัดท่ากฤษณาวังมัจฉา และพิพิธภัณฑ์

ที่ตั้ง เลขที่ 404 หมู่ 1 ตำบลหันคา อำเภอยะนิง จังหวัดชัยนาท

ประวัติความเป็นมา เดิมชื่อวัดหันคา เรียกชื่อตามหมู่บ้าน เริ่มสร้างปี พ.ศ. 2539 โดยมี นายคง นางจัน ไม่ทราบนามสกุลกับประชาชนร่วมบริจาค และการตั้งวัดมีผล ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2542 เป็นวัดสังกัดคณะสงฆ์ มหานิกาย ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2481 วัดท่ากฤษณา ตั้งอยู่ชายแม่น้ำท่าจีน ติดต่อกับตลาดหันคา อยู่ในเขตเทศบาลตำบลชัยนาท เลขที่ตั้ง 404 หมู่ 1 ตำบลหันคา จังหวัดชัยนาท มีเนื้อที่ 23 ไร่ 3 งาน 85 ตารางวา ทิศเหนือจดโรงสี ทิศใต้จดคลองบางไส้ไก่ ทิศตะวันตกจด ถนนหันคา-ท่าโบสถ์ และทิศตะวันออกจด แม่น้ำท่าจีน ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “วัดท่ากฤษณา” เนื่องจากเหตุ 2 ประการ คือ เป็นมงคลนาม และวัดนี้มีต้นไม้มงคลหนึ่งมีกลิ่นหอม ชื่อ “ต้นกฤษณา” ขึ้นอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำท่าจีนภายในวัด

สภาพแวดล้อม อยู่ริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน มีต้นกฤษณา ไม้มงคลหอม ทำให้ต้นไม้อื่นในบริเวณเดียวกันมีกลิ่นหอมไปด้วย ตั้งแต่เวลาพลบค่ำ ตลอดทั้งคืนจนกระทั่งตอนสายของวันใหม่ กลิ่นจะค่อย ๆ จางหายไป และเป็นเช่นนี้ตลอดมีสวนป่า ชุ่มและที่นั่งพักผ่อนหย่อนใจและวังมัจฉา ที่ร่มรื่นเป็นที่อาศัยของปลาจำนวนมาก มีศาลาเอนกประสงค์ 3 หลัง ได้แก่ ศาลาแม่ชีพิมพ์ สุวรรณสถิต ศาลาพลังศรัทธา และศาลาสำนักรวิปัสสนากรรมฐาน 2 ชั้น ชั้นล่างเป็นที่เก็บธูป จัดพิธีงานบุญ วัดอุ้มงคล ห้องประชุมและกิจกรรมทั่วไป ชั้นบนเป็นที่พัก ศาลาบำเพ็ญกุศล 4 หลัง มีพระภิกษุจำพรรษา 25 รูป สามเณร 10 รูป ปัจจุบันมีพระภิกษุจำพรรษา 11 รูป เจ้าอาวาส ได้แก่ หลวงปู่ฉิม พระมหาเผือก พระครูสุภการวิจิต (หลวงปู่เกลือบ) พระสุชัยมุนี

พระปลัดกู่ พระครูสิริพัฒนคุณ พระปลัดสุรินทร์ เขมจิตโต พระสิริชัยมุณี พระครูวิมลชยาทร
พระมหาวิสัน และพระอธิการวัชรชัย วชิรปัญญา

โบราณวัตถุ ได้แก่ เจดีย์ โบราณวัตถุ พระพุทธรูป พระปรารักษ์ พระพุทธรชินราชจำลอง
หลวงปู่ฉิม พิพิธภัณฑ ห้างสมุดเฉลิมพระเกียรติ วังมัจฉา

กิจกรรมมีโรงเรียนปริยัติธรรม ศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์
โรงเรียนผู้ใหญ่ และโรงเรียนประถมศึกษา โครงการอนุรักษ์ปลาน้ำจืดท่ากฤษณา (วังมัจฉา)
ศูนย์ส่งเสริมโครงการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนพิพิธภัณฑเรือเก่า (จัดแสดงกลางแจ้งบริเวณ
ท่าวังมัจฉา) และพิพิธภัณฑวัดท่ากฤษณา (จัดเก็บข้าวของเครื่องใช้เก่าแก่ ของโบราณบริเวณวัด)

การพัฒนา เนื้อที่อีกส่วนหนึ่งกำหนดเขตผลประโยชน์ 27 ไร่ 3 งาน 45 ตารางวาเพื่อ
หารายได้บำรุงศาสนสถาน เสนาสนะให้สมบูรณ์ พร้อมทั้งการก่อสร้างเพิ่มเติม ยังผลให้มีความ
สวยงามด้วยศิลปะการก่อสร้างมีศาลาเอนกประสงค์ 3 หลัง ได้แก่ ศาลาแม่ชีพิมพ์ สุวรรณสถิต
ศาลาพลังศรัทธา และศาลาสำนักรวิปัสสนากรรมฐาน 2 ชั้น ชั้นล่างเป็นที่เก็บอัฐิ จัดพิธีงานบุญ
วัดดงมดล ห้องประชุมและกิจกรรมทั่วไป ชั้นบนเป็นที่พัก ศาลาบำเพ็ญกุศล 4 หลัง

2.2.10 วัดท่าแก้ว

ภาพที่ 31 วัดท่าแก้วมณฑลพระครูวิมลชัยคุณ และพระสายรุ้ง

ที่ตั้ง ต.ห้วยงู อ.หันคา จ.ชัยนาท

ประวัติความเป็นมาเดิมที่วัดท่าแก้วตั้งอยู่ที่ป่าช้าเก่าใต้ตลาดท่าแก้ว ต่อมาวัดได้ยุบหรือถอนไปสร้างที่วัดโคกหมูมาจนปัจจุบันนี้ จนกระทั่งนายอิน นางขำ ใจแสน เป็นผู้ถวายที่ดินให้สร้างวัด เป็นเนื้อที่ 8 ไร่เศษ นำโดยผู้ใหญ่แก้ว ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 8 ผู้ใหญ่เฉย กัลลัทธิย์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7 เป็นผู้นำพาชาวบ้านสร้างกุฏิหลังเล็กๆ ขึ้นสองหลัง และหอฉันอีกหนึ่งหลังศาลาการเปรียญอีกหนึ่งหลัง สร้างบนพื้นดิน หลังคามุงแฝก พื้นไม้จริง ฝาใช้ลำแพนและซี่ฝัก อูร์ริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน

ต่อมาทางกรมชลประทานได้ทำประตูน้ำและเขื่อนกั้นคลอง จึงจำเป็นต้องรื้อถอนออกให้พื้นที่ โดยถอยมาทางด้านทิศตะวันตกและอยู่มาจนปัจจุบันนี้เจ้าอาวาสนับตั้งแต่สร้างวัดมาจนปัจจุบันมีรายนาม ดังนี้ พระอธิการจุ่น พระอธิการโย พระอธิการโกะ พระอธิการเพ็ง พระอธิการเถื่อน พระอธิการเทียะพระครูวิมลชัยคุณ (ถมยา วิมล) พระอธิการสุนทร ปัญญาสีโล พระอธิการชัยรัตน์ สุขุมโม ปัจจุบัน พระอธิการสุวิทย์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2460 ถึงปัจจุบัน

โบราณวัตถุ จุดเด่นของวัดได้แก่ หลวงพ่อถมยา (พระครูวิมลชัยคุณ) อดีตเจ้าอาวาส เป็นพระเกจิอาจารย์ชื่อดัง และเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านมณฑลเก่าแก่ที่มีรูปหล่อของหลวงพ่อถมยาให้ประชาชนได้กราบไหว้บูชา และหลวงพ่อสายรุ้ง พระพุทธรูปเก่าแก่ซึ่งขุดพบที่วัดเก่า (หมู่ 7) ตั้งอยู่ที่ตึกเจ้าอาวาสมี 2 องค์ คู่วัดโคกหมู

กิจกรรมของวัดและการพัฒนาของวัดได้แก่ วันที่ 12 สิงหาคม และวันที่ 5 ธันวาคม ทางวัดจะจัดการบวชชีพรามณ์ (ระยะเวลาประมาณ 7 วัน) ในระหว่างนี้ผู้ที่มาบวชจะจัดทำอาหารถวายพระ และทางวัดจะจัดพระมาเทศน์ตลอด 7 วันวันที่ 9-23 เมษายน ทางวัดจะจัดงานบวช

ภาคฤดูร้อนทุกวันพระจะมีการถือศีล นอนค้างที่วัดหนึ่งคืน เพื่อเน้นการถือศีล ปฏิบัติภาวนาถ้าเป็นวันสำคัญทางพุทธศาสนาอื่นๆ ทางวัดจะจัดบวชชีพราหมณ์เช่นกัน ระยะเวลา 3 วัน จัดที่ศาลาใหญ่ มีผู้คนมาร่วมประมาณ 40-50 คน และจะมีการเทศน์โดยพระจากที่ต่างๆ เช่นกันเป็นที่ทำการของชมรมผู้สูงอายุ มักมาทำกิจกรรมร่วมกันที่ศาลาวัด โดยมีสมาชิกกว่า 50 คน อย่างเช่น การทำไข่เค็ม และมีการจัดการเลี้ยงอาหารผู้สูงอายุเดือนละครั้งด้วย (เข้าใจว่าทางเทศบาล หรือทางผู้ใหญ่บ้านเป็นคนจัด ไม่ใช่ทางวัด)

การพัฒนา มีการก่อสร้างศาลาธรรมสังเวช 11 มีนาคม 2554 – 12 มีนาคม 2554

ตารางที่ 3 วัฒนธรรมตามวิถีชุมชนและประเพณีตามวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

วัฒนธรรมชุมชน/ ศาสนธรรม	ศักยภาพกิจกรรม วัฒนธรรม	สิ่งดึงดูดใจ	การรองรับนักท่องเที่ยว
ประเพณีแห่ เจ้าของชาวจีน อำเภอวัดสิงห์	แห่เจ้าห้ามงคค กิน เจงานงิ้วปีละ 2 ครั้ง ประมุข เปีย เจ้า โครงการเฮงทั่วหน้า ประชาวัดสิงห์ โครงการไหว้พระ แก้ววัด	ศาลเจ้าพ่อกวานอู สถาปัตยกรรมจากศาลเจ้า มโนรมย์สร้างเมื่อปี 2471 ระฆังปี พ.ศ. 2472 มีป้าย บูชาผู้อาวุโส 5 ท่าน และ ป้ายบูชาด้านข้างเป็น บรรพชนวัดสิงห์ผู้บุกเบิก	รองรับชาวจีนทุก เทศกาลตรุษจีน สารท จีน พัฒนาสถานที่โรงเจ และศาลเจ้าเป็นที่จัดงาน ต่าง ๆ
งานกินอยู่อย่าง เป็นสุข	กิจกรรมเชิงอนุรักษ์ งานย้อนยุค กินอยู่ อย่างไทยและตลาด ต้นน้ำ ปากคลองมะขามเฒ่า	แต่งกายย้อนยุค อาหาร ท้องถิ่นออกร้านอาหาร เครื่องใช้โบราณ การละเล่นพื้นบ้าน กลุ่ม แต่งกายชุดไทย ชุดใจ กระเบน หมวกงอบและ หมวกกะโล่	สถานที่จัดงานที่วัดสิงห์ สถิต อำเภอวัดสิงห์ จัด โครงการตลาดต้นน้ำ ปากคลองมะขามเฒ่า
วัดปากคลอง มะขามเฒ่า	ทำบุญวันพระและ วันสำคัญทางพุทธ ศาสนา วังมัจฉา สำนักปริยัติ ธรรม	หลวงปู่สุข กรมหลวง ชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ภาพฝี พระหัตถ์ จิตรกรรมบาน ประตูปันทึกสมุนไพรม ณฑปพระบรมสารีริกธา ติพิพิธภัณฑ์	ลานจอดรถ ศาลาพัก เขื่อนพญานาค โป๊ะ ท่าเรือ สะพานข้ามแม่น้ำ ตลาดต้นน้ำทำจันร้านค้า ชุมชนและ เจ้าหน้าที่) กิจกรรม สาธิตการสานผ้าชีและ สิ่งซ้อ

ตารางที่ 3 (ต่อ)

วัฒนธรรมชุมชน/ ศาสนา	ศักยภาพกิจกรรม วัฒนธรรม	สิ่งดึงดูดใจ	การรองรับนักท่องเที่ยว
วัดปทุมธาราม	ทำบุญวันพระและ วันสำคัญทางพุทธ ศาสนา กิจกรรมรอดโบสถ์	หลวงพ่ोजาด ชมพระเจดีย์ ศรีชัยนาทพระบรม สารีริกธาตุ พระร่วงเลิศฤทธิ์ และพระพุทธรูป พระพุทธรูปหลวงปู่ศุข กรม หลวงชุมพร พระพุทธรูป ปางประทานพร	ลานจอดรถ เจ้าหน้าที่ สถานที่ปฏิบัติธรรม มีโรงเรียนประถมศึกษา
วัดสิงห์สถิต	ทำบุญวันพระและ วันสำคัญทางพุทธ ศาสนา สอนปรีชาธรรม	หลวงพ่อกิ่งใหญ่ โบสถ์มหา อูด กำแพงแก้วล้อมรอบ หน้าบรรณมีรูปปั้นพระ อาทิตย์ทรงรถ	สวนน้ำ สวนไม้ประดับ สถานที่ปฏิบัติธรรม
วัดนธรรมจีนหัน คาและท่าโบสถ์	จัดงานตรุษจีน สารท จีน และไหว้เจ้าทุก วันที่ 1 และ 15 ของ เดือน ไหว้ฟ้าดิน เจ้า พ่อดอกไม้ม้ เจ้าที่ เฮ้งเจีย กวนอิมงาน	ศาลเจ้าพ่อดอกไม้ท่า โบสถ์ และศาลเจ้า หันคา	พัฒนาสถานที่โรงเจและ ศาลเจ้าเป็นที่จัดงานต่าง ๆ
วัดใหม่ศิริวัฒนา ราม	ทำบุญวันพระและ วันสำคัญทางพุทธ ศาสนา โรงเรียนปรีชาธรรม บาลีนักธรรม หอสมุด	หลวงพ่อดโต อุโบสถทรง สำเภาคูดตัน สวนป่า สมุนไพร สวนจันทน์ ตะเคียนบูชา	ท่องเที่ยวทางน้ำ เชื่อมโยง กับบึงฉวากศาลาปฏิบัติ ธรรมมากกว่า 100 คน ลานจอดรถ สถานปฏิบัติ ธรรม อาคารพระบรม สารีริกธาตุ ศาลาเอนกประสงค์ ลาน จอดรถ หอสวนมนต์ เจ้าพ่อ ตะเคียนทอง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

วัฒนธรรมชุมชน/ ศาสนาธรรม	ศักยภาพกิจกรรม วัฒนธรรม	สิ่งดึงดูดใจ	การรองรับนักท่องเที่ยว
วัดใหม่วงศ์เดือน	บุญเดือน 3 ทำบุญ วันพระและวัน สำคัญทางพุทธ ศาสนา	หลวงพ่อเสียด วิหารหลวง พ่อละออ พระพุทธ มณฑลชัย แม่ย่านาง ตะเคียนทอง	ศาลาเอนกประสงค์ ถาน จอครด สะพานข้ามแม่ น้ำทำเงิน
วัดบุบผาราม	ทำบุญวันพระและ วันสำคัญทางพุทธ ศาสนาภูษินและ ผ้าป่า	หลวงปู่สังข์	ขยายศูนย์เรียนสอน ปริยัติธรรม มีโรงเรียน ประถมศึกษา
วัดคลองธรรม	ทำบุญวันพระและ วันสำคัญทางพุทธ ศาสนาภูษินและ ผ้าป่าศูนย์การเรียน นักธรรม และปริยัติ ธรรม	หลวงพ่อยิ่ง	ศาลาการเปรียญ หอสวด มนต์
วัดคลองเกษม	ทำบุญวันพระและ วันสำคัญทางพุทธ ศาสนาภูษินและ ผ้าป่า สอนปริยัติ ธรรม	หลวงพ่อร่า พระพุทธรูป ปูนปั้นและทองเหลืองใน ศาลาการเปรียญ	คลองควายวังจิก มี โรงเรียนประถมศึกษา และศูนย์เด็กเล็ก
วัดคลองจันทร์	ทำบุญวันพระและ วันสำคัญทางพุทธ ศาสนาภูษินและ ผ้าป่า สอนปริยัติ ธรรมถวายผ้าอาบ น้ำฝน	หลวงปู่ลาบร่างไม้เนา เปื่อย	ทำข้ามฟากทำจันทร์

ตารางที่ 3 (ต่อ)

วัฒนธรรมชุมชน/ ศาสนาธรรม	ศักยภาพกิจกรรม วัฒนธรรม	สิ่งดึงดูดใจ	การรองรับนักท่องเที่ยว
วัดโคกหมู	ทำบุญวันพระและ วันสำคัญทางพุทธ ศาสนาภุณและ ผ้าป่า งานหลวงพ่ เดชเดือนยี่	พระพุทธรูปหิน พระ สายรุ้งองค์เล็ก	มีโรงเรียนประถมศึกษา
วัดท่าโบสถ์	ทำบุญวันพระและ วันสำคัญทางพุทธ ศาสนาภุณและ ผ้าป่างานบุญเดือน 4 สอนปริยัติธรรม ประเพณีจีน งานจี่ บูชาเจ้าพ่อดอกไม้	มณฑปหลวงพ่อดัดวิหาร หลวงพ่อดู๋ หลวงพ่อด ปุ่ตะเคียน	บึงบัวขาว ทุ่งโสภา
วัดท่าแก้ว	ทำบุญวันพระและ วันสำคัญทางพุทธ ศาสนาภุณและ ผ้าป่าบวชชี พราหมณ์ เทศ 7 วัน บวชพระฤดูร้อน	มณฑปหลวงพ่อดมยา พระสายรุ้งคู่กับวัด โคน หมู	ศาลาธรรม ชมรม ผู้สูงอายุ ศาลาธรรม สังเวช
วัดท่ากฤษณา	ทำบุญวันพระและ วันสำคัญทางพุทธ ศาสนาภุณและ ผ้าป่า โรงเรียนปริยัติ ธรรม ศูนย์พระพุทธศาสนา วันอาทิตย์ โครงการ อนุรักษ์ปลา	หลวงปู่ฉิม พระพุทธรูป ชินราชจำลอง พิพิธภัณฑ เรือเก่า	สวนกฤษณา สถาน วิปัสณากรรมฐาน ศาลา แม่ชีพิมพ์ ศูนย์เด็กเล็ก โรงเรียนผู้ใหญ่ ประถมศึกษา ห้องสมุด เฉลิมพระเกียรติ วัฒนธรรมสายใยชุมชน

จากตารางที่ 3 วัฒนธรรมวิถีชุมชน ตามประเพณีประจำถิ่น ได้แก่

วัฒนธรรมตามวิถีของชุมชนชาวจีน มีประเพณีแห่เจ้าของชาวจีน เป็นงานประเพณีของชาวจีนซึ่งอพยพมาค้าขายและตั้งรกรากอยู่บริเวณปากแม่น้ำท่าจีน หรือปากคลองมะขามเฒ่า ส่งเสริมวัฒนธรรมจีน ได้แก่ แห่เจ้าพ่อกวนอูระลึกถึงเจ้าพ่อแห่งความซื่อสัตย์และความดี แห่เจ้าแห่งซงทุก 4 ปี ระลึกถึงบรรพบุรุษชาวจีนรุ่นแรกที่มาค้าขายเพื่อให้ทำมาค้าขึ้น ทำบุญเพื่อระลึกถึงผู้ล่วงลับไปแล้ว การบูชาตามประเพณีทางศาสนาพุทธนิกายของชาวจีน ได้แก่ ประเพณีกินเจตรุษจีน และสารทจีนผู้ร่วมงานส่วนใหญ่เป็นชาวจีนกับญาติพี่น้องชาวอำเภอวัดสิงห์และอำเภอใกล้เคียง ส่วนที่อำเภอหันคาและบ้านป่าโสนก็ปฏิบัติเช่นเดียวกัน

งานกินอยู่อย่างมีความสุขย้อนยุคโบราณเป็นงานวัฒนธรรมไทย ในด้าน การแต่งกาย แสดงสิ่งของเครื่องใช้ และอาหารย้อนยุค เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของอำเภอวัดสิงห์ร่วมกับจังหวัดชัยนาท การจัดงานปีละครั้งเป็นการส่งเสริมคนในจังหวัดชัยนาทและชาวอำเภอใกล้เคียงอีก 8 อำเภอ แต่ยังมีผู้ร่วมงานน้อยกว่างานประจำปีของจังหวัด เช่น งานนก วันส้มโอ และวันข้าว

วัฒนธรรมทางศาสนาตามประเพณีวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ในสถานธรรมวัดที่มีศักยภาพดึงดูดใจ รองรับนักท่องเที่ยว และการบริหารจัดการแก่นักท่องเที่ยวของวัด 2 อำเภอ ทั้งอำเภอวัดสิงห์และหันคา

ศักยภาพการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้แก่

1. ด้านสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ กิจกรรมปลูกไม้ยืนต้นสวนป่า สมุนไพร สร้างความร่วมมือโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม กิจกรรมเลี้ยงปลาในสระบริเวณวัดและบริเวณศาลาท่าน้ำลานเอนกประสงค์ชุ่มไม้ตะเคียนที่ลอยมาเป็นเจ้าแม่ตะเคียนตามความเชื่อ ศูนย์การเรียนรู้ประจำวัดชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพ และ ตลาดสินค้าชุมชน

2. ด้านถาวรวัตถุสิ่งก่อสร้าง สร้างวิหาร โบสถ์มหาอุด โบสถ์รูปทรงเรือสำเภา ศาลาการเปรียญ หอระฆัง มณฑป พระบรมสารีริกธาตุ เต่า ศาลาสังเวห ศาลาปฏิบัติธรรม สำนักวิปัสสนา หอประชุม หอสมุด โรงเรียนในวัด พิพิธภัณฑ รั้วกำแพง ประตูทางเข้า ถนน เขื่อน แพนทอน้ำ และวังมัจฉา

3. ด้านถาวรวัตถุพระพุทธรูปประจำโบสถ์ พระพุทธรูปสายรุ้งที่ค้นพบ ภาพฝาผนังโบสถ์ รูปเหมือนพระเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียงศรัทธาและซ่อมแซมพระพุทธรูปโบราณ

4. ด้านโบราณวัตถุ ได้แก่ เรือโบราณ เรือพระราชทาน เครื่องเสวยสมัยรัชกาลที่ 5 ภาพฝีพระหัตถ์กรมหลวงชุมพร บานประตูแกะสลักช่างโบราณ ตำราโบราณด้านสมุนไพร

ศักยภาพรองรับนักท่องเที่ยว

มีลานวัดกว้างขวางเพียงพอ ศาลาเอนกประสงค์ แพรี่มน้ำ ศาลาธรรมสังเวช และสถานปฏิบัติธรรม

ศักยภาพในการบริหารจัดการ

วัดที่มีพระสังฆาธิการมากกว่า 5 รูปขึ้นไป มีการพัฒนาสภาพแวดล้อมและการจัดกิจกรรมในการปฏิบัติธรรม ได้แก่

1. กิจกรรมในการปฏิบัติธรรมของวัดจากการสังเคราะห์ จากจำนวนพระ สภาพแวดล้อม และกิจกรรมของวัดทั้ง 2 อำเภอแบ่งเป็นกิจกรรมดังนี้
2. กิจกรรมทำบุญ สวดมนต์ รับศีล ฟังเทศน์ ถวายภัตตาหาร ถวายจตุปัจจัยรับพร วันพระ และวันสำคัญทางศาสนา วันแม่และวันพ่อ ครั้งละ 20-30 คน
3. กิจกรรมถือศีลอุโบสถ รับศีลแปดห้าโมงเย็นทำวัตรสวดมนต์ประมาณหนึ่งทุ่มฟังธรรม ฟีกสมาธิภาวนา/วิปัสสนา นอนที่ลานธรรมที่วัดจัดให้ตีสี่ ทำวัตรเช้าสวดมนต์เสร็จแล้ว ตักบาตร รับพร ทำความสะอาดวัด เช่นกวาดใบไม้ทำความสะอาดโบสถ์แก้ว ล้างจาน ทำความสะอาดห้องน้ำ ฯลฯ เติมน้ำจนเต็มประมาณเจ็ดโมงเช้าประมาณชั่วโมงครึ่งอาบน้ำ เตรียมตัวกลับ หรือ ฟังธรรมลาศีล โดยพระสงฆ์รับประทานอาหารเช้า เสร็จสิ้นกิจกรรม ครั้งละ 50-100 คน
4. อบรมเยาวชน นักเรียนนักศึกษา พัฒนาทักษะกิจกรรมทางพุทธศาสนา ได้แก่ จัด โต๊ะหมู่ ไหว้พระ อาราธนาศีล ฟังธรรมเรื่องตามกำหนด ครั้งละ 100-200 คน
5. กิจกรรมบวชชีพราหมณ์/เนกขัมมะ กิจกรรมปฏิบัติธรรม 3-5 วัน ครั้งละ 30-100 คน
6. กิจกรรมทำบุญกฐินและผ้าป่าประจำปี
7. กิจกรรมการสอนปริยัติธรรม

ตารางตัวอย่างกิจกรรมการปฏิบัติธรรม

4.00 -7.00 น.	ทำวัตรเช้าสวดมนต์ รับประทานอาหาร ปฏิบัติวิปัสสนา
7.00 -8.00 น.	ทำกิจส่วนตัว
9.00 -10.00 น.	บรรยายธรรมสลับปฏิบัติกรรมฐาน
10.00 -11.00 น.	รับบิณฑบาต
11.00 -12.00 น.	รับอาหารเพล
12.00 -13.00 น.	ทำกิจส่วนตัว
13.00 -16.00 น.	บรรยายธรรมสลับปฏิบัติธรรม/กรรมฐาน
16.00 -16.30 น.	รับน้ำปานะ
16.30 -22.00 น.	ทำวัตร บรรยายธรรมสลับปฏิบัติธรรม/กรรมฐาน

22.00 -04.00 น. พักผ่อน

กิจกรรมอุโบสถศีลจะมีทุกวันพระ วันสำคัญทางพุทธศาสนาได้แก่ วันมาฆบูชา วิสาขบูชา
อาสาฬหบูชา เข้าพรรษา ออกพรรษา รวมทั้งวันแม่และวันพ่อ

ขั้นตอนการบวชชีพรหมณ์ / เนกขัมมะ

ในตอนแรกมีการอบรมขั้นตอนรายละเอียดคบทสวดต่าง ๆ คนละหนึ่งชุดเมื่อพระท่าน
มาถึงแล้วให้กราบเบญจางคประดิษฐ์ 3 ครั้งแล้วสวดมนต์ตามขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 คำขอบวชเนกขัมมะ

เอสาหัง กันเต/ สุจิระปะรินิพุตัมปี/ ตัง ภาคะวันตัง/สระระณัง คัจฉามิ/ ฐัมมัญจะภิกขุ
สังฆัญจะ/ ปัพพัชชังมัง กันเต/ สังโฆ ธาเรตุ/ อัสชะตักเค ปาณเปตัง/สระระณัง คะตัง.

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ/ข้าพเจ้าขอถึงสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า/แม่เสด็จดับขันธปรินิพพาน
นานแล้ว/กับทั้ง พระธรรม และพระสงฆ์/ว่าเป็นที่พึ่งที่ระลึก/ขอพระสงฆ์จงจำข้าพเจ้าไว้ว่า/ เป็น
ผู้บวชในพระธรรมวินัย/ผู้ถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะตลอดชีวิต/ตั้งแต่นี้เป็นต้นไป.

ขั้นตอนที่ 2 คำอาราธนาศีล 8

มะยัง* กันเตติสระระณนะ สะหะ/ อัญฐะ สีตานิยาจามะ*/

ทุติยัมปี มะยัง* กันเต ติสระระณนะ สะหะ/อัญฐะ สีตานิยาจามะ*/

ตะติยัมปี มะยัง* กันเต ติสระระณนะ สะหะ/ อัญฐะสีตานิยาจามะ*/

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย* ขอสมทานศีล 8 ประการพร้อมทั้งไตรสรณคมน์.
แม้ครั้งที่ 2 ข้าแต่ท่านผู้เจริญข้าพเจ้าทั้งหลาย* ขอสมทานศีล 8 ประการพร้อมทั้งไตรสรณคมน์.
แม้ครั้งที่ 3 ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย* ขอสมทานศีล 8 ประการพร้อมทั้งไตรสรณ
คมน์.

ศีล 8

1. ปาณาติปาตา เวระมะณี สิกขา ปะทังสะมาதியามิ (ข้าพเจ้าขอสมทานสิกขาบทเว้นจาก
การฆ่าสัตว์)
2. อะทินนาทานาเวระมะณี สิกขา ปะทัง สะมาதியามิ (ข้าพเจ้าขอสมทานสิกขาบทเว้น
จากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้)
3. อะพรหมจะรียา เวระมะณีสิกขา ปะทัง สะมาதியามิ (ข้าพเจ้าขอสมทานสิกขาบทเว้น
จากการประพฤติที่ไม่ใช่พรหมจรรย์)

4. มุสาวาทา เวระมะณี สิกขา ปะทังสะมาதியามิ (ข้าพเจ้าขอสมาทานสิกขาบท เว้นจากการพูดเท็จ)
5. สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา เวระมะณี สิกขา ปะทังสะมาதியามิ(ข้าพเจ้าขอสมาทานสิกขาบท เว้นจากการเสพของมีนเมาคือสุราเมรัยและสิ่งเสพติดอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท)
6. วิกาละโภชนะนาเวระมะณี สิกขา ปะทัง สะมาதியามิ(ข้าพเจ้าขอสมาทานสิกขาบทเว้นจากการบริโภคอาหารในเวลาวิกาล)
7. นัจจะคิตะวาทิตะวิสุกะทัตสะนา,มาลา坎ชะวิเลปะนะธารณะมัณฑะนะวิภูสะนัฏฐานาเวระมะณี สิกขา ปะทัง สะมาதியามิ (ข้าพเจ้าขอสมาทานสิกขาบท เว้นจากการพ้อนรำขับร้อง ประโคมดนตรี ดูการเล่นชนิดที่เป็นข้าศึกต่อกุศล และการตัดทรงสวมใส่เครื่องประดับ ตกแต่งกายด้วยดอกไม้ของหอม และเครื่องผิดทาย้อมผิว)
8. อุจจาสะยะนะ มะหาสะยะนา เวระมะณี สิกขา ปะทังสะมาதியามิ (ข้าพเจ้าขอสมาทานสิกขาบทเว้นจากการนั่งนอนบนที่สูงและที่นอนใหญ่)

คำสรุปท้ายศีล 8

อิมานิ อัญญะ สิกขาปะทานิ สะมาதியามิ (ข้าพเจ้าสมาทานสิกขาบท 8 ประการเหล่านี้) หมายเหตุ: พระกล่าวครั้งเดียว ผู้สมาทานกล่าว 3 ครั้งจากนั้นพระจะสวดแสดงอานิสงฆ์ของศีลเราก็รับว่า "สาธุ"เมื่อเสร็จสิ้นขั้นตอนการสวดแล้วพระสอนธรรมะแนะนำการปฏิบัติสมาธิรวมถึงให้กรรมฐานแก่นักบวชเนกขัมมะทุกคนพร้อมจะปฏิบัติธรรมกิจวัตรประจำวันของเนกขัม

ตารางที่ 4 ผลการประเมินศักยภาพของสถานธรรม

รายการ	วัด	วัด	วัดสิงห์	วัดทรง	วัดศรีทธา	วัดป่าชุม	วัดพด	วัดโคตร	วัดใหม่
	มะขาม	พาลีศว	สถิต	เสวย	ราษฎร์ปฐม	ทาราม	เทพ	มาราม	วงศ์เดือน
	เต่า	นาราม			ทารามพดเทพ				
ศักยภาพเชิงคุณนักร้องเดี่ยว									
1.ความเป็นเอกลักษณ์	5.0	3.0	4.6	5.0	3.3	4.6	3.3	3.6	3.6
2.ความต่อเนื่องการสืบสานวัฒนธรรม	4.6	4.0	4.3	4.6	3.3	4.0	3.6	4.0	3.6
3.ความคงทนทางศิลปวัฒนธรรม	4.6	3.0	4.3	4.3	3.3	4.6	3.3	3.3	3.3
4.ความสามารถสืบทอดภูมิปัญญา	4.0	3.0	4.3	4.3	3.0	4.0	3.3	3.3	3.3
5.ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์	4.6	3.0	4.3	4.6	3.3	4.3	2.6	2.6	3.0
6.ความผูกพันรั้วท้องถิ่น	4.3	3.6	4.3	4.3	3.6	3.6	3.0	3.0	3.6
7.ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์	4.0	3.0	4.3	4.3	3.0	4.0	2.6	3.0	3.3
ค่าเฉลี่ยรวม	4.44	3.22	4.34	4.48	3.25	4.15	3.10	3.25	3.38
ศักยภาพการจัดกิจกรรม									
1.การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	4.6	4.3	4.6	4.0	3.0	4.0	3.0	2.6	4.0
2.ความปลอดภัย	4.3	3.6	4.0	4.0	2.6	4.0	3.0	3.0	4.0
3.ความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยว	5.0	3.0	4.3	4.3	2.6	4.3	3.0	2.6	3.6
ค่าเฉลี่ยรวม	4.63	3.63	4.30	4.10	2.73	4.10	3.00	2.73	3.86
ศักยภาพรองรับนักท่องเที่ยว									
1.การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก	4.6	3.6	4.6	3.6	2.6	4.0	2.6	2.6	3.6
2.การพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก	4.3	3.0	4.0	4.0	2.0	4.3	2.3	2.3	3.0
ค่าเฉลี่ยรวม	4.45	3.30	4.30	3.80	2.30	4.150	2.45	2.45	3.30

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการ	วัด มะขาม เต่า	วัด พานิช นาราม	วัดสิงห์ สถิต	วัดทรง เสวย	วัดศรีภ ราษฎร์ บูรพ์ นาราม	วัดปฐม นาราม	วัดพล เทพ	วัดโคตร นาราม	วัดใหม่ วงศ์ อิน
การบริหารจัดการ ด้านอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว									
1.การจัดการรักษาสภาพและฟื้นฟู	5.0	3.3	4.6	4.0	2.6	4.0	3.0	2.6	4.3
2.การจัดการด้านการใช้ประโยชน์	4.0	3.0	4.3	3.6	2.6	4.0	2.6	2.6	3.3
3.การติดตามประเมินการเปลี่ยนแปลง	4.0	4.0	4.0	4.0	3.0	4.0	3.6	3.6	4.0
ค่าเฉลี่ยรวม	4.33	3.43	4.30	3.86	2.73	4.0	3.06	2.93	3.86
การจัดการ									
1.การจัดบริการและสาธารณูปโภค	4.3	3.6	3.6	3.6	2.6	4.3	3.6	3.0	3.6
2.การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว	4.3	3.0	3.6	3.6	2.3	4.6	2.6	3.0	3.3
3.การจัดการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก	4.0	3.0	3.6	3.3	2.3	3.6	2.6	2.3	3.0
4.ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการ	3.6	3.0	3.6	3.3	2.3	3.3	2.6	2.6	3.3
5.ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว	3.6	3.0	3.6	3.3	2.3	3.3	2.6	2.3	3.0
ค่าเฉลี่ยรวม	3.96	3.12	3.6	3.42	2.36	3.82	2.8	2.64	3.24
ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน	4.33	3.30	4.14	4.00	2.78	4.04	2.94	2.89	3.48
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.418	0.424	0.367	0.474	0.439	0.377	0.400	0.474	0.375

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการ	วัดโสมนัสราชวรวิหาร		วัดเทพศิรินทราวาสราชวรวิหาร		วัดสุทัศน์เทพวรารามราชวรมหาวิหาร		วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร		วัดราชโอรสารามราชวรวิหาร		วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร	
	วัดโสมนัสราชวรวิหาร	วัดเทพศิรินทราวาสราชวรวิหาร	วัดสุทัศน์เทพวรารามราชวรมหาวิหาร	วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร	วัดราชโอรสารามราชวรวิหาร	วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร	วัดโสมนัสราชวรวิหาร	วัดเทพศิรินทราวาสราชวรวิหาร	วัดสุทัศน์เทพวรารามราชวรมหาวิหาร	วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร	วัดราชโอรสารามราชวรวิหาร	วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร
ทัศนภาพสิ่งแวดล้อมท่องเที่ยว												
1. ความเป็นเอกลักษณ์	4.3	3.3	3.3	4.0	3.3	3.6	4.0	3.3	3.6	4.0	3.6	4.3
2. ความต่อเนื่องการสืบสานวัฒนธรรม	4.0	3.6	3.6	4.0	3.6	3.6	3.6	3.3	3.6	3.6	3.0	4.3
3. ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม	4.3	3.3	3.3	3.6	3.3	3.0	3.3	3.3	3.0	3.3	3.6	4.0
4. ความสามารถสืบทอดภูมิปัญญา	4.3	3.0	3.3	3.6	3.3	3.0	3.6	3.0	3.6	3.3	3.3	4.0
5. ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์	4.3	3.0	3.3	3.6	3.3	3.0	3.6	3.3	3.6	4.0	4.0	3.6
6. ความผูกพันท้องถิ่น	4.0	3.0	3.3	3.6	3.3	3.0	3.6	3.0	4.0	3.6	3.6	3.6
7. ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์	4.3	3.3	3.3	3.6	3.3	3.0	3.6	3.0	3.6	3.3	3.6	3.6
ค่าเฉลี่ยรวม	4.21	3.21	3.34	3.71	3.17	3.57	3.58	3.62	3.91			
ทัศนภาพการจัดกิจกรรม												
1. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	4.0	3.3	3.3	4.0	3.0	3.6	3.3	3.6	3.6	4.0	3.6	4.3
2. ความปลอดภัย	3.3	3.3	3.3	4.0	2.6	3.6	3.3	3.6	3.6	4.0	3.6	4.0
3. ความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยว	4.0	3.0	3.3	4.0	2.6	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0	3.0	4.3
ค่าเฉลี่ยรวม	3.76	3.20	3.30	4.00	2.73	3.40	3.20	3.40	3.40	4.20		
ทัศนภาพรองรับนักท่องเที่ยว												
1. การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก	4.0	3.3	3.3	4.3	2.6	3.6	3.3	3.3	3.6	3.3	3.3	4.3
2. การพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก	3.3	3.0	3.0	3.6	2.0	3.0	3.0	2.6	3.0	3.0	2.6	3.6
ค่าเฉลี่ยรวม	3.65	3.15	3.15	3.95	2.30	3.30	3.15	2.95	3.30	3.15	2.95	3.95

ตารางที่ 4 (ต่อ)

รายการ	วัดใหม่ศิริ		วัดคลอง		วัดท่า		วัดคลอง		วัดโคกหมู		วัดท่าแก้ว		วัดท่า	
	วัดนา	เกษม	ธรรม	บรม	โบสถ์	ราม	จันทร์	รัตน	รัตน	รัตน	รัตน	รัตน	รัตน	รัตน
รวม														
การบริหารจัดการ ด้านอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว														
1. การจัดการรักษาสภาพและฟื้นฟู	4.3	3.3	3.3	4.6	2.6	3.3	3.6	3.3	3.3	3.6	3.3	3.6	3.6	4.3
2. การจัดการด้านการใช้ประโยชน์	3.6	3.3	3.3	4.0	2.6	3.0	2.6	2.6	2.6	3.3	3.0	3.3	3.6	3.6
3. การติดตามประเมินการเปลี่ยนแปลง	4.0	3.3	3.6	4.0	2.3	3.6	2.6	2.6	2.6	3.0	3.6	3.0	4.0	4.0
ค่าเฉลี่ยรวม	3.96	3.3	3.4	4.2	2.5	3.4	2.83	3.4	2.83	3.3	3.3	3.3	3.96	3.96
การจัดการ														
1. การจัดบริการและสาธารณูปโภค	3.6	3.3	3.3	4.3	2.3	3.6	2.6	2.6	2.6	3.0	3.0	2.6	4.0	4.0
2. การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.6	3.3	3.3	4.3	2.3	3.0	2.6	2.6	2.6	2.6	2.6	2.6	4.0	4.0
3. การจัดการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก	3.6	3.0	3.0	3.6	2.3	3.3	2.3	2.3	2.3	2.6	2.6	2.6	4.3	4.3
4. ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการ	3.3	3.0	3.0	3.6	2.3	3.3	2.3	2.3	2.3	2.6	2.6	2.6	3.6	3.6
5. ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว	3.3	3.0	3.0	3.6	2.3	3.0	2.3	2.3	2.3	2.6	2.6	2.6	3.6	3.6
ค่าเฉลี่ยรวม	3.48	3.12	3.12	3.88	2.3	3.24	2.42	3.24	2.42	2.68	2.68	2.68	3.9	3.9
ค่าเฉลี่ยรวมทุกด้าน	3.87	3.195	3.27	3.895	2.70	3.41	3.08	3.41	3.08	3.24	3.24	3.24	3.965	3.965
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.384	0.176	0.165	0.311	0.416	0.305	0.529	0.305	0.529	0.500	0.500	0.500	0.301	0.301

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการประเมินศักยภาพการดึงดูดนักท่องเที่ยว ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม ด้านการรองรับนักท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรม อำเภอวัดสิงห์ในระดับมาก ได้แก่ วัดปากคลองมะขามเฒ่าทรงสวย ปทุมทาราม สิ่งสถิตตามลำดับ ระดับความคิดเห็นรวมอยู่ในระดับมาก

ส่วนวัดในอำเภอหันคาที่มีศักยภาพด้านการดึงดูดนักท่องเที่ยว ด้านการรองรับนักท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรม ในระดับมาก ได้แก่ วัดท่ากฤษณา ท่าโบสถ์ใหม่ศิริวัฒนาราม ไหม่วงเดือน และคลองจันทร์

ในด้านจัดการด้านการท่องเที่ยวคะแนนประเมินอยู่ในระดับมากกว่าด้านอื่น เนื่องจากเป็นวัดที่มีศักยภาพ ทางประวัติศาสตร์มาเป็นระยะเวลายาวนาน เป็นที่ศรัทธาของประชาชนและได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ส่วนวัดที่มีระดับคะแนนน้อยกว่าเนื่องจากจำนวนพระสงฆ์ฆราวาสมีน้อย คือ ต่ำกว่า 5 รูปจะขาดการพัฒนา การส่งเสริมในการจัดกิจกรรมพัฒนาเชิงอนุรักษ์ และการมีส่วนร่วมกับชุมชนมีน้อยกว่าวัดที่มีพระสงฆ์ฆราวาสมากกว่า 5 รูปขึ้นไป

ตารางที่ 5 แสดงการประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ชื่อวัด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับการ ประเมิน
1. วัดปากคลองมะขามเฒ่า	4.35	0.41	มาก
2. วัดพานิชวนาราม	3.23	0.38	ปานกลาง
3. วัดสิงห์สถิต	4.14	3.66	มาก
4. วัดทรงเสวย	4.00	0.47	มาก
5. วัดศรัทธาราชฎี	2.75	0.44	ปานกลาง
6. วัดปทุมทาราม	4.04	0.37	มาก
7. วัดเขื่อนพลเทพ	2.85	0.33	ปานกลาง
8. วัดโคตรมาราม	2.83	0.35	ปานกลาง
9. วัดใหม่วังเดือน	3.44	0.35	ปานกลาง
10. วัดใหม่ศิริวัฒนาราม	3.84	3.99	มาก
11. วัดนุพัฬาราม	2.72	0.40	ปานกลาง
12. วัดคลองเกษม	3.18	0.17	ปานกลาง
13. วัดคลองธรรม	3.25	0.14	ปานกลาง
14. วัดท่าโบสถ์	3.88	0.31	มาก
15. วัดคลองจันทร์	3.40	0.30	ปานกลาง
16. วัดโคกหมู	3.10	0.51	ปานกลาง
17. วัดท่าแก้ว	3.23	0.51	ปานกลาง
18. วัดท่ากฤษณา	3.94	0.31	มาก
รวม	3.45	0.50	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 ผลการประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 คุณภาพแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง วัดที่มีในอำเภอวัดสิงห์ ที่มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม ศักยภาพในการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ศักยภาพการรองรับนักท่องเที่ยว และการบริหารด้านอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว คือ วัดปากคลองมะขามเฒ่า วัดสิงห์สถิต และวัดทรงเสวย เชื่อมโยงไปยังวัดปทุมทารามซึ่งไม่ได้อยู่ติดแม่น้ำท่าจีน(คลองมะขามเฒ่า)ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนในอำเภอหันคา ศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม ศักยภาพในการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ศักยภาพ

การรองรับนักท่องเที่ยว และการบริหารด้านอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวคือ วัดท่ากฤษณา วัดท่าโบสถ์ วัดใหม่ศิริวัฒนาราม ระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก รองลงมา คือ วัดใหม่วงเดือน และ วัดคลองจันทร์ อยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

2.3 วิสาหกิจชุมชนในกลุ่มแม่บ้านทำเงินอำเภอวัดสิงห์

2.3.1 น้ำพริกแม่เหล็กแก้ว

ภาพที่ 32 น้ำพริกแม่เหล็กแก้ว น้ำพริกเผาน้ำพริกแดง และน้ำพริกนรก

ที่ตั้ง เลขที่ 15 หมู่ 6 ตำบลมะขามเต่า อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท

ประวัติความเป็นมา

เดิมเรียนจากเจ้าของโรงสีโดยช่วยเป็นลูกมือก่อน สอนผัดน้ำพริก แล้วจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านสหกรณ์ ผลิตน้ำพริกขาย โดยผู้ที่เป็นหัวหน้าคือน้องสาว แต่สูตรที่ใช้ในการผลิตเป็นสูตรคุณนงแก้ว ต่อมาประธานขอเงินอุดหนุนมา 500 บาท ทำให้ไม่พอกับการผลิต และกำไรที่ได้ไม่พอที่จะแบ่งให้กับลูกกลุ่ม กระทั่งมีปัญหากันในกลุ่มจนต้องล้มเลิกไป จากนั้นจึงมาทำอาชีพทำนา 20 ไร่สามีทำสบู่ดำ หลังจากได้เลิกทำกลุ่มแม่บ้านสหกรณ์ แล้ว 7 ปี พ.ศ. 2544 จึงได้เริ่มทำน้ำพริกอีกครั้ง โดยมีทางพัฒนาการอำเภอให้การสนับสนุนงบมา 20,000 บาท พอมาเริ่มทำ ลูกกลุ่มเดิมได้มาคุยกันว่า “ไอ้แก้วมันจะทำได้อย่างไร ขโมยสูตรมา” ทางคุณนงแก้วกล่าวว่า “ลูกศิษย์จะมาล้างครู่ให้มันรู้ไปซิ” เพราะความจริงคุณนงแก้วเป็นผู้บอกสูตรของกลุ่มว่าอะไรควรใส่เท่าไร และเป็นผู้ผสมเองทั้งหมด (นงแก้ว อินทสาย, 2551)

ขั้นตอนการผลิต

ใช้วัสดุ เกลือ 2 ถุง ปลาร้าย่าง 1 วัน 1 ตีน กลิ่นแมงดา กะปิปิ้ง 4 กิโลกรัม กิโลกรัมละ 20 บาท มะขาม 2 กิโลกรัม ตะไคร้ ผีวมะกรูด กระชาย น้ำปลา 15 ขวด น้ำตาล 5 กิโลกรัม แยก ตาแดง 5 กิโลกรัม น้ำพริกเผา 3 กิโลกรัม พริกชี้หนู 2 กิโลกรัม พริกชี้ฟ้า 2 กิโลกรัม

(กิโลกรัมละ 120 บาท) หมู 3 กิโลกรัม กระเทียม 6 กิโลกรัม (เป็นกสิขขนาดกลาง) หัวหอม 4 กิโลกรัม ปลา 7-8 กิโลกรัม (ย่างจนแห้งบดละเอียด)

ศักยภาพทางเศรษฐกิจ ใช้ทุนครอบครัว ทุน 4,000 บาท ต่อครั้ง สัปดาห์ละ 2 ครั้ง 500 กระปุก กระปุกละ 100 กรัม กำไร 1,000 บาท

ศักยภาพทางสังคม

ขั้นตอนการผลิต ทุกอย่างคั่วแห้ง พริกขี้หนู 2 กิโลกรัม พริกขี้ฟ้า 2 กิโลกรัม (กิโลกรัมละ 120 บาท) กระเทียม 6 กิโลกรัม (เป็นกสิขขนาดกลาง) หัวหอม 4 กิโลกรัม กรอบแต่ไม่ไหม้ คั่วบดพร้อมกันบด

หมู 3 กิโลกรัม ผสมแยก เป็นน้ำพริกเผาชกรรมดา

น้ำพริกตาแดง ตาแดง+ แมงดา

น้ำพริกนรก ผสมปลา 7-8 กิโลกรัม (ย่างจนแห้งบดละเอียด)

น้ำพริกปลาร้า ผสมปลาร้าอบแห้งบดละเอียด

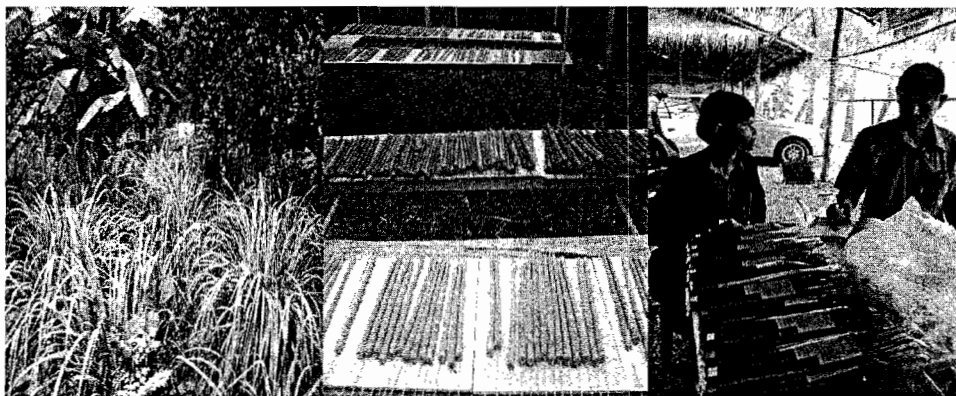
บรรจุใส่ภาชนะบรรจุ กระปุกละ 100 กรัม ได้ 500 กระปุก

การตลาด ส่งขายอำเภอวัดสิงห์ละอำเภอกอฉิง ตลาดนครสวรรค์และตามการสั่งซื้อ

ปัญหา มีการส่งคัดสรรไม่รวมตัวเป็นกลุ่ม ผลิตเพียงอาทิตย์ละครั้งการสร้างกลุ่มเครือข่ายน้ำพริกเพื่อการตลาดพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย และพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

การพัฒนา กลยุทธ์ในการพัฒนาโดยการสร้างกลุ่มเครือข่ายการตลาด และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น

2.3.2 กลุ่มกำนันรูปสมุนไพรมะกรูด

ภาพที่ 33 ปลูกวัตถุดิบตะไคร้ มะกรูด กำนันรูปสมุนไพรมะกรูด และผลิตภัณฑ์บรรจุพร้อมจำหน่าย

ที่ตั้ง 58 หมู่ 4 ตำบลมะขามแต้ อำเภอวัดสิงห์

ประวัติความเป็นมา

เริ่มรวมกลุ่มปี 2551 รวมกลุ่ม 15 คนคนทำ 7 คน ที่เหลือมีหน้าที่จัดหาวัตถุดิบท้องถิ่น ใบตะไคร้หอม มะกรูด ร่วมกิจกรรมผลิตได้ ทุนเริ่มต้น 100,000 บาท สิ้นมงคล อินธนู ดำเนินการมา 5 ปี ซื้อเครื่องจักร บดสมุนไพรมะกรูด ผลิตเดือนละ 10,000 แพ่ง โดยส่งเสริมสมาชิกปลูกตะไคร้ มะกรูด เป็นวัตถุดิบ เครื่องบด 8,500-10,000 บาท กาว 20 กิโลกรัมทำได้ 12,000 แพ่ง ซื้อแบบแลกเปลี่ยนกัน ตะไคร้ 1 กิโลกรัมแห้งเหลือน้ำหนัก 200 กรัม มะกรูด 2 กิโลกรัมเหลือ 1 กิโลกรัม ราคาสด กิโลกรัมละ 3-5 บาทแห้งกิโลกรัมละ 80-100 บาท มะกรูดกิโลกรัมละ 40 บาท

วัสดุที่ใช้ ได้แก่ไม้กำนันรูป กิโลกรัมละ 25 บาท

ไม้ลูกกละ 17 กิโลกรัม(ค้ดออก 10%) ตะไคร้ ครั้งกิโลกรัม(40-60 บาท)

กาว 20 กิโลกรัม(กิโลกรัมละ 25 บาท) มะกรูดหรือยูคาตามสั่ง

ขี้เลื่อย 1 กิโลกรัมถุง 1 กิโลกรัม(140 บาท/300 ถุง)

ไม้ค้ดออกใช้ทำรูปบูชาพระ ผลิตวันละ 100 แพ่ง 1 กิโลกรัมทำได้ 17 แพ่ง

ขั้นตอนการผลิต ผสมขี้เลื่อยมะกรูดตะไคร้บดกับกาว (ใช้ใบและกำนัน) ขี้เลื่อย 1 กิโลกรัมต่อกาว ½ กิโลกรัม ตะไคร้ ½ กิโลกรัม ปั่นรอบแกนไม้ไผ่ ตาก 7 วัน กำนันจุ่มสีผสมอาหารกันเชื้อรา

การบดหั่นตากแห้ง/ผิวมะกรูด 3-6 วัน บดหยาบก่อนและบดละเอียดอีกครั้ง การปั่นยากันยุงแห้ง ใช้ส่วนผสมก้อนละ 40 กรัม ปั่นเป็นแท่งกลมยาวเสียบด้วยไม้ก้านรูป ตาก 7 ก่อนใช้ ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนปี 2552

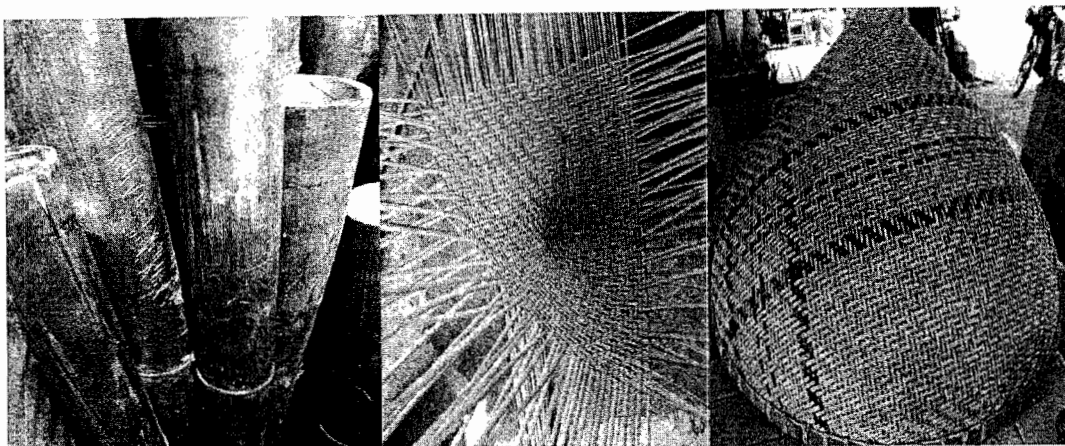
การสนับสนุน พัฒนาชุมชน 20,000 บาท แรงงานสนับสนุนวัสดุ 7,500 บาท ลงทุนเอง ซื้อเครื่องบดหมู มือหมุน 1,000 บาท เครื่องไฟฟ้า 8,500 บาท เครื่องบดพริก 10,000 บาท

การฝึกอบรม สอนในโรงเรียน เทอมละ 1 ครั้ง

การตลาดส่งจำสมบัติบ้านหนองแขง อำเภอหันคา วัดสิงห์ วัดปากคลอง ตลาดวัดสิงห์ ถนนคนเดิน ชงฟ้า ผลิตภัณฑ์ชุมชน จังหวัดอุทัยธานีและกรุงเทพฯ

การพัฒนา ขาดวัตถุดิบตะไคร้พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ถ่านคูดกลิ้ง ใช้ถ่านการบูรและมะกรูด ใช้การบูรกิโลกรัมละ 300 บาท สัดส่วนการบูร ถ่าน มะกรูดอย่างละเท่ากัน

2.3.3 กลุ่มผ้าชี

ภาพที่ 34 วัดถุดิบไม้ไผ่สีสุกในชุมชน จักตอกขึ้นลายสาน และผลิตภัณฑ์ผ้าชี

ที่ตั้ง หมู่ 3 ต.มะขามเฒ่า อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาทหัวหน้ากลุ่ม ทองหลอม แผงกลีนหรือ(กลุ่มจักสานไม้ไผ่บ้านคอนหนองโพธิ์หมู่ 11 ต.มะขามเฒ่า อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาทหัวหน้ากลุ่ม ประนอม แผงกลีน)

ประวัติความเป็นมา

ปี 2551 ทางพัฒนาชุมชนให้เงินลงทุนด้านวัสดุและอุปกรณ์ให้ เช่น หวาย, น้ำมันเคลือบ, ไม้ไผ่ และ มีด

รวมกลุ่มกันมากกว่า 10 คน ปี 2544 โดยทองหลอม แผงกลีนเป็นประธานกลุ่ม สมจิต แผงกลีน เป็นสมาชิก อาชีพเดิมทำนา มีผู้ใหญ่บ้านสนับสนุนชื่อสมบุญ เสาชง เป็นกลุ่มจักสาน การสานผ้าชีใช้เวลา 2 วัน มีขนาด 60 และ 80 เซนติเมตร ใช้ไม้ไผ่ในพื้นที่ สมาชิกแต่ละคนจะเป็นคนออกค่าวัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ รวมถึงทำเองทุกขั้นตอน จากนั้นเมื่อสานจนเสร็จได้ผ้าชีที่สมบุญแล้วจึงจะนำไปขายที่ประธานกลุ่มไม้ไผ่ที่ใช้ คือ ไม้สีสุก เพราะแข็งแรง ทนทาน และดัดขึ้นรูป นำมาสาน (สานลายสอง) ได้ง่าย โดยจะไปซื้อที่ทำแรม ในราคาลำละ 50-60 บาท ไม้ไผ่หนึ่งลำจะสานเป็นผ้าชีได้ 2-3 ใบ (ขนาด 50-60 ซม.) เมื่อนำไปส่งจะได้ในราคาใบละประมาณ 200-230 บาท (ถ้าขายปลีกใบละ 300 บาท)

ส่วนหวายที่นำมาพันขอบและทำหูของผ้าชีนั้น หนึ่งต้นจะทำได้ผ้าชีได้หนึ่งใบ

ขั้นตอนการผลิต

1. เลือกไม้ไผ่สีสุก 1 ลำทำได้ 3 ลูก
2. จักตอกอย่างเส้นละเอียด (ครั้งวัน) ย้อมสีประดู่ย้อมไม้ไผ่

3. สานเริ่มต้น ขึ้นลายขัดให้ได้ 80 เซนติเมตร (สานสองวัน) เริ่มสานจากส่วนบนสุดของฝาชี โดยสานลายขัด 7 เส้น ต่อจากนั้นจึงเริ่มสานด้วยลายสองเริ่มลายสอง 3 ข้าง ๆ ละ 7 เส้น สานสลับสีตามแบบสานจนได้ปากฝาชีกว้างตามกำหนด

4. นำฝาชีที่สานจนเสร็จไปประกอบเข้ากับขอบฝาชี ซึ่งตัดเป็นวงกลมไว้ด้วยไม้ไผ่ จากนั้นจึงนำหวายมารอยและพันให้แน่นหนาและสวยงาม

5. นำหวายมาสานเป็นหู (หรือที่จับ) ฝาชี

6. เข้าขอบ ทาด้วยน้ำมันยางเคลือบ กระจปองละ 80 บาท ทาได้ 6 ลูก

ทูนไม้ไผ่ 15 บาท น้ำมันยาง 80 บาท หวายพัน 80 บาท ดันตะลูก

การสนับสนุน พัฒนาชุมชนมาช่วยจัดอบรม 2 ครั้ง ปี 2551

การตลาด ตลาดวัดสิงห์ สวนนก งานส้มโอ และ งานกาชาด ลพบุรี และสระบุรีทุกวันนี้ สมาชิกแต่ละคนจะทำเอง ขายเอง โดยตรงกับร้านค้าปลีก นอกจากต้องออกงานจึงจะมีการนำของ แต่ละคนมารวมกันซึ่งก็จะได้ประมาณ 50-60 ใบ (ส่วนใหญ่จะไปออกงานรวมกับกลุ่มหนองจิก) เช่น งานสวนนกชัยนาท หรือ งานกาชาด เป็นต้น

ปัญหา ผลิตไม่ทันการสั่งซื้อ ขาดการสืบทอด จำนวนคนสานฝาชีที่น้อยลงเรื่อยๆ ไม่มีคนสานต่อ ส่วนสมาชิกก็ไม่มีเวลาทำ

การพัฒนา เพิ่มลายสีสลับและทำหูเดี่ยวและคู่

2.3.4 กลุ่มจักสานเชือกและพลาสติก (ท่าแห)

ภาพที่ 35 จักสานเชือกและพลาสติก ขั้นตอนผลิต และผลิตภัณฑ์

ที่ตั้ง 10 หมู่ 6 บ้านคลองปลาไหล ต.มะขามเต่า อ. วัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท

สัมภาษณ์สมาชิกกลุ่ม นางละเอียด มีทอง

ประวัติความเป็นมา

รวมกลุ่ม ปี 2549 ทำผลิตภัณฑ์เชือกและพลาสติก เริ่มจาก 20 คน เป็นกลุ่มแม่บ้าน มะขามเต่า ได้งบจาก อบต.มะขามเต่า และกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน (ส่งวิทยากรมาฝึกสอน) รุ่งรัตน์ มีโพธิ์ (2554) ประธานกลุ่ม

ปี 2551 สมาชิกเริ่มต้นประมาณ 20 คน ลงหุ้นละ 100 บาท เป็นเงิน 2,000 บาท ปัจจุบัน มีเงิน 15,600 บาท เพื่อนำเงินไปซื้ออุปกรณ์ ปัจจุบันทางกลุ่มมีเงินเก็บอยู่ในธนาคารประมาณ 3,600 บาท และมีเงินเพื่อเก็บไว้หมุนเป็นค่าใช้จ่ายประมาณ 2,000-3,000 บาท (ทางกลุ่มจะหักเปอร์เซ็นต์สมาชิกที่นำมาผลิตภัณฑ์มาขายน้อยๆ เพื่อให้คนทำงานได้เงินเยอะๆ) เริ่มจากกระเป๋า สะพายด้วยเชือก ซึ่งเชือกที่นำมาถักนั้นซื้อมาจาก อ.ตากฟ้า จ.นครสวรรค์ ส่วนเส้นพลาสติกที่นำมาสานข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ก็ซื้อที่สำเพ็งเมื่อสมาชิกทำเสร็จแล้วก็นำผลิตภัณฑ์นั้นมาขายให้กับทางกลุ่ม เช่น ตะกร้า (หลายขนาด), กระเช้า, ตะกร้าตั้งโต๊ะ, กล้องดินสอ, ตะกร้า, และกล่องทิชชูพัฒนา เป็นโครงเหล็ก หักเข้ากลุ่มร้อยละ 10 ใช้เชือกอัดฟางเปลือกข้าวโพดสานกระเป๋า

ขั้นตอนการผลิต

1. ทำโครงเหล็ก ต้นทุน 180 บาท ค่าแรงงาน 50 บาท
2. สานด้วยเชือกอัดฟางสีต่างๆ ตามลวดลายที่ต้องการ แบบมาคาแม่(เชือกกิโลกรัมละ 140-180 บาท) สานได้ 2 ใบลวดลายทั้งหมด 10 ลวดลายได้แก่ ลายแปด, ลายแปดผสมแมงมุม,

ตัวหนอน, ตัวหนอนผสมผีเสื้อ, หัวใจ, บิดเกลียว, ลายมัดช่อและลายพิกุลราคาขาย ใบละ 300-420 บาท กล่องพลาสติกราคา 50-80 บาท

การสนับสนุน พัฒนาฝีมือแรงงาน จัดอบรม องค์การบริหารส่วนตำบล จัดหาวิทยากร และเส้นพลาสติก และวัสดุ พัฒนาการจังหวัด 10,000 บาท พัฒนาชุมชนสนับสนุนเครื่องเชื่อมเหล็ก การศึกษานอกโรงเรียนให้การอบรม 5,000 บาท

การตลาด ฝากขาย ขายได้เฉพาะ ปีใหม่ เข้าพรรษา ตลาดวัดปากคลอง ตลาดวัดสิงห์ ตลาดต้นน้ำ ชัยนาท งานนก งานส้มโอ ชงฟ้าในช่วงเข้าพรรษาและปีใหม่สินค้าจะขายดี มียอดสั่งของเข้ามา

ปัญหา ไม่กล้ารับการสั่งซื้อเนื่องจากทำไม่ทัน ต้องฝึกคนทำเพิ่มขึ้นการถักตะกร้าด้วยเชือกนั้นค่อนข้างใช้เวลานานถึง 5 วันต่อใบ

การพัฒนา เพิ่มรูปแบบแฟ้มเอกสาร ถาดผลไม้ สานเส้นพลาสติกสานลายขัดหยาบ กระเช้า กล่องไม้ส่งคัดสรร การพัฒนาลวดลายต่างๆ ของตะกร้า เช่น ลายพิกุล, ลายแปด, ลายแปดผสม (ลายแมงมุม), ลายตัวหนอน, ลายหัวใจ, ลายบิดเกลียว และ ลายมัด เป็นต้น

2.3.5 กลุ่มขนมไทยคลองมอญ

ภาพที่ 36 ขนมไทยคลองมอญตัวอย่างขนมทองม้วนสด และกรอบ

ที่ตั้ง 83 หมู่ 4 ตำบลมะขามเฒ่า อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท

ประวัติความเป็นมา

ลัทธิกา สุรเณร เริ่มทำเมื่อ ปี 2546 เป็นกลุ่ม คลองมอญ แม่บ้านชลประทาน สืบทอดมาจากยาย 100 ปี เป็นแม่ค้าทำขนมขาย ขนมกง แป้งข้าวหมาก แม่ 80 ปี ทำขนมเปียกปูน ทองหยอด ทองหยิบ เม็ดขนุน จดทะเบียนกลุ่มทองม้วน สดและทองม้วนกรอบสมาชิกทำกล้วยทอด กล้วยกวน เผือก มันคำไร่น้อย รับจ้างเกี่ยวข้าวได้วันละ 200 บาท

ขั้นตอนการผลิต

แป้ง 1 กิโลกรัม

กะทิ 1 กิโลกรัม

ผลิตวันละ 40 ถูง

การสนับสนุน ประชาสงเคราะห์ กระทรวงพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พัฒนาชุมชน พาณิช
จังหวัด

การตลาด ส่งที่ชัยนาท วัดสิงห์ ตลาดปากคลอง ออกร้านวังนารายณ์ ฟิวเจอร์ปาร์ครังสิต

ปัญหาและการพัฒนา ขาดการตรวจ อย. การรวมกลุ่ม การพัฒนาบรรจุภัณฑ์จูงใจผู้ซื้อ
พัฒนาเป็นรสชาติหลากหลาย ได้แก่ รสกระเทียม งาม หอมหอยองและน้ำพริก

2.3.6 กลุ่มจักสานบ้านหนองจิก

ภาพที่ 37 วัสดุอุปกรณ์งานจักสานบ้านหนองจิกขั้นตอนการจักสาน และผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่

ที่ตั้ง หมู่ 6 ต.บ่อแร่ อ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท

ประวัติความเป็นมา

เครื่องจักสานไม้ไผ่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านมานานแล้ว โดยชาวบ้านได้ทำเครื่องจับสัตว์ต่างๆ ทั้งสัตว์บกและสัตว์น้ำ เช่น หนู กระรอก ปลา เครื่องมือที่ทำ คือ กบดักหนู, ไช, ลัน, กู๋, อีจู้, ตะข่อง ฯลฯ ซึ่งเครื่องมือบางอย่างต้องใช้การจักและสาน จึงจะเป็นเครื่องมือได้ เมื่อทำงานมีความชำนาญจึงพัฒนาการทำของใช้ และของประดับตกแต่ง เช่น กระบุง, กระจาด, ตะกร้า, กระเป่าผลไม้ และ กระจาดผลไม้

โดยอ.วัดสิงห์ จ.ชัยนาท มีกลุ่มผู้ผลิตเครื่องจักสานไม้ไผ่ดังกล่าวข้างต้น ที่ผลิตได้สวยงามคงทนและมีมาตรฐาน คือ กลุ่มจักสานไม้ไผ่บ้านหนองจิก โดยเริ่มต้นมีนางอำไพ วันทอง อดีตผู้ใหญ่บ้านหนองจิก เป็นประธานปัจจุบันนางสัมพันธ์ ด้ายธานี เป็นประธาน นอกจากนี้จะมีการจักสานตะกร้า กระจาด กระบุงแล้ว ในหมู่บ้านหนองจิกยังมีประชาชนที่มีภูมิปัญญาด้านการจักสาน และทำผลิตภัณฑ์อื่นอีกหลายอย่าง เช่น จักสานตะข่อง ไช สุ่มปลา สุ่มไก่ กระดัง ตะแกรง ผักมีด ไม้พาย เป็นต้น

ข้อมูลของกลุ่มจากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มและสมาชิก

กลุ่มจักสานบ้านหนองจิกเริ่มรวมกลุ่มประมาณปี 2530 โดยมีสมาชิกแรกเริ่มประมาณ 20 คน โดยมีพัฒนาการของจังหวัดได้จัดงบประมาณและส่งคนมาอบรมเพื่อสอนการสานตะกร้าแบบเหลี่ยม จากนั้นสมาชิกได้คิดค้นและออกแบบตลอดมา รวมถึงรูปร่างของผลิตภัณฑ์ต่างๆ เอง

ปัจจุบันสมาชิกแต่ละคน (ประมาณ 30 คน) จะขอยืมเงินของกลุ่มเพื่อไปซื้อวัตถุดิบและอุปกรณ์เพื่อนำมาจักสานผลิตภัณฑ์ที่บ้านของตัวเอง จากนั้นก็นำสินค้ามารวมกันที่บ้านของประธานกลุ่มเพื่อส่งขายต่อไป โดยลูกค้าหลักอยู่ที่ จ.อ่างทอง, ชลบุรี และ อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท ซึ่ง

สมาชิกจะใช้เวลาว่างจากการทำนา หรือทำการเกษตรมาจักสาน โดยมียอดตั้งซื้อเดือนละประมาณ 1 หมื่นบาท ช่วงที่ขายดีที่สุด คือ ก่อนสงกรานต์จะขายได้ประมาณ 3 หมื่นบาท

ปี 2543 กลุ่มอาชีพผลงานพัฒนาชุมชนดีเด่น กระทรวงมหาดไทย

ปี 2545 ได้รับรางวัลผลิตภัณฑ์ดีเด่น กรมการพัฒนาชุมชน

ปี 2545 ได้รับรางวัลชนะเลิศจักสานในงานหุ่นฟางนก

ในช่วงปิดเทอมทางกลุ่มจะได้เด็กๆ นักเรียนมาช่วยสาน เพราะทางกลุ่มได้สอนการจักสานในโรงเรียน เป็นหลักสูตรท้องถิ่น โดยครูท้องถิ่น สอนภูมิปัญญาให้กับเด็กรุ่นใหม่ โดยประธานกลุ่ม (นางสัมพันธ์ ต่ายธานี) และสมาชิกกลุ่ม (นางอำไพ ชุนไกร) ไปสอนสัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 2 ชั่วโมง ซึ่งนักเรียนที่ได้เรียนก็สามารถนำผลงานไปโชว์ตามงานต่างๆ ได้ และยังสามารถรับจ้างสานเพื่อหารายได้พิเศษช่วงปิดเทอมด้วย นับว่าเป็นการสืบสานภูมิปัญญาและเพิ่มสมาชิกกลุ่มไปด้วยในตัว

นอกจากนักเรียนและเยาวชนในท้องถิ่นที่มีโอกาสได้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการจักสานแล้ว ยังมีนักศึกษาจากที่ต่างๆ มาศึกษาดูงานด้วย เช่น จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม และมหาวิทยาลัยหอการค้า เป็นต้น

ปัจจุบันทางกลุ่มได้จักสานเครื่องใช้ และเครื่องตกแต่งต่างๆ จำนวน 6 สาย คือ

1. สายไทย
2. สายมันยกรอง
3. สายเทพพนม
4. สายพิกุล
5. สายดาวล้อมเดือน
6. สายดอกจิก

โดยสายดอกจิก ถือเป็นสัญลักษณ์ของทางกลุ่มจักสานบ้านหนองจิก ซึ่งกลุ่มคิดค้นพัฒนาขึ้นมาเอง

นอกจากสมาชิกในกลุ่มที่เป็นแม่บ้านแล้ว ในหมู่บ้านยังมีการจักสานเครื่องมือเครื่องใช้ที่พ่อบ้านใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาทำผลิตภัณฑ์อีกด้วย เช่น สุ่ม, ไช, ข้อง เป็นต้น

ปัญหาหรืออุปสรรคของทางกลุ่ม

ทางกลุ่มไม่มีปัญหาเรื่องการตลาดเพราะมีลูกค้าประจำอยู่แล้ว แต่ถูกกดราคาเพราะขายราคาส่งราคาเดิมมานานแล้ว โดยลูกค้าไม่เพิ่มราคาให้ทั้งที่ค่าอุปกรณ์ต่างๆ ขึ้นราคา ทำให้ต้นทุนเพิ่มขึ้น

ทางกลุ่มอยากได้เงินสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อมาช่วยเรื่องวัสดุอุปกรณ์ที่ทางสมาชิกต้องรับภาระ เช่น น้ำมันเคลือบ หรือเงินอุดหนุนเพื่อไปออกร้าน ออกงานในกรุงเทพหรือที่ต่างๆ เพราะเวลาไปออกงานจะไม่ค่อยสะดวก ทั้งเรื่องการเดินทางและที่พัก

ทางกลุ่มมีเงินกลุ่มอยู่เพื่อให้สมาชิกขอยืมไปซื้อวัสดุอุปกรณ์ เพื่อนำไปช่วยงานศพ และเป็นสวัสดิการให้กับสมาชิก

การพัฒนา

ทางกลุ่มอยากหาลูกค้าที่กรุงเทพให้มากขึ้น

2.3.7 กลุ่มสตรีบ้านหนองบัว

ภาพที่ 38 ผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก การลงลาย การลงพื้น และฝั่งลมให้แห้ง

ที่ตั้ง 164 หมู่ 2 ตำบลหนองบัว อำเภอวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท

ประวัติความเป็นมา

วัชร แถบเจริญ ประธานกลุ่ม เดิมเป็นช่างตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี ขวัญเรือน โปธิ์แก้ว รองประธาน อารีย์ ใจประสงค์ เจริญอุก ประนอม ศรี मुख ปฏิคม รุ่งตะวัน คามบุตร ประชาสัมพันธ์ และเพ็ชรา ทินวงศ์ เลขานุการ กรมการพัฒนาชุมชนส่งเสริมการรวมกลุ่ม อบรมที่โรงเรียนชัยนาทพิทยาคม ทำผ้าเช็ดหน้าบาติก พื้นฐาน 3 วัน

ปี 2547-2548 ทำเสื้อ สหกรณ์จังหวัดจัดให้อบรมทั่วประเทศสมาชิกมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับอาชีพ ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานร่วมกับสหกรณ์นำวิทยากรจากชมพรมาอบรม 5 วัน พัฒนาชุมชนสนับสนุนผู้แต่ใช้แขวนผลิตภัณฑ์ไม่ได้ จัดซื้อสีเฟรมปากกา ไม่ตรงกับการใช้งาน และช่วยให้ทุนศึกษาดูงาน

ปี 22549 ผลิตภัณฑ์ได้รับมาตรฐาน 3 ดาว

ปี 2550 ได้ 4 ดาว

สมาชิกทั้งหมด 26 คน คนทำจริง ๆ 7 คน ลงหุ้นคนละ 100 บาท

การผลิต ผลิตได้ต่อเนื่องวันละ 10 ผืน ขึ้นอยู่กับแดด หากฝนตกจะมีแมลงบินมาเกาะทำให้สีด่าง มีตำหนิต้องขายในราคาต่ำหรือแจกชาวบ้านไป วัสดุผ้าฝ้ายจากร้านปองจันทร์ภูเก็ท ทุนผืนละ 380-400 บาทขาย 450 บาท ตัดเป็นเสื้อตัวละ 550 บาท ใช้สีย้อมร้อนและเย็น ใช้โซเดียมซัลเฟตป้องกันสีตก ใช้ผ้าหาลาละ 50 บาท เทียนก้อนละ 70 บาท สีกิโกรัมละ 1,200-2,500 บาท

การพัฒนา ทำเป็นผ้าฝ้าย ตัดเสื้อ ลายดอกไม้ ทะเล นก ส้ม บัว ไข่ เน้นโลโก้แถม อ่อน ตาม การสั่งซื้อของลูกค้า ช้างกลุ่มวังหมันตัดเย็บ ค่าแรงค่าตัดเย็บตัวละ 150 บาท ค่าลงสี 30 บาท เจียนเทียน 30 บาท ฟีน 20 บาท ต้มล้าง 10 บาท วัสดุตัวนอกแบบนอกสถานที่ เพิ่ม 50 บาท

การฝึกอบรม เป็นวิทยากรโรงเรียนเทอมละครั้ง จนมีนักเรียนมาช่วยทำงาน ที่หมู่บ้าน สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง

ปัญหา สมาชิกทำนาไม่มีเวลา ฝนตกชุก สีที่ล้างแล้วแห้งลงพื้นดิน

การตลาด งานเขื่อน งานนก งานส้มโอ งานธงฟ้า งานเมืองทองสินค้าชุมชน ตลาด จังหวัดเชียงใหม่ กาญจนบุรี พิจิตร อุทัยธานี นครนายก นครสวรรค์ สระบุรี ลพบุรี กรุงเทพฯ

การพัฒนา พัฒนาลวดลายและบรรจุภัณฑ์ และเทคนิคการลอกลายแบบส่องไฟ

2.4 วิสาหกิจชุมชนในกลุ่มแม่น้ำท่าจีนอำเภอหันคา

2.4.1 กลุ่มอาชีพบ้านพราน (กระเช้าเถาวัลย์แดง)

ภาพที่ 39 เถาวัลย์แดงจากต้นไม้ริมน้ำ ประธานกลุ่ม และผลิตภัณฑ์กระเช้า

ที่ตั้ง หมู่ 11 ต.วังไก่อีเดือน อ.หันคา จ.ชัยนาทนางสาวสมบัติ พุทธวงษ์ เป็นประธานกลุ่ม
พรณิ น้ำจันทร์ เป็นรองประธาน ปาริชาติ จริงประโคน เป็นเหรัญญิก วิไลรัตน์ แป้นแก้ว เป็น
เลขานุการ

ประวัติความเป็นมาของกลุ่ม

อาชีพเดิมทำนา 20 ไร่ มันสำปะหลัง 70 ไร่ และสวนมะม่วงในเขตที่อยู่อาศัย ตาม
แผนนโยบายของรัฐบาลปี 2546 ที่มีการส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้โดยให้ดึงความสามารถของ
ชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ขึ้นนั้น ด้วยสภาพของบ้าน
พราน หมู่ 11 ต.วังไก่อีเดือน เป็นที่ราบลุ่มติดแม่น้ำท่าจีน ซึ่งมีเถาวัลย์แดงขึ้นอยู่ตามชายแม่น้ำเป็น
จำนวนมาก และเถาวัลย์แดงก็มีคุณสมบัติที่มีความเหนียว มีความยืดหยุ่น และคงทน สีเนื้อเถาวัลย์
เป็นสีแดงธรรมชาติ เหมาะแก่การนำมาประดิษฐ์จักสานเป็นอย่างยิ่งจึงเกิดแนวคิดที่จะนำมาเถาวัลย์
แดงมาทำให้เกิดประโยชน์ จึงมีการรวมกลุ่มกันขึ้นเพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพในกลุ่มที่ชื่อว่า
กลุ่มอาชีพบ้านพราน โดยจัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2546 และได้นำเถาวัลย์แดงมาประดิษฐ์เป็นกระเช้าใน
ลวดลายต่างๆ โดยเริ่มแรกผลิตเป็นลวดลายไทยทรงกลมแบบเดียว

ปี 2546เริ่มรวมกลุ่ม รวมกลุ่ม 10 คน หุ้น 3,000 บาท หุ้นละ 300 บาท จากคำแนะนำ
จากพัฒนาชุมชนแนะนำให้มาเถาวัลย์มาใช้ประโยชน์ โดยมีพื้นฐานในการจักสานมาตั้งแต่ปู่ย่าตา
ยาย จึงเริ่มต้นได้ไม่ยาก จากการจักสานเครื่องใช้ในครัวเรือนและอุปกรณ์ที่ใช้ในการเกษตร เช่น

ตะกร้า กระบุง กระจาด กระด้ง อุปกรณ์จับปลา และภาชนะใส่ของ เป็นต้น ปีแรกส่งคัดสรรผลิตภัณฑ์ได้ สองดาว

ปี 2547 ขยายกลุ่มเป็น 30 คน หุ่น 10,000 บาท หุ่นละ 500 บาทได้รางวัล 2 ดาว

ปี 2549 ได้ สามดาว

ปี 2552 ได้ สามดาว

ปี 2553 ได้ สองดาว เนื่องจากไม่ได้ส่งรูปแบบใหม่

แต่ในปัจจุบัน กลุ่มมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 32 ราย และได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาดที่มีการแข่งขันสูงในปัจจุบัน

จุดเริ่มต้นในการทำ คือ พัฒนาชุมชน ได้แนะนำว่าที่นี้มีเอกลักษณ์เด่นจำนวนมากน่าจะนำมาสานตะกร้าได้ สมาชิกแรกเริ่มมีเพียง 10 คนเนื่องจากคนอื่นยังไม่แน่ใจว่าจะสามารถทำได้จริงและจะขายได้หรือไม่ เมื่อเห็นผล จำนวนสมาชิกจึงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนปัจจุบันมี 32 คน

ครั้งแรกๆ สมาชิกจะมานั่งทำกระเช้าที่บ้านของประธาน แต่เนื่องจากเวลาว่างของแต่ละคนไม่ตรงกัน (สมาชิกทำนาและทำสวนมะม่วงเป็นอาชีพหลัก) ต่อมาแต่ละคนจึงทำที่บ้านของตัวเองในตอนค่ำ หลังจากที่กลับจากเรือกสวนไร่นาแล้ว

สำหรับวัตถุดิบ เถาวัลย์แดงนั้น ทางกลุ่มไม่ต้องสั่งซื้อจากที่อื่นเนื่องจากหาได้ในพื้นที่ตามต้นไม้ชายแม่น้ำทำเงินจะมีเถาวัลย์ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก (เลื้อยอยู่ตามต้นจันทร์, ต้นกระท้อน และต้นมะม่วง) และสามารถจ้างให้สมาชิกไปตัดได้ โดยจ่ายในราคา กิโลกรัมละ 25 บาท

ลายที่ทำส่วนใหญ่ คือ ลายขัด ลายไทย และลายน้ำไหล โดยเป็นผลิตภัณฑ์ O-TOP ระดับสองดาว (เคยได้รับ 3 ดาว เมื่อปี 2549) ซึ่งช่วงที่มียอดสั่งซื้อเยอะ คือ ปลายปี (เทศกาลปีใหม่)

ทางกลุ่มเมื่อได้รับกระเช้าที่สมาชิกลำมาส่งก็จะจ่ายเงินสดให้ทันที โดยนอกจากสมาชิกจะได้ค่าทำกระเช้าแล้ว ยังจะได้รับเงินปันผล รวมถึงมีเงินกองทุนไว้ให้ทางสมาชิกกู้ยืมด้วย

ปัญหา

ปัญหาที่ทางกลุ่มพบ คือ การจัดเก็บ ที่ต้องห้ามลมเข้าเพราะจะทำให้ราขึ้น ทางกลุ่มจะนำผลิตภัณฑ์ใส่ถุง ไล่ลมแล้วเก็บไว้ในห้อง โดยมีวิธีแก้ไข คือ นำไปล้าง ขัด และตากให้แห้ง แล้วนำไปเคลือบวามิซอกที

สิ่งที่อยากได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ งบประมาณช่วยเหลือ เพราะบางครั้งช่วงที่ลูกค้าสั่งของเยอะๆ นั้น บางครั้ง 200-300 ใบ (ทางกลุ่มใช้เวลาทำประมาณหนึ่งอาทิตย์จะได้ 100 ใบ)

ต้นทุนด้านทรัพยากรวัตถุดิบ ได้แก่ เถาวัลย์ เป็นพืช ไม้เลื้อยชนิดหนึ่ง ขึ้นพันเกาะรอบ ต้นไม้ใหญ่ทั่วไป ตามชายแม่น้ำท่าจีนสี่ธรรมชาติน้ำตาลแดง มีลักษณะยืดหยุ่น เหนียวคงทนไม่เปราะง่าย เหมาะสำหรับจักสานกระเช้าผลไม้ ตะกร้ารูปทรงต่าง ๆ

ด้านเศรษฐกิจ ปีแรก ลงหุ้นคนละ 300 บาท เป็นเงิน 3,000 บาท ต่อมาเพิ่มเป็นหุ้นละ 500 บาทเป็นเงินทุน 10,000 บาท เป็นเงินทุนจ่ายค่าแรงสานตะกร้า และวัตถุดิบที่ใช้ได้แก่ น้ำมัน แลคเกอร์ ฤกษ์เก็บผลิตภัณฑ์ ตะปูยิง และอื่น ๆ เถาวัลย์ 1 กิโลกรัมสานได้ตะกร้า 1 ใบ

ต้นทุนด้านวัฒนธรรมและสังคม มีกลุ่มเริ่มต้น 10 คน ปัจจุบันขยายเป็น 30 คนจากหมู่ 1, 6, 9, 11, มีภูมิปัญญาด้านการจักสาน เป็นลวดลาย หยาบ ลายไทย ลายขัด ลายน้ำไหล การตรวจคุณภาพผลิตภัณฑ์การทำบัญชีรายได้ของกลุ่ม โดยற்றுญุกกลุ่ม สมาชิกผู้ได้ครั้งละ 1,000-3,000 บาท ส่งผลิตภัณฑ์หักเงินเข้ากลุ่ม ชุดละ 50 บาท เช่น ชุดละ 400 บาท จ่าย 350 บาท

ขั้นตอนการทำกระเช้าเถาวัลย์แดง

1. ตัดเถาวัลย์ (การตัดควรระวังยางติดเสื้อผ้า)
2. นำไปต้ม (ด้วยถังขนาด 200 ลิตร ครั้งวัน)
3. ลอกเปลือกออกนำไปตากแดดให้แห้ง(นำมาเก็บไว้ ถ้าจะใช้งานก็ให้นำมาแช่น้ำอีกที) รับซื้อชนิดสดกิโลกรัมละ 25 บาท แห้งกิโลกรัมละ 30 บาท
4. นำ มาขดให้เป็นวงกลมตามโครงแบบรอยแบบเถาวัลย์ที่กำหนดเส้นผ่าศูนย์กลางได้แก่ 12, 14, 16, 18 นิ้ว
5. สานกระเช้า(ยึกลวดเย็บเพื่อให้แน่นและแข็งแรง)
6. เคลือบวานิช (เพื่อให้ขึ้นเงาและทนทานยิ่งขึ้น)
7. ตรวจสอบคุณภาพห่อเก็บ/จัดส่ง

การตลาด ขายตามใบสั่งซื้อจากร้านซีอีโอ สวอนก องค์การบริหารส่วนตำบล วังไก่อื่น เทศบาล อำเภอเนินขาม วิทยาลัยการอาชีพ อนุบาลหันคา ร้านค้าซีอีโอจังหวัดชัยนาท ต่างจังหวัด ได้แก่ สุโขทัย เมืองทองธานี สุพรรณบุรี กรุงเทพฯ และหัวหิน เป็นต้นการสั่งซื้อครั้งละ 100-300 ชุด ระยะเวลาในการผลิต 7 วัน ทำได้ 100 ชุดราคาตามขนาด เช่น ขนาด 12 นิ้วราคา 200 บาท 18 นิ้วราคา ลวดลายหยาบราคา 400 ลวดลายละเอียดราคา 450 บาท ต้นทุนชุดละ 50 บาท

การสนับสนุน

พัฒนาชุมชน ให้เงิน 20,000 บาท

องค์การบริหารส่วนตำบล มอบปัมลมยิงตะปู 10,000 บาท

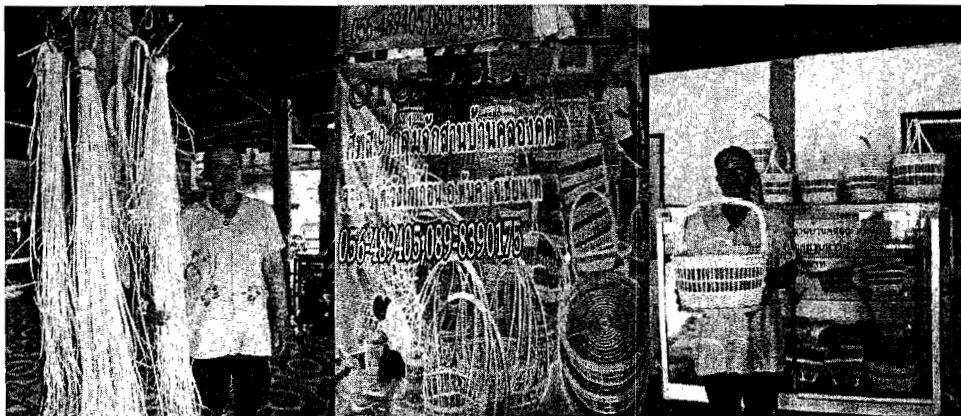
การศึกษานอกโรงเรียน ให้ค่าวัสดุครั้งละ 1,000 บาท ค่าสอน 500 บาท ครั้งละ 10 คน

ปัญหา รูปแบบใหม่ สถานที่เก็บผลิตภัณฑ์ก่อนส่ง ผลิตภัณฑ์บางชุดขึ้นราต้องใช้ถุงพลาสติกห่อมิดชิดป้องกันเชื้อรา การตรวจคุณภาพพบ เถาวัลย์เห็ด ตะปูเห็ด เศษเถาวัลย์ ลอยต่อเห็ด วางซ้อนทับกันเสียรูปทรงเสียหาย การตรวจผลิตภัณฑ์ก่อนรับและก่อนส่งเป็นสิ่งสำคัญ

การสืบทอด มีการสอนจักสานให้โรงเรียนในเขตอำเภอหันคาภาคเรียนละ 1 ครั้ง สอนฝึกอาชีพจักสาน

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีการพัฒนาลวดลายตามการสั่งซื้อได้แก่ ทรงกลม ทรงเหลี่ยม ลายขัดหยาบ ลายไทย ลายน้ำไหล และตามสั่ง การใช้น้ำมันทาแลคเกอร์ทากันเชื้อราและมอด ห่อถุงพลาสติก

2.4.2 กลุ่มจักสานหวายบ้านคลองคต

ภาพที่ 40 การเตรียมหวาย และผลิตภัณฑ์จักสานหวายบ้านคลองคต

ที่ตั้ง 33 หมู่ 1 ต.วังไก่อเลื้อน อ.หันคา จ.ชัยนาทนางสาวจันทน์ ภูษิต ประธานกลุ่มสมาชิกแรกเริ่ม จำนวน 10 คนสมาชิกปัจจุบัน จำนวน 30 คนเทียน กลัดทรัพย์และจินดา โพธิ์โตรองประธาน จำไข ประทุมทอง เลขานุการ ศรีทิพย์ ทิพย์สิงห์ เหมรัญญิก ประธาน นิลนุชบานนท์ ที่ปรึกษา

ประวัติความเป็นมาของกลุ่ม

กลุ่มจักสานบ้านคลองคตเริ่มต้นเมื่อปี 2547 เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่ทำนาเป็นหลัก และทำเครื่องจักสานต่างๆ เป็นอยู่แล้ว เมื่อมาเริ่มต้นจะทำเป็นอาชีพเสริม ทางกลุ่มได้เปลี่ยนจากการสานไม้ไผ่เป็นการสานด้วยหวายเพราะในพื้นที่นอกจากจะมีต้นไผ่อยู่มากแล้ว ยังมีหวายด้วยเช่นกัน (ป่าหวายคลองจันทร์)

ในช่วงแรกๆ ทางกลุ่มจะสานตะกร้ารูปวงรีเป็นหลักและทำเพียงขนาดเดียว โดยทางสมาชิกของ องค์การบริหารส่วนตำบลแสวงหาเข้ามาช่วยสอน หลังจากนั้นประมาณปี 2553 ทางกลุ่มได้ลองพัฒนาการสานตะกร้าเป็นทรงสี่เหลี่ยม และมีหลายขนาดให้เลือกมากขึ้น

นอกจากนี้เมื่อมีหวายที่เหลือจากการตัดเพื่อสานตะกร้า ทางกลุ่มได้นำหวายเหล่านั้นมาทำโตก เพื่อใช้ประโยชน์จากวัสดุให้คุ้มค่าที่สุด โดยปัจจุบัน ทางกลุ่มมีตะกร้าให้เลือกหลายแบบหลายประโยชน์ใช้สอย รวมถึงข้าวของเครื่องใช้อื่นๆ เช่น ตะกร้า ตะกร้าผ้า โตก และ สานแหกร เป็นต้น ซึ่งทางกลุ่มสามารถรับสานตามการสั่งซื้อของลูกค้าอีกด้วย เนื่องจากการจักสานนั้นชาวบ้านทำเป็นกันอยู่แล้ว

ยอดขายของกลุ่มประมาณ 500 ใบต่อปี กำไรจะอยู่ที่ประมาณ 50,000-60,000 บาทต่อปี โดยลูกค้าหลักจะเป็นร้านขายของชำ ของชำร่วย และร้านในเครือข่ายผลิตภัณฑ์ตำบล เช่น ที่เขาค้อ (จังหวัดเพชรบูรณ์), จังหวัดพิษณุโลก, จังหวัดนครปฐม

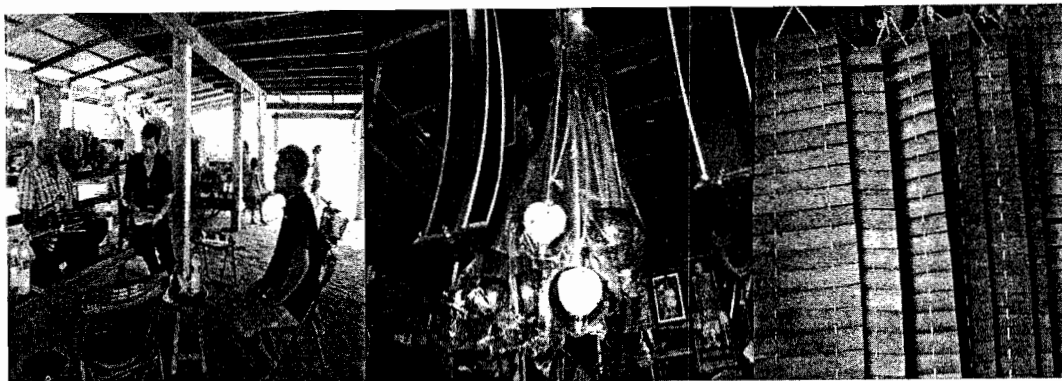
นอกจากสานตะกร้าแล้ว ทางกลุ่มยังได้เพิ่มการอาหารแปรรูป หรือขนมต่างๆ ด้วย เช่น แหนม, ปลาสาม, ลูกก็ใส่สับปะรด, ครองแครงกรอบ และมะม่วงสามรส เป็นต้น (พัฒนาชุมชนได้จัดตั้งศูนย์สตรีในหมู่บ้าน หัวหน้ากลุ่มและสมาชิกจึงได้ไปเรียน)

ในอนาคตทางหัวหน้าจะทำให้การจักสานหวายบ้านคลองคตเป็นอาชีพหลักของสมาชิก จะให้นั่งทำกันทุกวัน ทำทั้งปี ไม่ทำเฉพาะตามการสั่งซื้อเท่านั้น จะสานเก็บไว้เป็นสต็อกเพื่อส่งขายปลีกอีกด้วย เพราะเล็งเห็นว่าสามารถพัฒนาต่อไปด้วย รวมถึงเป็นการส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวช่วยกันทำงานด้วย และการจักสานก็ไม่ใช่งานที่ยากสำหรับชาวบ้าน

ขั้นตอนการทำตะกร้าหวาย

1. เมื่อได้หวายมาจาก โรงงาน (ซึ่งอบแห้งมาให้แล้ว) ก็จะตัดหวายให้ได้ขนาดความยาวที่ต้องการ แล้วนำมาทำความสะอาด (กลิ้งหรือขัดเพื่อไม่ให้มีเลี่ยน)
2. นำหวายมาเข้าแบบ (แบบเป็นเหล็กที่เชื่อมขึ้นรูปไว้แล้ว)
3. ใช้เครื่องยิง ยิงให้หวายต่อเชื่อมกัน โดยเริ่มต้นจากกันตะกร้าก่อน จากนั้นทำปากตะกร้า แล้วค่อยนำทั้งสองส่วนมายิงเชื่อมกันอีกที
4. เมื่อเป็นทรงตะกร้าที่สมบูรณ์ก็นำไปพันหวายบางๆ ให้เรียบร้อย
5. ทาแลคเกอร์ เพื่อป้องกันความชื้นและรา
6. เมื่อแห้งแล้วนำมาเก็บรายละเอียด เช่น ตัดส่วนเกินต่าง

2.2.3 กลุ่มดนตรีไทย

ภาพที่ 41 กลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยผลิตภัณฑ์ซอฮู้/ซอด้วง ระนาด

ที่ตั้ง กลุ่มอนุรักษ์ดนตรีไทย บ้านคลองจันทร์ หมู่ 1 ตำบลห้วยงู อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท โทร 056-489-190 นายจกต เขตการณ์ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอหันคา 2547 ตำบลนาผลิตภัณฑ์ซอฮู้-ซอด้วง

ประวัติความเป็นมา

ปลายสมัยรัชกาลที่ 5 มีหนองผืนเทพ กลุ่มซึ่งมีหมื่นเทพเป็นหัวหน้ากลุ่ม ดันตระกูลนามสกุลบัวเพชร ตระกูลอ่อนฉ่ำ ตระกูลอุปมาอำ อพยพมาทำมาหากิน โดยมาเครื่องดนตรีไทยมาด้วย ครูสอนดนตรีไทยคนแรก คือ ครูทรง อ่อนฉ่ำ

ปี 2485 นักดนตรีประจำหมู่บ้านมีความสามารถทางซอฮู้-ซอด้วง ไครอยากเป็นก็สอนให้ โดยรวมกลุ่ม 10 คน เป็นวงดนตรีไทยช่วยงานฟรี เล่นเพลงแรก คือ ซาโคลง เพลงเขนง(เล่นก่อนลิเก)

ปี 2500 มีวงปี่พาทย์ นายเจียน บุญवास ในคณะมี 20 คน เป็นปี่พาทย์ไทย-มอญ คือ อรุณ บุญवास เรือง บุญवास และพร บุญवासเป็นระนาดเอก ฝีมือดีแบบน้ำไม่หก ฝีมือเด่นในเขตหันคา วงดนตรีมีความเจริญรุ่งเรืองมาตลอด 20 ปี

ปี 2517 คนตรีสากลเข้ามามีบทบาทแทนแต่มีค่าใช้จ่ายสูง ใช้เงินคนตรีไทยไปสอนสากลจนคนตรีไทยได้รับความนิยมอีกครั้ง มี ประยูร อุปมาอำ สอน คำสิงห์ ช่วย แจ่มท้วม ประกิจ สอนแจ่ม รื้อฟื้นคนตรีไทยวงเครื่องสาย ซอฮู้-ซอด้วงผสมเป็นวงมโหรีขนาดย่อม 5-10 คน สร้างเครื่องดนตรี เองแสดงจนเป็นที่พึงพอใจของกลุ่ม ชุมชน ผลิตซอจากวัสดุในท้องถิ่น

การผลิตซอจากที่เดียวกัน จะตั้งเสียงให้เข้ากัน กลมกลืนได้ง่ายกว่าเครื่องดนตรีมาจากต่างแหล่งผลิตกัน

ปี 2543 ประยูร อุปมาอำ และสมาชิกกลุ่ม คิดทำซอฮู้-ซอด้วง คุณภาพดีจำหน่าย ให้เยาวชนและบุคคลทั่วไป ในราคา 300 บาท เริ่มจากกลึง ผลิตด้วยมือ ไม่มีเครื่องจักร

ปี 2546 ตำบลห้วยงูเห็นว่าผลงานของกลุ่มน่าจะผลิตเป็นสินค้าตำบลได้ จึงส่งขอเข้าร่วมแสดงในงาน โอท็อปเมืองทองธานี ผลปรากฏได้รับเงินยอดขายสูงสุดอันดับหนึ่งของสินค้าจังหวัด ชัยนาท มีผู้สนใจสั่งซื้อ ซอคุณภาพดีไว้ฝึกหัดและเล่นซอในโอกาสต่าง ๆ มีโทรศัพท์สั่งซื้อ คุณภาพแข็งแรง ทนทาน คุณภาพเสียงใสไพเราะ

ปี 2547 จงกล เขตการสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอหันคา รวบรวมตำนานผลิตภัณฑ์ ซอฮู้ซอด้วง กลุ่มอนุรักษ์ดนตรีไทย

ปี 2548 ซอฮู้ ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

ปี 2549 ประยูร อุปมาอำ ได้รับเกียรติบัตรโครงการภูมิบ้าน ภูมิเมือง ภูมิปัญญางานช่างฝีมือพื้นบ้าน จากกระทรวงวัฒนธรรม

กระบวนการผลิต

มีการผลิต 2 รูปแบบ ได้แก่ ซอฮู้ทำกะโหลกจากกะลามะพร้าว หน้าหัวกะโหลกทำจากดุงปูนซีเมนต์ อีกรูปแบบเป็นซอด้วง กลึงกะโหลกจากไม้เบญจพรรณ รูปทรงระบอบ หน้ากะโหลกทำด้วยหนังงูเหลือม ลักษณะซอที่ผลิตมีดังนี้ คือ

1. คอซอขนาดเล็กกว่าที่อื่น
2. ซอไม้คือ บังคับเสียงง่ายเสียงใสชัดเจน
3. ใช้วัสดุขึงหน้ากะโหลกด้วยดุงปูนและหนังงูเหลือม
4. ค้ำซอทำจากตะปูดไม้ระดับสูง หนึ่งนิ้วครึ่ง ช่วงสูงบังคับเสียงง่าย
5. สายคันชักไม้ได้ทำจากหางม้า ใช้ในลอนขนาดเบอร์ 30 จำนวน 70 เส้นเสียงไพเราะ
6. เลือกกะโหลกสามโหนด(หัวช้าง) คัดจากกะลา 3 ทูย ไม่มีลวดลายผิวหยาบ

ปี 2549 ได้รับเกียรติบัตรจากสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ ด้านการถ่ายทอด อนุรักษ์ สืบสานวัฒนธรรม

ปี 2551 ได้รับใบรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

การสืบสานมีการถ่ายทอดถึงวิธีผลิตให้สมาชิกกลุ่มทุกคน รวมทั้งถ่ายทอดให้นักเรียนฝึกหัดทำเครื่องดนตรีคุณภาพดี ราคาไม่แพง และมีการสอนการเล่นดนตรีด้วย

การพัฒนา มีการริเริ่มทำระนาดและสอนการตีระนาดและเครื่องดนตรีประกอบอื่น ๆ ใช้ในงานบุญ งานบวช งานศพ และงานทั่วไป

กลุ่มวงดนตรีไทย

นายจรูญ บุญवास กับอาจารย์ประภิต สอนแจ้ง วงดนตรีไทย ปี พ.ศ. 2466 เคยตั้งพลับพลารับเสด็จต่อจากวัดทรงเสวย พ่อจรูญ บุญवास สอนเป็นเสียงหน้อย อาจารย์ประภิต สอนแจ้งจากโรงเรียนคลองจันทร์ มาช่วย เสริมเพลงเป็นตัวโน้ตอักษรไทยย่อ ฝึกหัดเองติดตามวงไปที่ต่าง ๆ “แบบครูพักลักจำ” แอบเล่นเอง เดิมมีระนาดตกทอดมา 4 ราง แลกกันไถนาไป 1 รางกับกลองทัด 1 ลูก และรางที่เป็นงาก็ไม่ได้เอาไว้

บทเรียนการตั้งเสียงระนาด ใช้ระนาดเหล็กเป็นตัวเทียบเสียง และใช้ชั้นทำจากซี่ผึ้งผสมตะกั่ว อัตราส่วน 60 ต่อ 40 ลักษณะนี้มกล้ายดินน้ำมัน ซี่ผึ้งทำจากซี่ผึ้งจากรังผึ้ง และตะกั่วจากแบตเตอรี่ ตะไบแล้วร่อนผ่านตะแกรง นำส่วนผสมมาตัมจนนิ่มปั้นเป็นก้อน ดัดได้แผ่นไม้ตามลูกระนาด และเทียบเสียง ฤดูหนาวจะแข็งร่อนหลุดง่ายต้องใช้ไฟรอนให้นิ่มจึงดัดใหม่ ระนาดเอกมี 22 ลูก เดิมมี 21 ลูก ด้านซ้ายมือเริ่มจากเสียง ซอล ถึงเสียง มี ด้านขวาสุด เสียงที่ 22 เป็นเสียงซอลซ้ำ ประนาดเหล็กมี 20 ลูก ฆ้องวงเล็ก วงใหญ่ มี 17 ลูก

ไม้ตี ใช้ไม้ชิงชั้น พุง ใบบง ไม้สั้นความถี่สูงสั้นเร็ว ไม้ยาวความถี่ต่ำสั้นช้า การใช้ชั้นติดลูกระนาด ทำให้เสียงไพเราะยิ่งขึ้น “หากไม่มีชั้นเหมือนไม่มีแก้วเสียง” ดังเช่น ระนาดของพม่า อินโดนีเซีย ไม่มีถ่วงชั้นเสียงจะแปร่งกว่า “เวลานำไปแสดงแลกเปลี่ยนของไทยจะไพเราะกว่าถึงกับต่างชาติฟัง”

กิจกรรมฝึกตีระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวง กลอง ฉาบ ฉิ่ง โหม่ง สอนเล่นดนตรี สอนร้องส่ง สอนรำเพิ่มไปในการแสดง “เด็กตีระนาดได้รำได้”

เพลง เข้าท่า เนื้อหา และลูกหมด ส่วนใหญ่เพลงสองชั้น เพลงสูงสุด หน้าพาทย์ สาธุการ เพลงดับเพลงเถา และเพลงเกี๊ยะ เช่น ลาวเสียงเทียน ค้างคาวกินกล้วย เขมาร ไทรโยก ลาวดำเนินทราย เพลงลา เต่ากินผักบุ้ง ปลาทอง เยาะเย้ย มอญอ้อยอิ่ง

รับงานแสดง ได้แก่ งานมงคล พิธีพุทธ พราหมณ์ งานเจ้าแม่ งานศพ งานโดยเฉลี่ยเดือนละ 2 ครั้ง งานไกลที่สุดจังหวัดสุพรรณบุรี ไกลที่สุดอำเภอหันคา ครั้งละ 15 คน(มีร้องส่ง/รำ) ยกครู 12 บาท เหล้า 1 ขวด บุหรี่ 1 ซอง รูป 3 ดอก

การสืบทอด

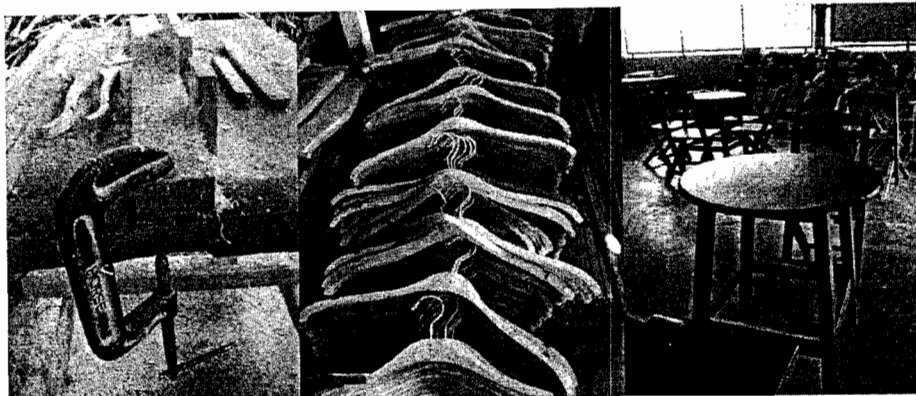
มีการสอนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 นาน 6 ปี รวมเด็ก 200 คน ใช้เป็นหลักฐานประกอบการเรียนต่อ ความสามารถพิเศษ มีคนชยันนาทจบปริญญาเอกแล้วยังมาเรียน และเก็บข้อมูลดนตรีไทยลูก 5 คนเล่นดนตรีไทยได้ทุกคน สิ่งภูมิใจ ส่วนใหญ่เป็นเด็กยากจน ต้องสร้าง ความไว้วางใจ ความคุ้นเคย ทักษะ ตีระนาดจบเพลงให้รางวัล 1,000 บาท แจกปากกา ของที่

ระลึก เด็กที่สมัครเข้ากลุ่มตีระนาดได้ รำได้เปิดบัญชีให้ 2,000 บาท กิจกรรมครอบครัววัด
อินทาราม(ตลุก) ปีละครั้ง

การพัฒนา

ควรอยู่ในหลักสูตรบังคับ ฝึกดนตรีแล้วเรียนคีขึ้นให้โอกาสเรียนต่อยอด ควรพัฒนา
ต้นแบบเพลงเป็นแผ่นซีดี เพื่อสะดวกกับการจัดเก็บกลุ่มทำเครื่องดนตรีขายต้องฟังครูดนตรี จึงควร
เล่นดนตรีเป็นเองด้วย

2.4.4 กลุ่มอาชีพ ไม้แขวนเสื้อบ้านดอนขงโค

ภาพที่ 42 ไม้แขวนเสื้อ และเครื่องใช้ในบ้านทำจากรังไม้บ้านดอนขงโค

ที่ตั้ง 46 หมู่ 4 ตำบลห้วยสูง อ.หันคา จ.ชัยนาท

ประธานกลุ่ม นางบุปผา นันทปิยะวรรณ และมีนายโกวิน นันทปิยะวรรณฝ่ายการผลิต

ประวัติความเป็นมาของกลุ่มและรายละเอียดต่างๆ

กลุ่มอาชีพบ้านดอนขงโคเริ่มต้นเมื่อปี 2546 โกวิน นันทปิยะวรรณ(2554)ได้รับความรู้เรื่องงานไม้ งานช่างมาจากรุ่นพ่อ ถือเป็นมรดกตกทอดมา และเมื่อพัฒนากรจังหวัดได้จัดอบรม ทั้งเรื่องช่าง และเรื่องการตลาดให้กับสมาชิก โดยใช้เวลาอบรมทั้งสิ้น 88 วัน

จำนวนสมาชิกที่มาร่วมลงหุ้น 30 คน (เงินที่นำมาลงหุ้นนั้นทางประธานกลุ่มก็เป็นผู้จัดหางบประมาณมาให้) หุ้นละ 2,000 บาท แต่จำนวนสมาชิกที่มาร่วมลงมือทำผลิตภัณฑ์มีแค่ 7-8 คน เนื่องจากชาวบ้านยังทำการเกษตรเป็นหลัก และด้วยตัวงานที่ค่อนข้างยาก ถ้าไม่อบรมก็จะไม่สามารถทำได้เงินปันผลปีละ 300 บาท รายได้เดือนละ 4,500 บาท

ไม้ที่นำมาทำเฟอร์นิเจอร์ (โต๊ะ-เก้าอี้) นั้นเป็นเศษไม้สนที่ไปสั่งซื้อมาจากอยุธยา แต่หากเป็นไม้ที่นำมาทำไม้แขวนเสื้อคือ ไม้ยางพารา โดยจะไปซื้อที่โรงงานเลื่อยไม้จังหวัดระยอง

ปัจจุบันสมาชิกต้องมาทำงานด้วยกันที่โรงงานของบุปผา นันทปิยะวรรณ(2554) เพราะต้องใช้เครื่องมือ เครื่องจักร นอกจากงานบางอย่างที่สามารถแจกจ่ายให้สมาชิกนำกลับไปทำที่บ้านได้ โดยทุกคนจะได้รับเงินค่าจ้างทุกวัน ถ้าเป็นช่างฝีมือจะได้วันละ 250 บาท และถ้าเป็นคนงานจะได้รับ 150 บาท ประธานกลุ่มอยากให้ชาวบ้านทำงานนี้เป็นงานประจำ อยากให้รายได้ตรงนี้ เป็นรายได้หลัก

สำหรับผลิตภัณฑ์จากไม้ของกลุ่มอาชีพบ้านคอนขง โคนี่ สินค้าหลัก คือ ไม้แขวนเสื้อ ซึ่งตลาดและลูกค้าสำคัญ คือ การบินไทย, รีสอร์ทหรือโรงแรมต่างๆ นอกจากนี้ ยังมีชุดโต๊ะ-เก้าอี้ แบบพับได้ ซึ่งเป็นสินค้าที่กำลังได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ซึ่งจะนำไปส่งประจำให้ร้านเฟอร์นิเจอร์ที่จังหวัดนครสวรรค์

นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์อย่างเตียงนอน, อุปกรณ์เกี่ยวกับไวน์ (ชั้นวาง, กล่องใส่ไวน์) โต๊ะนักเรียน, โต๊ะญี่ปุ่น, ราวตากผ้า และสินค้าอื่นๆ ที่ทางประธานกลุ่มได้คิดขึ้นมาเพื่อใช้ประโยชน์จากเศษไม้ที่เหลือจากการทำเฟอร์นิเจอร์และไม้แขวนเสื้อ ไม่ว่าจะเป็น กรอบรูป หรือ ตะกร้า เป็นต้น

สำหรับการดำเนินงานทางการตลาดนั้น มีเว็บไซต์หลัก คือ www.thaitambon.com ที่มีรายละเอียดต่างๆ ของสินค้า เช่น รูปภาพ และ ราคา ซึ่งลูกค้าก็จะได้เห็นจากที่นี่ นอกจากนี้ทางประธานกลุ่มยังไปออกงาน ออกร้านบ่อยๆ เพื่อนำสินค้าที่ไม่ผ่านมาตรฐาน หรือเหลือจากทำส่งลูกค้าไปขายปลีก และยังเป็นการเพิ่มลูกค้าใหม่ๆ ด้วย เนื่องจากคนที่มาดูงานจะเห็นสินค้าและรับนามบัตรกลับไป

ปัญหาหรืออุปสรรคของทางกลุ่ม

ปัญหาเรื่องการสั่งซื้อที่ไม่สม่ำเสมอเนื่อง โดยเฉพาะสินค้าหลักอย่างไม้แขวนเสื้อและเฟอร์นิเจอร์ ที่ลูกค้าจะสั่งมาเป็นล็อต ๆ อาจจะ 3-4 เดือนต่อหนึ่งครั้ง ซึ่งทางกลุ่มอยากให้มียอดสั่งทุกเดือนมากกว่า รายได้จะได้สม่ำเสมอ และไม่ต้องเร่งทำเพื่อการสั่งซื้อ ล็อตใหญ่ๆ หากไม่มีการสั่งซื้อต้องออกร้านแสดงสินค้า แรงงานฤดูทำนาและเก็บเกี่ยว เทศกาล ต้องหยุดงานละฝึกอบรมเพิ่ม บางคนแพ้ฝุ่น คนเก่งประมาณประสบอุบัติเหตุ

การสนับสนุน

พัฒนาชุมชนสนับสนุน 500,000 ค่าอุปกรณ์ การศึกษานอกโรงเรียนสนับสนุนการอบรม 50-100 ชั่วโมง กระทรวงพัฒนาสังคมสนับสนุนการอบรม 88 วัน งบประมาณ 520,000 บาทเพิ่มการสืบทอดด้วยการอบรม นักเรียน และผู้สนใจ

การพัฒนาและการแก้ไขปัญหา

1. ทางกลุ่มแก้ปัญหาเรื่องของเหลือ สินค้าไม่ได้มาตรฐานด้วยการออกร้านขายสินค้าปลีก ซึ่งนอกจากจะเป็นการระบายสินค้าและได้เงินสดกลับมาหมุนแล้ว ยังได้ลูกค้าใหม่ๆ เพิ่มขึ้นในทุกครั้งที่ไปออกร้านด้วย
2. ทางกลุ่มพยายามคิดค้นผลิตภัณฑ์หรือสินค้าใหม่ๆ ขึ้นมา เพื่อใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างไม้ให้คุ้มค่าที่สุด (เศษไม้คือกำไร) และรับทำสินค้าตามออเดอร์ลูกค้าด้วย

3. ทางกลุ่มพยายามใช้ไม้อื่นๆ เข้ามาทดแทนไม้ที่ต้องสั่งซื้อจากต่างจังหวัด เช่น เฟอร์นิเจอร์เปลี่ยนมาใช้ไม้สัก เพราะที่ชัยนาทมีเยอะถ้าเหลือก็นำมาทำไม้แขวนเสื้อต่อ หรือกระทัง ไม้มะพร้าวที่ราคาข้อมกว่าก็สามารถทำไม้แขวนเสื้อได้เช่นกัน

4. ถ้าไม้แขวนเสื้อที่ไม่ผ่านมาตรฐานก็จะนำมาแก้ไข เช่น ย้อมสีเพื่อให้ดูสวยงาม และสามารถนำไปขายปลีกได้

5. ปัจจุบันทางกลุ่มได้นำจี้เล็กๆ ไปมอบให้กับกลุ่มแม่บ้านเพื่อนำไปอัดเป็นกระดาษ ต้นไม้

ขั้นตอนการทำไม้แขวนเสื้อ

วัตถุดิบ ไม้จากไม้สนลังส่งของจากต่างประเทศจังหวัดอยุธยา และไม้ยาง กิวละ 320 บาท ทำไม้แขวนเสื้อได้ 6,000 อัน ต้นทุนอันละ 5 บาท ขาย 25 บาท
 เลื่อยไฟฟ้าเอาไว้จี้รูป โดยนำแบบโครงของไม้แขวนเสื้อมาวางลงบนไม้แล้วนำมาตัดให้เป็นรูปที่ เลื่อยไฟฟ้าได้แก่

1. เครื่องขัด เพื่อให้ไม้ที่ตัดตามรูปสวย และไม่มีเสี้ยน
2. เครื่องผ่า หลังจากทีเลื่อยไม้ตามแบบแล้ว แบบยังหนาอยู่ก็นำมาผ่าเป็นชิ้นๆ ตาม ความหนา-บางที่ต้องการ

3. เครื่องดึงเคื่อย ทำร่อง
4. ประกอบ (เข้ารูป)
5. เจาะ (เพื่อใส่ที่แขวน) ใส่ลวด
6. กลึงไม้กลม กลึงไม้ที่จะนำมาเป็นที่แขวนเสื้อผ้า
7. ขัด เพื่อนำเสี้ยนออก
8. เจาะรูแล้วใส่ตะขอ
9. ทายูริเทนเพื่อเคลือบให้สวยงามและคงทน

ผลผลิตเฉลี่ย 3,000 อันต่อเดือน โต๊ะนักเรียนชุดละ 500 บาท โต๊ะญี่ปุ่นชุดละ 350 บาท กรอบรูป ราคา 20-80 บาทผลิตมากกว่า 1,000 ชิ้น

การพัฒนา ตรวจสอบคุณภาพก่อนส่งงาน พัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ ได้แก่ โต๊ะรับแขกไม้ พับได้ กรอบรูปจากเศษไม้เหลือใช้ อุปกรณ์ไวน์ กล่อง ชั้น ที่วาง โต๊ะนักเรียน โต๊ะญี่ปุ่น และ กระดาษจี้เล็กๆ

ตารางที่ 5 รายชื่อกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน

ตำบล/อำเภอ	กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน
วัดสิงห์	<p>1.ผ้าชีห่ม 3,11 ตำบลมะขามเฒ่า (ประนอม แพงกลิ่น, ทองหลอม แพงกลิ่น, สมจิต แพงกลิ่น) กิจกรรมสาธิตการสานผ้าชีและสั่งซื้อ</p> <p>2.จักสานไม้ไผ่หนองจิกห่ม 6 ตำบลบ่อแร่ เชื่อมโยง 13 กิโลเมตร (สัมผัส ต่ายธานี, อำไพ ขุนไกร, นันทนา หวังธงชัยเจริญและสมาชิก) กิจกรรมสาธิตการสานตะกร้า ชมผลิตภัณฑ์หลากหลายประเภทและสั่งซื้อ</p> <p>3.ผ้าบาติก ห่ม 2 ตำบลหนองบัว(วัชรวิทย์ แฉมเจริญ และสมาชิก 26 คน)) กิจกรรมสาธิตการย้อมผ้า เขียนลาย ลงเทียน และสั่งซื้อ</p> <p>4.รูปสมุนไพรมหู่ 4 ตำบลมะขามเฒ่า วัดคลองมอญ(สินมงคล อินธนู สมาชิก 15 คน)) กิจกรรมสาธิตการเตรียมวัสดุสมุนไพรรูปการบดสมุนไพรรูป การผสมส่วนผสม การปั้นก้านรูปและสั่งซื้อ</p> <p>5.ขนมไทยคลองมอญห่ม 4 ตำบลมะขามเฒ่า วัดคลองมอญ(ลักขิณกา สุรณธร)) กิจกรรมสาธิตการทำขนมและสั่งซื้อ</p> <p>6.จักสานพลาสติก ห่ม 11 บ้านท่าแห ตำบลมะขามเฒ่า(รุ่งรัตน์ มีโพธิ์, ละเอียด มีทองและสมาชิก 20 คน)) กิจกรรมสาธิตการสานพลาสติก รูปแบบต่าง ๆ และสั่งซื้อ</p> <p>7.น้ำพริกแม่แก้วห่ม 6 คลองปลาไหล ตำบลมะขามเฒ่า (นกแก้ว อินทฉาย)) กิจกรรมสาธิตการเตรียมวัสดุอาหารเครื่องเทศ ปลา เครื่องปรุง แต่งกลิ่น และสั่งซื้อ</p>

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ตำบล/อำเภอ	กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน
2. หันคา	<p>1.ไม้แขวนเสื้อ/ของใช้หมู่ 4 ตำบลห้วยงู(บุปผา นันทปิยะวรรณ, วินนันทปิยะวรรณและสมาชิก 30 คน)) กิจกรรมสาธิตการ เลื่อย ตัดแต่งเศษไม้ การเข้าไม้ การประกอบ การเจาะ การทอ น้ำยาเคลือบมันและสังข์</p> <p>2.คนตรีไทยหมู่ 1 ตำบลห้วยงู (ประยูณ อุปมาอำ, จรูญ บุญवास, ประกิต สอนแจ้ และสมาชิกวง 5-10 คน)) กิจกรรมสาธิตการ กลึงไม้ การประกอบ การสาธิตวงดนตรีและสังข์</p> <p>3.จักสานหวายคลองคตหมู่ 1 ตำบลวังไก่อ่เดือน (จ้านงค์ ภูษิต สมาชิกและ 30 คน)) กิจกรรมสาธิตการสานหวาย เข้าขอบ หู ทาน้ำมันเคลือบและสังข์</p> <p>4.จักสานเถาวัลย์แดงหมู่ 11 ตำบลวังไก่อ่เดือน (สมบัติ พุทธวงษ์ และสมาชิก 32 คน)) กิจกรรมสาธิตการเตรียมเถาวัลย์แดง การ ต้ม การลอกเปลือก การมัด สานตะกร้าเถาวัลย์ เคลือบน้ำยาและ สังข์</p>

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอวัดสิงห์เป็นกลุ่มอาชีพจากการผลิต เครื่องใช้ในครัวเรือนและอุปกรณ์การเกษตรประเภทเครื่องจักสานและจักสานประยุกต์ตามความต้องการของผู้สังข์ น้ำพริก ขนมไทย เป็นอาหารภูมิปัญญา ทำจากวัตถุดิบในชุมชน สำหรับศิลป ฝ่าบาติกประยุกต์จากการอบรมและใช้เป็น เครื่องนุ่งห่ม ส่วนรูปสมุนไพรมีเชื่อมโยงกับ อุตสาหกรรมก้านรูปในชุมชนใช้เป็นยาแก้นุงสมุนไพรมี อำเภอหันคาจักสานและเครื่องใช้เช่นกัน และยังมีภูมิปัญญาเครื่องดนตรีไทยและวงดนตรีไทยเสริมการผลิตเครื่องดนตรีด้วย

ตารางที่ 6 ผลประเมินมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

กลุ่ม	\bar{X}	S.D.	ระดับศักยภาพ
1. จักสานหนองจิก	1.95	0.542	ปานกลาง
2. ผ้าชี	1.86	0.534	ปานกลาง
3. ผ้าบาติก	2.17	0.500	ปานกลาง
4. จักสานพลาสติก	1.87	0.434	ปานกลาง
5. รูป	1.87	0.434	ปานกลาง
6. ขนมหไทยคลองมอญ	1.86	0.476	ปานกลาง
7. น้ำพริกแม่เหล็กแก้ว	1.77	0.529	ปานกลาง
8. ไม้แขวนเสื้อ/ของใช้ในบ้าน	2.11	0.761	ปานกลาง
9. จักสานหวายคลองคต	1.97	0.779	ปานกลาง
10. จักสานเถาวัลย์แดง	2.26	0.619	ปานกลาง
11. คนตรีไทย	1.82	0.773	ปานกลาง
รวม	1.97	0.140	ปานกลาง

จากตารางที่ 6 ผลการประเมินกลุ่มวิสาหกิจชุมชนพบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.97 ระดับศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนประเด็นย่อย พบว่า กลุ่มที่มีศักยภาพได้แก่ จักสานเถาวัลย์แดง รองลงมา ผ้าบาติก ไม้แขวนเสื้อและของใช้ในบ้าน(หัตถ์) ส่วนงานจักสานรองลงมา ได้แก่ จักสานหวายคลองคต และจักสานไม้ไผ่หนองจิก ทุกกลุ่มมีคะแนนประเมินอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากการผลิตส่วนใหญ่ประชาชนกลุ่มจะกลายเป็นเจ้าของกิจการ ทำการผลิตเองและรับผลผลิตจากสมาชิก หรือมีสมาชิกเป็นแรงงานมาผลิตที่บ้านประชาชนกลุ่มเป็นหลัก

ส่วนที่ 3 การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมตามวิถีชุมชนและวิสาหกิจชุมชน ลุ่มแม่น้ำท่าจีน จังหวัดชัยนาท

ผลการศึกษาวัฒนธรรมตามวิถีชุมชนลุ่มแม่น้ำท่าจีนจังหวัดชัยนาท ศึกษาวัฒนธรรมของสถานธรรม และวิสาหกิจชุมชนในลุ่มแม่น้ำท่าจีนจังหวัดชัยนาท สามารถกำหนดเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมตามวิถีชุมชนและวิสาหกิจชุมชนลุ่มแม่น้ำ ท่าจีน จังหวัดชัยนาทได้ 2 เส้นทาง ดังนี้

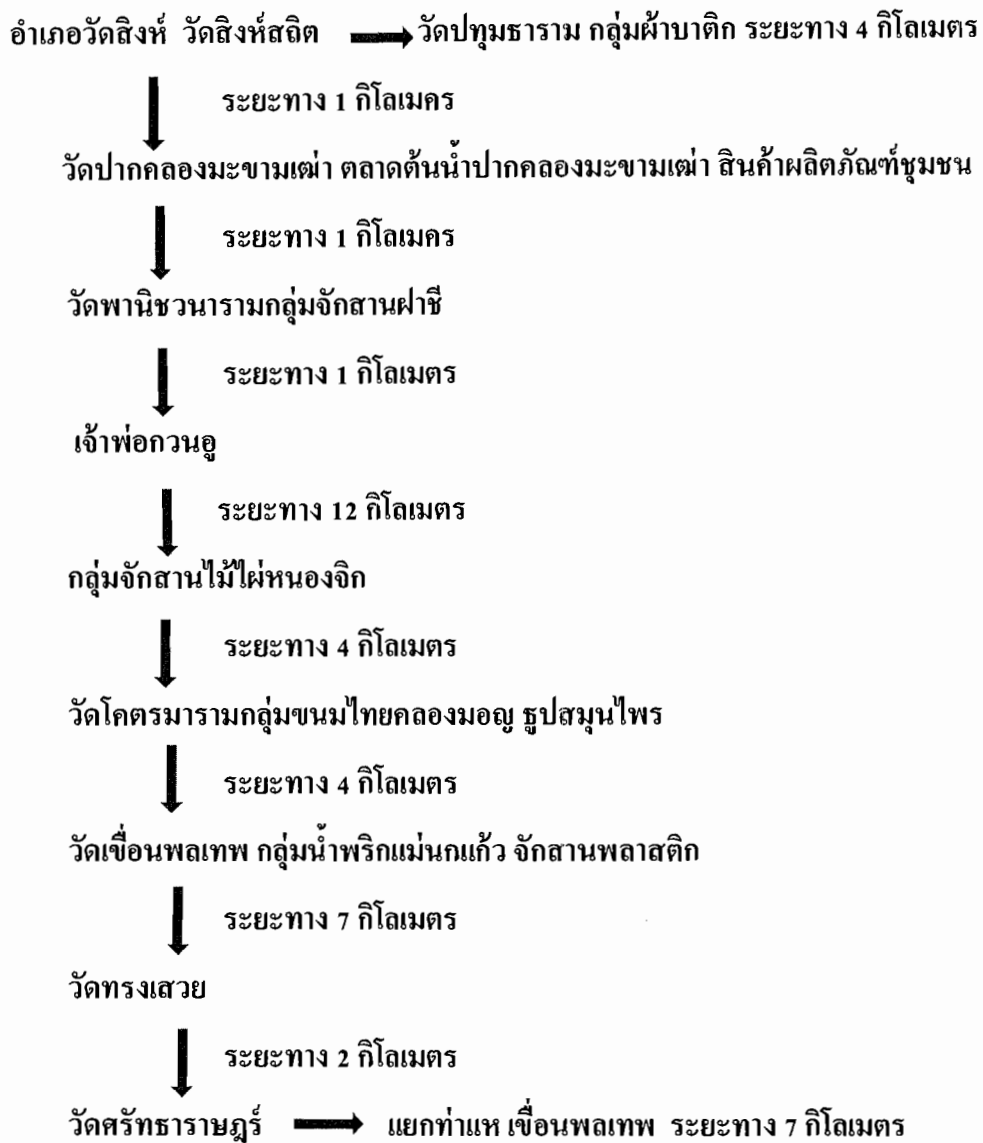
เส้นทางที่ 1 เส้นทางท่องเที่ยวแปดวัดหนึ่งศาลเจ้า

ภาพที่ 43 แผนที่อำเภอวัดสิงห์

เส้นทางท่องเที่ยวอำเภอวัดสิงห์ ไหว้พระแปดวัดหนึ่งศาลเจ้าพ่อกวนอู และเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์ชุมชน อำเภอวัดสิงห์ ได้แก่ วัดปากคลองมะขามเฒ่าชมผลิตภัณฑ์จักสานฝาซิมะขามเฒ่า วัดสิงห์สถิต วัดพานิชวนาราม วัดโคตรมาราม ชมผลิตภัณฑ์ขนมไทยและก้านรูปสมุนไพรวัดทรงเสวย วัดศรีทाराษฎร์ วัดเขื่อนพลเทพ ชมผลิตภัณฑ์น้ำพริกแม่ยกแก้ว และจักสานปลาสดิกเชื่อมโยงไปยังวัดในเขตอำเภอวัดสิงห์แวะชมเครื่องจักสานไม้ไผ่หนองจิก ได้แก่ วัดปทุมธาราม กลุ่มผ้าบาติกบ้านหนองบัว

“หลวงปู่สุขมิ่งเมือง นามกระเดื่องเครื่องจักสาน ขนมหวานตำนานไทยต้นน้ำใหญ่ท่าจีน”

ภาพที่ 44 เส้นทางท่องเที่ยวแปดวัดหนึ่งศาลเจ้า

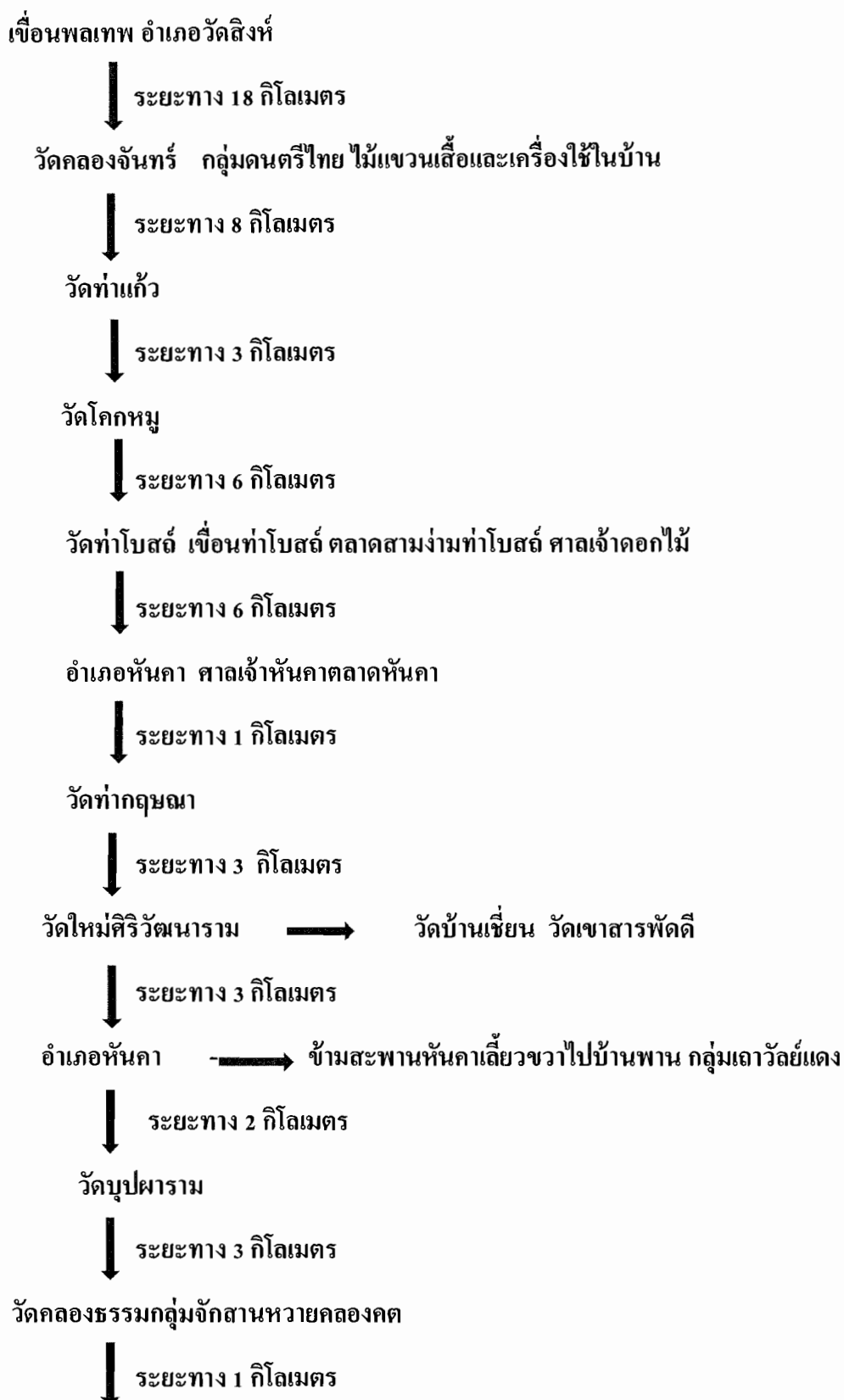
เส้นทางที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยว 9 วัด อำเภอหันคา

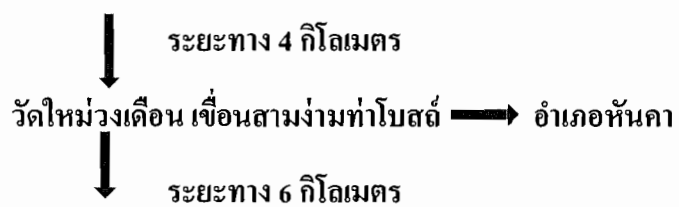
ภาพที่ 45 แผนที่อำเภอหันคา

เส้นทางท่องเที่ยวอำเภอหันคา ไหว้พระเก้าวัดสองศาลเจ้าและเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์ชุมชน อำเภอหันคา ได้แก่ วัดใหม่ศิริวัฒนาราม วัดท่ากฤษณาชมผลิตภัณฑ์จักสานเถาวัลย์แดงบ้านพราน วัดคลองธรรมชมสินค้าจักสานหวาย วัดคลองเกษม วัดใหม่วงเดือน วัดคลองจันทร์ชมสินค้าชุมชน ซอกกลุ่มดนตรีไทย และผลิตภัณฑ์ไม้แขวนเสื้อวัดท่าโบสถ์ วัดโคกหมู วัดท่าแก้ว สามารถทำบุญ ไหว้พระ เกจิอาจารย์ เยี่ยมชมโบราณวัตถุที่งดงาม และจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมตามรูปแบบที่เหมาะสมได้

“หลวงพ่อดุสิตดิถีธิ์ งามวิจิตรบึงฉวาก แหล่งปลามากระหนับัว ร่มรื่นทั่วเขาสารพัดดี
เด่นเป็นศรีชาวหันคา งามสุดตาเกาะเมือง”

วัดคลองเกษม

ออกถนนชัยนาทสุพรรณบุรี ระยะทาง 5 กิโลเมตร

ภาพที่ 46 เส้นทางท่องเที่ยว 9 วัด อำเภอหันคา

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาวัฒนธรรมตามวิถีชุมชนลุ่มแม่น้ำท่าจีนจังหวัดชัยนาท ศึกษาวัฒนธรรมของสถานธรรม และวิสาหกิจชุมชนในลุ่มแม่น้ำท่าจีนจังหวัดชัยนาท และกำหนดเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมตามวิถีชุมชนและวิสาหกิจชุมชนลุ่มแม่น้ำ ท่าจีนจังหวัดชัยนาทจากผลการวิจัยสามารถสรุปผล อภิปราย และเสนอแนะได้ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาวัฒนธรรมตามวิถีชุมชนลุ่มแม่น้ำท่าจีน จังหวัดชัยนาทพบวิถีวัฒนธรรม ดังนี้

1. ผลศึกษาวัฒนธรรมตามวิถีชุมชนลุ่มแม่น้ำท่าจีนจังหวัดชัยนาท

ผลการศึกษา พบว่า วัฒนธรรมวิถีชุมชนลุ่มแม่น้ำท่าจีน สามารถแบ่งออกได้เป็นสองส่วนคือ วิถีวัฒนธรรมชาวจีน และวิถีวัฒนธรรมชาวไทย ดังนี้

วัฒนธรรมวิถีชุมชนชาวจีน ประเพณีแห่เจ้าศาลเจ้าพ่อกวนอูในงานกินเจ ตรุษจีน และสารทจีน เพื่อบูชาบรรพชนผู้บุกเบิกการค้า และเป็นสิริมงคลต่อชีวิต โดยการยกย่องเชิดชูเจ้ากวนอูผู้มีคุณธรรมมายึดเป็นหลักคุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ มีน้ำใจรักภักดีต่อแผ่นดิน กตัญญูต่อบิดามารดา ซื่อตรงต่อคู่ครอง ตั้งตนอยู่ในศีลธรรม และซื่อตรงต่อมิตร

วัฒนธรรมวิถีชุมชนชาวไทย ประเพณีงานกินอยู่อย่างมีความสุขย้อนยุคโบราณ เป็นประเพณีของชาวอำเภอวัดสิงห์ แสดงถึงวัฒนธรรมความเป็นอยู่ เช่น การแต่งกาย สิ่งของเครื่องใช้ และอาหารย้อนยุค เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

2. ผลศึกษาวัฒนธรรมของสถานธรรม และวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มแม่น้ำท่าจีนจังหวัด ชัยนาท

2.1 วัฒนธรรมของสถานธรรม

สถานธรรมที่มีในอำเภอวัดสิงห์มีทั้งหมด 8 วัด 1 ศาลเจ้า ซึ่งมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งหมด ส่วนสถานธรรมในอำเภอบ้านคางมีทั้งหมด 10 วัด มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งหมด 9 วัด และมี 1 วัด ที่ไม่มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว

กิจกรรมการปฏิบัติธรรมและการรองรับนักท่องเที่ยว มีประเพณีตามวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ทั้งอำเภอวัดสิงห์และบ้านคาง ได้แก่ มาฆบูชา วิสาขบูชา อาสาฬหบูชา เข้าพรรษา ออกพรรษา ปีใหม่สงกรานต์ ถิ่นและผ้าป่า ซึ่งจัดในวัดและท้องถิ่นเทศบาล เป็นงานทำบุญ ฟังเทศน์ ฟังธรรม และถือศีลบวช

ผลการประเมินศักยภาพ พบว่า อำเภอวัดสิงห์ ในด้านการดึงดูดนักท่องเที่ยว ด้านการรองรับนักท่องเที่ยว และด้านการจัดกิจกรรม ศักยภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ วัดปากคลองมะขาม เฒ่าทรงสวยปทุมทาราม สิงห์สถิตตามลำดับ ระดับความคิดเห็นรวมอยู่ในระดับมาก

อำเภอบ้านคาง ในด้านการดึงดูดนักท่องเที่ยว ด้านการรองรับนักท่องเที่ยว และด้านการจัดกิจกรรม ศักยภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ วัดท่ากฤษณา ท่าโบสถ์ ไหมศิริวัฒนาราม ไหมม่วงเดือน และคลองจันทร์

2.2 วัฒนธรรมวิสาหกิจชุมชน

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอบ้านคางมีทั้งหมด 4 กลุ่ม ได้แก่ จักสานเถาวัลย์แดง จักสานหวาย ไม้แขวนเสื้อและของใช้ในบ้าน และดนตรีไทย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในวัดสิงห์มีทั้งหมด 7 กลุ่ม ได้แก่ น้ำพริกเผาแม่ยกแก้ว ฟาซี จักสานพลาสติก ขนมหอย ฐปสมุนไพโร จักสานไม้ไผ่ และผ้าบาติก

ผลการประเมินกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า กลุ่มที่มีศักยภาพได้แก่ จักสานเถาวัลย์แดง รองลงมา คือ ผ้าบาติก ไม้แขวนเสื้อและของใช้ในบ้าน(บ้านคาง) ส่วนงานจักสานรองลงมา ได้แก่ จักสานหวายคลองคตและจักสานไม้ไผ่หนองจิก ทุกกลุ่มมีคะแนนประเมินอยู่ในระดับปานกลาง

3. กำหนดเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมตามวิถีชุมชนและวิสาหกิจชุมชนลุ่มแม่น้ำท่าจีน จังหวัดชัยนาท

การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมตามวิถีชุมชนและวิสาหกิจชุมชนลุ่มแม่น้ำท่าจีน สามารถกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวได้ 2 เส้นทาง ดังนี้

เส้นทางที่ 1 เส้นทางท่องเที่ยวอำเภอวัดสิงห์ ไหว้พระแปดวัดหนึ่งศาลเจ้าพ่อกวอนอู และเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์ชุมชน อำเภอวัดสิงห์

การท่องเที่ยววัดปากคลองมะขามเฒ่าชมผลิตภัณฑ์จักสานฝาชีมะขามเฒ่าวัดสิงห์สถิต วัดพานิชวรารามวัดโคตรมาราม ชมผลิตภัณฑ์ขนมไทยและก้านธูปสมุนไพร วัดทรงสวย วัดศรัทธาราษฎร์ วัดเขื่อนพลเทพ ชมผลิตภัณฑ์น้ำพริกแม่แก้วและจักสานพลาสติก เชื่อมโยงไปยังวัดในเขตอำเภอวัดสิงห์แวะชมเครื่องจักสานไม้ไผ่หนองจิก ได้แก่ วัดปทุมธารามกลุ่มผ้าบาติกบ้านหนองบัว

เส้นทางที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยวอำเภอหันคา ไหว้พระเก้าวัดสองศาลเจ้าและเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์ชุมชนอำเภอหันคา

การท่องเที่ยววัดใหม่ศิริวัฒนาราม วัดท่ากฤษณาชมผลิตภัณฑ์จักสานเถาวัลย์แดงบ้านพรานวัดคลองธรรมชมสินค้าจักสานหวาย วัดคลองเกษม วัดใหม่วงศ์เดือน วัดคลองจันทร์ชมสินค้าชุมชนชอกกลุ่มดนตรีไทย และผลิตภัณฑ์ไม้แขวนเสื้อวัดท่าโบสถ์ วัดโคกหมู วัดท่าแก้ว สามารถทำบุญไหว้พระ เกจิอาจารย์ เยี่ยมชมโบราณวัตถุหิ้งดงาม และจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมตามรูปแบบที่เหมาะสมได้

อภิปรายผล

1. วัฒนธรรมตามวิถีชุมชนลุ่มแม่น้ำท่าจีนจังหวัดชัยนาท

1.1 วัฒนธรรมวิถีชุมชนชาวจีน ประเพณีแห่เจ้าศาลเจ้าพ่อกวอนอูตั้งแต่ พ.ศ. 2503 ทุก 4 ปี (สร้างตั้งแต่ พ.ศ. 2471) ไหว้เจ้าในงานกินเจ ตรุษจีน และสารทจีน เพื่อบูชาบรรพชนผู้บุกเบิกการค้า และเป็นสิริมงคลต่อชีวิตแห่เจ้าแห่ธงทุก 4 ปี ระลึกถึงบรรพบุรุษชาวจีนรุ่นแรกที่มาค้าขายเพื่อให้ทำมาค้าขึ้น ทำบุญเพื่อระลึกถึงผู้ล่วงลับไปแล้ว การบูชาตามประเพณีทางศาสนาพุทธนิกายของชาวจีน ได้แก่ ประเพณีกินเจ ตรุษจีน และสารทจีนผู้ร่วมงานส่วนใหญ่เป็นชาวจีนกับญาติพี่น้องชาวอำเภอวัดสิงห์และอำเภอใกล้เคียง ส่วนที่อำเภอหันคาและบ้านท่าโบสถ์ก็ปฏิบัติ

เช่นเดียวกันคือ จัดงานตรุษจีน สารทจีน และไหว้เจ้าทุกวันทั้ง 1 และ 15 ของเดือน ไหว้ฟ้าดิน เจ้าพ่อคอกไม้ เจ้าที่เฮ้งเจีย กวนอิมและงานงิ้ว

การสร้างศาลเจ้าพ่อกวนอูเป็นการถ่ายทอดสถาปัตยกรรมจากศาลเจ้ามโนรมณ์ ได้รับการสนับสนุนจากคนจีนในมโนรมณ์ หันคา พุหะ สรรคนูรี ตลาดปากคลอง เรือส่งเสื้อผ้า เรือโซ่ห่วย เจ้าของศาลเจ้าแม่ลูกอ่อน เป็นความร่วมมือร่วมใจของชาวจีนที่มาอาศัยทำการค้าขายเมื่อ 100 ปีที่ผ่านมา มีการตั้งศาลบูชาบรรพชน เป็นการสืบทอดประเพณีการกราบไหว้บูชาตลอดมาเป็นเวลามากกว่า 100 ปี ในเทศกาลตรุษจีนและสารทจีน การนำอาหารหวานคาวมาเช่นไหว้เป็นการล่ำรึกถึงผู้มีพระคุณและแสดงความกตัญญูต่อ บรรพชนผู้บุกเบิกการค้า และยังยึดหลักคุณธรรมของเจ้าพ่อกวนอู 5 ประการ ได้แก่ มีน้ำใจรักภักดีต่อแผ่นดิน กตัญญูต่อบิดามารดา ซื่อตรงต่อคู่ครอง ตั้งตนอยู่ในศีลธรรม และซื่อตรงต่อมิตร

1.2 วัฒนธรรมวิถีชุมชนชาวไทย ประเพณีงานกินอยู่อย่างมีความสุขย้อนยุคโบราณ เชื่อมโยงกับตลาดวัดสิงห์และตลาดต้นน้ำปากคลองมะขามเฒ่า แสดงประเพณีชาวอำเภอวัดสิงห์ในการแต่งกาย แสดงสิ่งของเครื่องใช้ และอาหารย้อนยุค เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของอำเภอวัดสิงห์ร่วมกับจังหวัดชัยนาท การจัดงานปีละครั้ง เป็นกิจกรรมเชิงอนุรักษ์ เพื่อการประชาสัมพันธ์ วัฒนธรรมของชาวอำเภอวัดสิงห์ ตั้งแต่ครั้งมีตลาดเก่า ห้างแถวอำเภอวัดสิงห์ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และยังมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้ สำนึกกรกฐนชน ดังข้อมูลร้านของกิน แกงโบราณป่าบติ แกงสูงณรงค์ แกงเจ้อย(ขนมเบื้อง) ก๋วยเตี๋ยว ผัดไทยเจ้อยว้ ต้มเลือดหมูคุณผึ้ง ก๋วยเตี๋ยวเจ้อย ลาดหน้าเจ้อยเหนียว ก๋วยเตี๋ยวล้อเกวียน ก๋วยเตี๋ยวมุดุน(ช.ชวนชิม) ก๋วยเตี๋ยวไก่ทอด ถั่วแปบเจ้อย ข้าวเกรียบงาอ่อนคุณยิ้ม เป็ดพะโล้ ขนมก้วยช่าย-โรตีสีเหล็กเดี่ยว ขนมไทยเป้าหัดี้ ขนมไทยครูเสริมศรี กาแฟโบราณเจ้อยอก ก๋วยเตี๋ยวน้องแพร สุกี้ลงสรงเจ้อย ร้านของฝาก บ๊ะจ่างไข่เค็มเจ้อย ขนมเปี๊ยะมธุรส พัชรีเบเกอรี่ ผิง-ไผ่เบเกอรี่ ขนมผิงป่าไฟ ไมตรีจิต(ผ้าเมตร) ตามสไตล์ วัฒนัของเล่น ข้าวหลามแม่สมจิตร ทองม้วนป่าประเทือง และเต้ากัวโบราณ เป็นต้น

การแสดงด้านอาหารและของฝากช่วยเป็นฐานข้อมูลในการท่องเที่ยวของอำเภอวัดสิงห์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการแวะเยี่ยมชมชิมอาหารและของฝากตามเส้นทางที่กำหนดในแผนการเดินทาง และช่วยสืบทอดภูมิปัญญาทั้งชาววัดสิงห์เชื้อสายไทยและจีนที่มีวัฒนธรรมกลมกลืนกัน การจัดกิจกรรมย้อนยุคได้เชื่อมโยงมาถึงการส่งเสริมการค้าเนิน โครงการตลาดต้นน้ำปากคลองมะขามเฒ่า โดยประธานวัฒนธรรมอำเภอวัดสิงห์ อารีย์ เรืองโพธิ์ (2554) ได้กล่าวถึงการจัดตลาดต้นน้ำทุกวันเสาร์ แสดงสินค้ากลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน เชื่อมโยงกับอำเภออื่นที่อยู่ใกล้เคียงได้แก่ กลุ่มขนมไทยกล้วยกวน ก้านชูปสมุนไพรรคลองมอญ กลุ่มจักสานพลาสติก กลุ่มลูกบิด และเครื่องจักสานไม้ไผ่ ร่วมกับอาหารผัดไทย ก๋วยเตี๋ยว ขนมครก กล้วยทอด และกาแฟ

โบราณ ซึ่งยังไม่มีศักยภาพดึงดูดใจเพียงพอ ทำให้มีผู้มาท่องเที่ยวจำนวนน้อย เนื่องจากไม่มีกิจกรรมอื่นร่วมกับโครงการตลาดต้นน้ำ สินค้ายังไม่มีหลากหลาย การเข้าถึงไม่สะดวกและทำเลที่ตั้งไม่เหมาะสม นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเที่ยวชมมัสการหลวงปู่ศุขทำบุญที่วัดปากคลองมะขามเฒ่าแล้วเดินทางกลับ การพัฒนาตลาดต้นน้ำจึงควรเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยววัดปากคลองมะขามเฒ่า จัดกิจกรรมตลาดต้นน้ำร่วมกับวัดในด้านศาสนธรรม พัฒนากิจกรรมสินค้าภูมิปัญญาชุมชนร่วมกับสินค้าการเกษตร กิจกรรมทางน้ำร่วมกับกิจกรรมทางวัฒนธรรม สอดคล้องกับมณีวรรณ ผิวนิม (2545) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อวิถีชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนตลาดน้ำ พบว่า ประชาคมตลาดน้ำตลิ่งชัน ในระยะหลังได้พัฒนามาเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจมีเรือและแพขายอาหารในน้ำ บนบกมีการขายอาหาร ผัก ผลไม้และพันธุ์ไม้จากสวนตลอดจนจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม

ผลกระทบทางวัฒนธรรมได้ช่วยกระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในด้านการแต่งตัว กิจกรรมทางวัฒนธรรมความรู้สึกรักภูมิใจในท้องถิ่นของตนศักยภาพของการจัดการการท่องเที่ยวแบบตลาดน้ำยังมีอยู่มากเนื่องจากเป็นกิจกรรมเฉพาะตัว เป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติคนในชุมชนทั้งสองยังต้องการให้มีการท่องเที่ยวแบบตลาดน้ำต่อไปและเห็นว่าสามารถจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้แต่ทั้งนี้ต้องให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการให้ข้อมูลที่ต้องการเกี่ยวกับตลาดน้ำในอดีตและปัจจุบันสร้างกิจกรรมต่อเนื่องที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอวิถีวัฒนธรรมของวิถีชีวิตริมคลองมากกว่าจะเน้นด้านการขายของอย่างเดียว

2. ผลศึกษาวัฒนธรรมของสถานธรรม และวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มแม่น้ำท่าจีนจังหวัดชัยนาท

2.1 วัฒนธรรมของสถานธรรม

สถานธรรมที่มีในอำเภอวัดสิงห์มีทั้งหมด 8 วัด 1 ศาลเจ้า ซึ่งมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งหมด ส่วนสถานธรรมในอำเภอบ้านคางมีทั้งหมด 10 วัด มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งหมด 9 วัด และมี 1 วัด ที่ไม่มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว

กิจกรรมรองรับการท่องเที่ยว ทั้งอำเภอวัดสิงห์และบ้านคาง มีการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันปีใหม่วันสงกรานต์ งานกฐินและผ้าป่า ซึ่งจัดในวัดและท้องถิ่นเทศบาล เป็นงานทำบุญ ฟังเทศน์ ฟังธรรม และถือศีลบวช ตามผลการประเมินศักยภาพการดึงดูดนักท่องเที่ยว ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม ด้าน

การรองรับนักท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรม อำเภอวัดสิงห์ในระดับมาก ได้แก่ วัดปากคลองมะขามเฒ่าทรงเสวยปทุมทาราม สิ่งสถิตตามลำดับ ระดับความคิดเห็นรวมอยู่ในระดับมาก

ส่วนวัดในอำเภอหันคาที่มีศักยภาพด้านการดึงดูดนักท่องเที่ยว ด้านการรองรับนักท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรม ในระดับมาก ได้แก่ วัดท่ากฤษณา ท่าโบสถ์ใหม่ศิริวัฒนาราม ใหม่วังเดือน และคลองจันทร์

ศักยภาพการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้แก่

1. ด้านสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ กิจกรรมปลูกไม้ยืนต้นสวนป่า สมุนไพร สร้างความร่วมมือ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม กิจกรรมเลี้ยงปลาในสระบริเวณวัดและบริเวณศาลาท่าน้ำ ลานเอนกประสงค์ชุ่มไม้ตะเคียนที่ลอยมาเป็นเจ้าแม่ตะเคียนตามความเชื่อ ศูนย์การเรียนรู้ประจำวัด ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มอาชีพ และ ตลาดสินค้าชุมชน

2. ด้านถาวรวัตถุสิ่งก่อสร้าง สร้างวิหาร โบสถ์มหาอุด โบสถ์รูปทรงเรือสำเภา ศาลาการเปรียญ หอระฆัง มณฑป พระบรมสารีริกธาตุ เต่า ศาลาสังเวศ ศาลาปฏิบัติธรรม สำนักวิปัสณา หอประชุม หอสมุด โรงเรียนในวัด พิพิธภัณฑร์ ร้วกำแพง ประตูทางเข้า ถนน เขื่อน แพท่าน้ำ และวังมัจฉา

3. ด้านถาวรวัตถุพระพุทธรูปประจำโบสถ์ พระพุทธรูปสายรุ้งที่ค้นพบ ภาพผาผนังโบสถ์ รูปเหมือนพระเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียงศรัทธาและการซ่อมแซมพระพุทธรูปโบราณ

4. ด้านโบราณวัตถุ ได้แก่ เรือโบราณ เรือพระราชทาน เครื่องเสวยสมัยรัชกาลที่ 9 ภาพฝีพระหัตถ์กรมหลวงชุมพร บานประตูแกะสลักช่างโบราณ และตำราโบราณด้านสมุนไพร

ศักยภาพรองรับนักท่องเที่ยว มีลานวัดกว้างขวางเพียงพอ ศาลาเอนกประสงค์ แพริมน้ำ ศาลาธรรมสังเวชและสถานปฏิบัติธรรม

ศักยภาพในการบริหารจัดการ วัดที่มีพระสังฆาธิการมากกว่า 5 รูปขึ้นไป มีการพัฒนาสภาพแวดล้อมและการจัดกิจกรรมในการปฏิบัติธรรม ได้แก่

1. กิจกรรมในการปฏิบัติธรรมของวัดจากการสังเคราะห์ จากจำนวนพระ สภาพแวดล้อม และกิจกรรมของวัดทั้ง 2 อำเภอแบ่งเป็นกิจกรรมดังนี้

2. กิจกรรมทำบุญ สวดมนต์ รับศีล ฟังเทศน์ ถวายภัตตาหาร ถวายจตุปัจจัยรับพร วันพระ และวันสำคัญทางศาสนา วันแม่และวันพ่อ ครั้งละ 20-30 คน

3. กิจกรรมถือศีลอุโบสถ รับศีลแปดห้าโมงเย็นทำวัตรสวดมนต์ประมาณหนึ่งทุ่มฟังธรรม ฟีกสมาธิภาวนา/วิปัสสนา นอนที่ลานธรรมที่วัดจัดให้ตีสี่ ทำวัตรเช้าสวดมนต์เสร็จแล้วตักบาตร รับพร ทำความสะอาดวัด เช่นกวาดใบไม้ทำความสะอาดโบสถ์แก้ว ถ้างาน ทำความสะอาด

ท้องถิ่น ฯลฯ เติมน้ำมันประมาณเจ็ดโมงเช้าประมาณชั่วโมงครึ่งอาบน้ำ เติรมตัวกลับ หรือฟังธรรมลาศีลโดยพระสงฆ์รับประทานอาหารเช้า เสร็จสิ้นกิจกรรม ครั้งละ 50-100 คน

4. อบรมเยาวชน นักเรียนนักศึกษา พัฒนาทักษะกิจกรรมทางพุทธศาสนา ได้แก่ จัดโต๊ะหมู่ ไหว้พระ อาราธนาศีล ฟังธรรมเรื่องตามกำหนด ครั้งละ 100-200 คน

5. กิจกรรมบวชชีพรหมณ์/เนกขัมมะ กิจกรรมปฏิบัติธรรม 3-5 วัน ครั้งละ 30-100 คน

6. กิจกรรมทำบุญกฐินและผ้าป่าประจำปี

7. กิจกรรมการสอนปริยัติธรรม

ศักยภาพของวัดทั้ง 2 อำเภอสามารถทำบุญไหว้พระ เกจิอาจารย์ เยี่ยมชมโบราณวัตถุที่งดงาม และจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมตามรูปแบบที่เหมาะสมได้ในรูปแบบของการทำบุญไหว้พระบูชาพระเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียง เยี่ยมชมโบราณวัตถุและภูมิทัศน์ ฟังเทศฟังธรรม ปฏิบัติธรรมถือศีลเรียนปริยัติธรรมและเรียนรู้การนำธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สอดคล้องกับบุญพิเศษ จันทรเมือง(2555) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวในพระอารามหลวงชั้นเอกในเกาะรัตนโกสินทร์ ผลการวิจัยพบว่า ชัดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวมีความแตกต่างกันไปทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม เช่น การให้บริการข้อมูลข่าวสารของวัด การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก นอกจากนี้วัดยังมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทยสร้างกระบวนการเรียนรู้หลักธรรมในการนำไปปฏิบัติต่อชีวิตประจำวันที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตในยุคโลกาภิวัตน์ โดยเริ่มกระตุ้นให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญของการเรียนรู้หลักธรรมเพื่อนำไปปฏิบัติต่อชีวิตประจำวัน

ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยววัดควรจัดโดยชุมชน ความร่วมมือวัดกับชุมชนและเทศบาลโดยผลที่เกิดขึ้นจะทำให้คนในชุมชนตื่นตัวที่จะร่วมกันฟื้นฟูอนุรักษ์ ประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่น เพื่อสานต่อรุ่นลูกรุ่นหลานต่อไป

สำหรับกิจกรรมทางวัฒนธรรมจากงานวิจัยทั้งด้านการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐและท้องถิ่นเนื่องจากการดูแลโบราณวัตถุทางประวัติศาสตร์ต้องใช้งบประมาณสูง วัดที่มีศักยภาพจากกำลังศรัทธามากก็สามารถ ดำรงไว้และพัฒนาโบราณวัตถุเป็นสิ่งดึงดูดใจที่ยั่งยืนคู่ท้องถิ่นต่อไป วัดที่ไม่มีชื่อเสียงคนรู้จักน้อยขาดงบประมาณโบราณวัตถุก็จะชำรุดทรุดโทรมลง

เช่นเดียวกับการรองรับนักท่องเที่ยว และการบริหารจัดการ วัดที่มีพระสังฆาธิการน้อย ขาดผู้นำ เจ้าอาวาส ที่เข้มแข็งก็ไม่สามารถบริหารจัดการวัดและจัดกิจกรรมท่องเที่ยวได้ตามที่นักท่องเที่ยวต้องการ

2.2 วัฒนธรรมวิสาหกิจชุมชน

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอห้วยคามีทั้งหมด 4 กลุ่ม ได้แก่ จักสานเถาวัลย์แดง จักสานหวาย ไม้แขวนเสื้อและของใช้ในบ้าน และดนตรีไทย กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในวัดสิงห์มีทั้งหมด 7 กลุ่ม ได้แก่ น้ำพริกเผาแม่เหล็กแก้ว ผ่าชี จักสานพลาสติก ขนมหไทย รูปสมุนไพรร จักสานไม้ไผ่ และผ้าบาติก ส่วนผลการประเมินกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พบว่า กลุ่มที่มีศักยภาพได้แก่ จักสานเถาวัลย์แดง รองลงมาคือ ผ้าบาติก ไม้แขวนเสื้อและของใช้ในบ้าน(หันคา) ส่วนงานจักสานรองลงมาได้แก่ จักสานหวายคลองคต และจักสานไม้ไผ่หนองจิก ทุกกลุ่มมีคะแนนประเมินอยู่ในระดับปานกลาง

เนื่องจากกลุ่มชุมชนส่วนใหญ่มีภูมิปัญญาในการจักสานตั้งแต่อดีต ซึ่งจักสานทำเครื่องมือทางการเกษตร และเครื่องใช้ในครัวเรือนเอง สามารถดัดแปลงภูมิปัญญามาเป็นผลิตภัณฑ์สมัยใหม่ได้ด้วยฝีมือปราณีตและมีตลาดขายแสดงถึงเอกลักษณ์ไทยของชุมชนกลุ่มผ้าบาติก ไม้แขวนเสื้อและเครื่องใช้ในครัวเรือนเป็นหัตถกรรมประยุกต์ตามความต้องการของผู้สั่งซื้อ พัฒนาเป็นอุตสาหกรรมขนาดย่อม สำหรับกลุ่มขนมหไทยและน้ำพริกเป็นการสืบทอดการแปรรูปปลาที่มีชุมชนในแม่น้ำท่าจีนปากคลองมะขามเฒ่า และการทำขนมหไทยตามประเพณีนิยม รูปสมุนไพรรเป็นผลิตภัณฑ์เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมทำก้านรูปในชุมชน และดนตรีไทยพัฒนาจากกลุ่มวงดนตรีไทยกับการผลิตเครื่องสายมาผสมวงช่วยสืบทอดศิลปดนตรีในการผลิตและการแสดง โดยสรุปแล้วกลุ่มมีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยการมีส่วนร่วมในสาธิตกระบวนการผลิต จากวัตถุดิบในท้องถิ่น การจำหน่าย การตรวจสอบคุณภาพ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ หีบห่อ และการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง กลุ่มสามารถบริการจัดการรองรับนักท่องเที่ยวที่มาเยือนได้อย่างพอเพียง ยกเว้นกลุ่มที่เพิ่งเริ่มดำเนินการ สอดคล้องกับงานวิจัยของสถาพร(2552) เรื่องการพัฒนาขีดความสามารถการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวิสาหกิจชุมชนแบบบูรณาการตามยุทธศาสตร์จังหวัดชัยนาท ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวคล้ายกัน เช่น การสาธิต การฝึกอบรม การร่วมกระบวนการผลิต การเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์ การสั่งซื้อ และนำความรู้ไปขยายผล การผลิตและพัฒนามาตรฐานด้านการตลาดท่องเที่ยวซึ่งพบว่า ด้านการกำหนดแผนการท่องเที่ยว กลุ่มเกษตรและวิสาหกิจชุมชนไม่มีการกำหนดการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว ทุกกลุ่มสามารถพัฒนากิจกรรมและการสาธิตให้นักท่องเที่ยวเข้าร่วมได้

3. เส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมตามวิถีชุมชนและวิถีกิจกรรมชนลุ่มแม่น้ำ ทำจีน จังหวัด

ชัยนาท

เส้นทางท่องเที่ยวอำเภอดินนาเกลือสังขบุรี ไหว้พระแปดวัดหนึ่งศาลเจ้า และเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์ชุมชน อำเภอดินนาเกลือสังขบุรีชมความงามของสายน้ำปากคลองมะขามเฒ่า ที่ยังคงธรรมชาติของต้นน้ำไว้ให้ชนรุ่นหลัง เส้นทางท่องเที่ยวเริ่มจากการเยี่ยมชมวัด ประเพณีวัฒนธรรมทางศาสนา และภูมิทัศน์ระหว่างเส้นทางที่ผ่านไป ได้แก่ วัดปากคลองมะขามเฒ่าชมบานประตูแกะสลัก ภาพฝีพระหัตถ์กรมหลวงชุมพร ไหว้หลวงปู่ศุขทำบุญ แวะชมสินค้าชุมชนในวัดและชมผลิตภัณฑ์จักสานผ้าไหมมะขามเฒ่าวัดสังข์สมุทรทำบุญ ไหว้หลวงปู่ใหญ่ ศาลเจ้าพ่อกวนอูบูชาบรรพชนและเจ้าพ่อ วัดพานิชวรารามทำบุญ ไหว้หลวงพ่อขาววัดโคตรมารามทำบุญ ไหว้หลวงพ่อโต ชมผลิตภัณฑ์ขนมไทยและกำนันรูปสมุนไพรวัดทรงสวยชมพิพิธภัณฑ์เรือ เครื่องสวยสมัยราชการที่ 5 วัดศรัทธารามทำบุญ ไหว้พระวัดเขื่อนพลเทพทำบุญ ไหว้พระและสามารถเชื่อมโยงไปยังสถานที่ท่องเที่ยวสวนหย่อมและระดับน้ำบริเวณเขื่อน ชมผลิตภัณฑ์น้ำพริกแม่แก้วและจักสานพลาสติก เชื่อมโยงไปยังวัดในเขตอำเภอดินนาเกลือสังขบุรีแวะชมเครื่องจักสานไม้ไผ่หนองจิก ได้แก่ วัดปทุมธารามมีกิจกรรมรดบอสถ์ทำบุญ ไหว้พระ ชมความงามของเจดีย์ศรีชัยนาทกลุ่มผ้าบาติกบ้านหนองบัววัดปากคลองมะขามเฒ่ายังมีตลาดนัดชุมชน ตลาดต้นน้ำปากคลองมะขามเฒ่า และตลาดประจำอำเภอดินนาเกลือสังขบุรี

เส้นทางท่องเที่ยวอำเภอดินนาเกลือสังขบุรี ไหว้พระเก้าวัดและเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์ชุมชนอำเภอดินนาเกลือสังขบุรี ได้แก่ วัดใหม่ศิริพัฒนารามทำบุญ ไหว้หลวงพ่อโตชมโบสถ์ทรงสำเภาคูดตันและสวนไม้สมุนไพรรักษาอาการ ไม้สักและไม้ตะเคียน วัดท่ากฤษณาทำบุญ ไหว้หลวงปู่ฉิม ชมวังมัจฉาพิพิธภัณฑ์โบราณชมผลิตภัณฑ์จักสานเถาวัลย์แดงบ้านพราน วัดคลองธรรมทำบุญ ไหว้หลวงพ่ออึ้ง ชมสินค้าจักสานหวายคลองคต วัดคลองเกษมทำบุญ ไหว้หลวงพ่อรา วัดใหม่วงศ์เดือนทำบุญ ไหว้หลวงพ่อเสียววัดคลองจันทร์ทำบุญ ไหว้พระหลวงปู่ฉาบ ชมสินค้าชุมชนชอกกลุ่มดนตรีไทย และผลิตภัณฑ์ไม้แขวนเสื้อ วัดท่าบอสถ์ทำบุญ ไหว้หลวงพ่อคัต ชมบรรยากาศเขื่อนสามงามท่าบอสถ์เยี่ยมชมสวนหย่อมและสันเขื่อนและศาลเจ้าพ่อดอกไม้ตามประเพณีจีน วัดโคกหมูทำบุญ ไหว้หลวงพ่อเดชและพระสายรุ้ง และวัดท่าแก้วทำบุญ ไหว้พระหลวงพ่อถนอมยาและพระสายรุ้งสอดคล้องกับบุญพิเศษ จันทรเมือง (2553) ซึ่งได้สรุปเส้นทางที่เหมาะสมในการท่องเที่ยววัดในกรุงเทพมหานคร 3 เส้นทางด้วยกัน ได้แก่ 1. เส้นทางสายแม่น้ำเจ้าพระยา (การท่องเที่ยวไหว้พระ ชมความงามของโบราณวัตถุของวัดที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา) 2. เส้นทางสายมหานคร (การท่องเที่ยวไหว้พระ ชมความงามโบราณวัตถุของของวัดที่ตั้งอยู่บริเวณเขตกรุงเทพฯ ชั้นในที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ของกรุงเทพมหานคร) 3. เส้นทางสายวัฒนธรรมไทย-จีน (เส้นทางเชื่อมประสานวัด ชุมชนและวัฒนธรรม)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยและการอภิปรายผลดังกล่าวมาแล้ว คณะผู้วิจัยได้นำมาจัดทำเป็นข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยไว้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จังหวัดชัยนาทควรกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการสนับสนุนกลุ่มอุปกรณ์และการเงินให้ตรงตามความต้องการของกลุ่ม

1.2 รัฐควรวางนโยบายสนับสนุนปัจจัยการผลิตรวมทั้งสาธารณูปโภคที่จำเป็นให้วัดกิจกรรมวัฒนธรรม และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

1.3 การส่งเสริมด้านการพัฒนา การรับรองคุณภาพและการตลาดรองรับผลิตภัณฑ์และตลาดการท่องเที่ยว ให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

2.1 ภาครัฐควรมีบทบาทในการพัฒนาสาธารณูปโภคเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเพื่อการรองรับนักท่องเที่ยว

2.2 ภาคเอกชนกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ควรมีบทบาทในการดำเนินการจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับการจัดงานท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและวิสาหกิจชุมชน โดยร่วมจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว การรองรับการท่องเที่ยว การตลาด และการบริการ

2.3 การพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวตามองค์ประกอบการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว ด้านการดึงดูดใจ การรองรับนักท่องเที่ยว และการบริหารจัดการเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกิจกรรม

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ขยายการวิจัยต่อยอดไปถึงข้อมูลที่ค้นพบใหม่ในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อเชื่อมโยงการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวใหม่

3.2 การวิจัยในด้านกิจกรรมวัฒนธรรมชุมชน และนำผลวิจัยมาเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เชิงอนุรักษ์ เชิงเกษตรและวิสาหกิจชุมชน

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน. 2546. โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์. Available:
<http://www.thaitambon.com/tambon/tmapcentral.htm>.
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. 2543.โครงการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมชนบท สอช.
กรุงเทพฯ: ศูนย์สารสนเทศ, กระทรวงอุตสาหกรรม.
- กัลยารัตน์ ศิริรัตน์. 2550. การวางแผนเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดนครศรีธรรมราช. ปรินญาณิพนธ์วท.ม. (การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กองส่งเสริมการวิจัย. 2547. สรุปผลการสัมมนาเรื่องการประชุมโครงการผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- จักรวาล ภูพงษ์พานิช. 2552. คู่มือท่องเที่ยวแบบพอเพียงและอิมบิอุไฮว์พระ 9 วัด 1 ศาลเจ้าขอพรถวายในหลวง. ชัยนาท: ไอเดียออฟเซ็ทอาร์ต.
- ธีระพงษ์ วิมลจิตรานนท์. 2553. รายงานปริมาณออกซิเจนละลายในแม่น้ำ เจ้าพระยา แม่น้ำน้อย แม่น้ำท่าจีน. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชัยนาท. สร้าง: 08 ตุลาคม 15:54 แก้ไข: 08 ตุลาคม 2553 15:54
- นิมิตร โกมลานนท์. 2547. การพัฒนาศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในการจัดการการท่องเที่ยวเกษตร ตำบลข้างกลาง กิ่งอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2542. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. (อัครสำเนา)
- บุญพิเชฐ จันทร์เมือง. 2553. เรื่องการจัดการการท่องเที่ยวในพระอารามหลวงชั้นเอกในเกาะรัตนโกสินทร์. ปรินญาณิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาการวางแผนและการจัดการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปกครองจังหวัดชัยนาท. 2549. รายงานสถิติจำนวนประชากรแยกชายเทศบาล/อำเภอ/กิ่งอำเภอ ธันวาคม 2549. [www.dopa.go.th/xstat/p4918_01.html\(2550\)9/11/2550](http://www.dopa.go.th/xstat/p4918_01.html(2550)9/11/2550)
- ปुरुชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2542) การวิจัยประเมินผล หลักการและกระบวนการ. กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- เพิ่มศักดิ์ เพิ่มพูน. 2551.คู่มือพิธีกรรมสำหรับประชาชน. กรุงเทพฯ: แขวงสีกันเขตดอนเมือง

- มณีวรรณ ผินน้อม. 2545. ผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อวิถีชุมชน : กรณีศึกษา
ชุมชนตลาดน้ำ. ภาควิชามนุษยวิทยา คณะโบราณคดี นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มาลี ดอกไม้แดง. 2542. ศาสน์และศิลปภูมิปัญญาพื้นถิ่นเมืองอ่างทอง. กรุงเทพฯ: คอมแพคพ
รिษัท จำกัด.
- , 2542. สองมือชาวนาภูมิปัญญาคนชัยนาท. กรุงเทพฯ: คอมแพคพริษัท จำกัด.
- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. 2547. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (อค์สำเนา)
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. 2542. การประเมินโครงการ แนวคิดและแนวปฏิบัติ. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- วัลลภทองอ่อน. 2547. การศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวจากอำเภอแม่สอดจังหวัดตากสู่เมืองมะละ
แหม่งสหภาพเมียนมาร์: เส้นทางสายวัฒนธรรมธรรมชาติและการค้าสำนักวิทยบริการและ
เทคโนโลยีสารสนเทศ,มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. 2548. โครงการสัมมนาเพื่อการ
วางแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบบูรณาการอย่าง
ยั่งยืนในจังหวัดระนอง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชนสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT-I) ชั้น 3 คณะอุตสาหกรรม
เกษตรเชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สถาพร ถาวรธิวาสน์. 2548. ประสิทธิภาพการเรียนรู้ของชุมชนในการพัฒนาธุรกิจขนาดย่อม:
กรณีศึกษาเปรียบเทียบ 4 กลุ่มธุรกิจชุมชนในภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- 2552. การพัฒนาขีดความสามารถการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวิสาหกิจชุมชน
แบบบูรณาการตามยุทธศาสตร์จังหวัดชัยนาท. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- 2553. เส้นทางท่องเที่ยวสถานธรรมและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนลุ่มแม่น้ำ
เจ้าพระยา จังหวัดชัยนาท. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. 2544. นโยบายสาธารณะ : แนวความคิด การวิเคราะห์ และกระบวนการ. คณะ
รัฐประศาสนศาสตร์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- สุภารัตน์แสงจำนงค์. 2551. การวิจัยเรื่องการศึกษาเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวพระตำหนักใน
สมัยรัชกาลที่ 5 เขตพระราชวังดุสิต. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราช
ภัฏสวนสุนันทา.

- สุชีรา ปลั่งประเสริฐ .2551. **ขีดความสามารถและแนวทางการพัฒนาการตลาดของสินค้าหนึ่งตำบล
หนึ่งผลิตภัณฑ์ประเภทผลิตภัณฑ์สมุนไพรใน 4 จังหวัดของพื้นที่ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
สุภาพรณห์หาญทอง. 2543. **ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวจังหวัดพัทลุง**. ภาคนิพนธ์ศศ.ม.
(พัฒนาสังคม).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุรพล กาญจนะจิตรา. 2527. **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**.กรมการพัฒนาชุมชน : กรุงเทพฯ
สำนักงานเกษตรจังหวัดชัยนาท. 2548.**แผนพัฒนาจังหวัด 4 ปี**.จังหวัดชัยนาท
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. 2550.**รายงานสรุปรายละเอียดชนิด
สินค้า/บริการของวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่อนุมัติแล้ว6/11/2550**. ชัยนาท
: กรมส่งเสริมการเกษตร
- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว .2551. **คู่มือการพัฒนาและประเมินคุณภาพด้านการท่องเที่ยว**.
<http://www.tourism.go.th/images/stories/plan/KPI51.pdf>
- สำนักงานสหกรณ์จังหวัดชัยนาท. 2551.**ความหมายของวิสาหกิจชุมชน**.
http://www.chainat.go.th/sub/cpd/coop_data/coop_015.htm#
- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. 2555. **คู่มือประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทาง
วัฒนธรรม**.กรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. 2548. **โครงการสัมมนาเพื่อการ
วางแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบบูรณาการอย่าง
ยั่งยืนในจังหวัดระนอง**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนวน ปาลวัฒน์วิไชย. 2528. **ประวัติพระครูวิมลคุณากร**. ชัยนาท: สโมสรไลออนส์ชัยนาทและ
ชมรมพระเครื่อง
- อภิรมย์ พรหมจรรยา; และคณะ. 2543. **รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อชุมชน
กรณีศึกษาชุมชนเกาะยวน้อยจังหวัดพังงา**. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อารีรัตน์ ภาคพิขเจริญ .2548. **ขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดย
ชุมชน กรณีศึกษา หมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทรงไทย จังหวัดสมุทรสงคราม**
ปริญญาโท การจัดการทรัพยากร โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา
- อรุณี จำปานิล. 2552. **ตลาดสามชุก**. วารสารสมาคมประวัติศาสตร์ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระ
เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. ฉ.31 : 103-135
- Collier,Alan and Harraway,Sue.1975.**The New Zealand Tourism Industry**.
Auckland:Longman,1995.

จากการสัมภาษณ์

จรูญ บุญवास ประกิต สอนแจ่ง ประยูญ อุปมาอำและจกกล เขตการณ์. 2554. สัมภาษณ์.

จำนงค์ ภูษิต. 2554. สัมภาษณ์.

บุบผา นันทปิยวรรณ และ โกวิน นันทปิยวรรณ. 2554. สัมภาษณ์.

ประนอม แผงกลิ่นทองหลอม แผงกลิ่นและสมจิต แผงกลิ่น. 2554. สัมภาษณ์.

พระราชสิริชัยมูณี. 2554. สัมภาษณ์.

ลักขิกา สุรณร. 2554. สัมภาษณ์.

รุ่งรัตน์ มีโพธิ์ และละเอียด มีทอง. 2554. สัมภาษณ์.

วัชรวิ แกบเจริญ. 2554. สัมภาษณ์.

สมบัติ พุทธวงษ์. 2554. สัมภาษณ์.

สินมงคล อินธนู. 2554. สัมภาษณ์.

สัมพันธ์ ต่ายธานีอำไพ วันทอง และอำไพ ชุนไกร. 2554. สัมภาษณ์.

สุรัต พานิช. 2554. สัมภาษณ์.

อารีย์ เรื่องโพธิ์และวิเชียร เรื่องโพธิ์. 2554. สัมภาษณ์.

นายกเทศมนตรีบ้านเข็ญน หันคา มะขามเฒ่าและวัดสิงห์, 2554. สัมภาษณ์.

www.cbt-i.org

www.thaitambon.com

ภาคผนวก ก
แบบประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ตารางการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ใน 3 ด้าน คือ การดึงดูดใจ การรองรับนักท่องเที่ยว และการบริหารจัดการ

คำชี้แจง แบบประเมินคุณภาพทางวัฒนธรรมของสถานธรรม(วัด) ทั้ง 3 ด้าน ประเมินโดยกา
เครื่องหมาย / ลงในช่องที่กำหนด ดังนี้ 5 หมายถึงศักยภาพมากที่สุด 4 ศักยภาพมาก 3 ศักยภาพ
ปานกลาง 2 ศักยภาพน้อยและ 1 น้อยที่สุด

การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	5	4	3	2	1
1. ศักยภาพดึงดูดนักท่องเที่ยว					
1.1 คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม					
1.ความเป็นเอกลักษณ์					
2.ความต่อเนื่องการสืบสานวัฒนธรรม					
3.ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม					
4.ความสามารถสืบทอดภูมิปัญญา					
5.ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์					
6.ความผูกพันท้องถิ่น					
7.ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์					
1.2 ศักยภาพในการจัดกิจกรรม					
1.การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว					
2.ความปลอดภัย					
3.ความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยว					
2. ศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว					
1.การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก					
2.การพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก					
3. การบริหารจัดการ					
3.1 การจัดการด้านอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว					
1.การจัดการรักษาสภาพและฟื้นฟู					
2.การจัดการด้านการใช้ประโยชน์					
3.การติดตามประเมินการเปลี่ยนแปลง					
3.2 การจัดการด้านการท่องเที่ยว					
1.การจัดบริการและสาธารณูปโภค					
2.การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว					
3.การจัดการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก					
4.ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการ					
5.ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว					
รวม					

ภาคผนวก ข

แบบประเมินมาตรฐานผลิตภัณฑ์กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

แบบประเมินกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามแบบประเมินมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้านการผลิตและการพัฒนา การตลาด ความเข้มแข็งของกลุ่มและการสนับสนุน

คำชี้แจง ให้กาเครื่องหมาย / ลงในช่องตามความเป็นจริง โดย 3 หมายถึง มากที่สุด 2 หมายถึง ปานกลาง และ 1 หมายถึง น้อย

ลำดับ	ระดับความสำเร็จของกลุ่ม	3	2	1
1	การใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่น			
2	การผลิตไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม			
3	การผลิตสามารถในจำนวนมากพอกับการสั่งซื้อ			
4	มีการผลิตอย่างต่อเนื่อง			
5	การพัฒนารูปแบบสินค้าตามคำแนะนำของลูกค้า			
6	การพัฒนาบรรจุภัณฑ์			
7	การปรับใช้เทคโนโลยีเพื่อการผลิตและการตลาด			
8	การผ่านการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน			
9	การใช้ภูมิปัญญาและเอกลักษณ์ท้องถิ่น			
10	การผลิตสินค้าในศูนย์กลางการผลิต			
11	การผลิตสินค้าในบ้านสมาชิก			
12	มีแหล่งจำหน่ายหลักภายในและต่างประเทศ			
13	มีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่า 25%			
14	ความสม่ำเสมอในการสั่งซื้อ			
15	การจัดแบ่งเงินรายได้เพื่อสาธารณประโยชน์			
16	การจัดแบ่งเงินปันผลให้กับสมาชิก			
17	การจัดแบ่งรายได้เข้ากลุ่มเพื่อพัฒนากลุ่ม			
18	การรวมกลุ่มมานานกว่า 5 ปี			
19	สมาชิกกลุ่มและเครือข่าย มีจำนวนมากขึ้น			
20	การระดมทุนจากสมาชิกเอง			
21	การมีผู้นำกลุ่มเข้มแข็ง			
22	การบริหารจัดการตามระเบียบกลุ่ม			
23	การทำระบบบัญชีและรายงานการดำเนินการ			
24	การทำงานร่วมกันตามบทบาทหน้าที่			
25	มีการประชุมกลุ่มสม่ำเสมอ			
26	การมีส่วนร่วมในการวางแผนและแก้ปัญหากลุ่ม			
27	การสนับสนุนด้านการฝึกอบรมและการศึกษาดูงาน			
28	การสนับสนุนด้านงบประมาณ			
29	การสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด			
30	การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์/สิ่งก่อสร้าง			

ประวัติคณะผู้วิจัย

1. หัวหน้าโครงการวิจัย

ชื่อ	นายสถาพร ถาวรธิวาสน์
สถานที่ทำงาน	คณะเกษตรและชีวภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ที่อยู่ทำงาน	39/1 ถนนรัชดาภิเษก แขวงจันทรเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี ศศ.บ. (อาหาร) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2530 ปริญญาโท ศศ.ม. (อาหาร) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2547 ปริญญาเอก ศศ.ด. (อาชีวศึกษา) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ	สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร สาขาเกษตรศาสตร์

ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

- 2546 การประเมิน โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ปี 2546 แหล่งทุน กองทุน
หมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- 2546 การพัฒนาห้องอบผลิตภัณฑ์จักสานเพื่อยกระดับคุณภาพและ
ความสามารถในการผลิตของกลุ่มจักสาน ต.บางเจ้าฉ่า
อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง
- 2551 เส้นทางสถานธรรมและวิสาหกิจชุมชนแม่น้ำน้อยจังหวัด
ชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง
- 2552 วิธีการพัฒนาปลาร้าริมเขื่อนเจ้าพระยาชัยนาท
- 2552 การพัฒนาและถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเตาเคี่ยวตาลโตนด
- 2553 เส้นทางสถานธรรมและวิสาหกิจชุมชนลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา
จังหวัดชัยนาท คุณภาพและความสามารถในการผลิต
- 2553 การพัฒนาหลักสูตรการใช้สารสมุนไพรปราบศัตรูพืชใน
สวนส้มโอขาวแตงกวา จังหวัดชัยนาท

2. ผู้ร่วมวิจัย

- ชื่อ นางสาวภัทรพร กิจชัยนุกูล
- สถานที่ทำงาน สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
- ที่อยู่ทำงาน 39/1 ถนนรัชดาภิเษก แขวงจันทรเกษม เขตจตุจักร
กรุงเทพฯ 10900
- ประวัติการศึกษา 2517 ปริญญาตรี วท.บ. (วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร)
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
- สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร
การวิจัยเชิงปริมาณ การประกันคุณภาพการศึกษา
- ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ
- 2551 เส้นทางสถานธรรมและวิสาหกิจชุมชนแม่น้ำน้อย
จังหวัดชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง
- 2552 วิธีการพัฒนาปลาร้าริมเขื่อนเจ้าพระยาชัยนาท
- 2552 การพัฒนาและถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับเตาเคี่ยวตาลโตนด
- 2553 เส้นทางสถานธรรมและวิสาหกิจชุมชนลุ่มแม่น้ำ
เจ้าพระยา จังหวัดชัยนาท คุณภาพและความสามารถในการผลิต
- 2553 การพัฒนาหลักสูตรการใช้สารสมุนไพรปราบศัตรูพืช
ในสวนส้มโอขาวแตงกวา จังหวัดชัยนาท